

Konsoliduota ataskaita: Rekomendacijos dėl alternatyvių mokymosi erdvių meno ir dizaino ugdymo srityje

Turinys

1. Ataskaitos tikslas	3
2. Įvadas į alternatyvias mokymosi erdves ir ryšys su NEB	4
2.1. Trumpa istorinė apžvalga Europoje - kaip viskas prasidėjo ir dabartinė situacija	4
2.2. Poveikis meno ir dizaino švietimui ir svarba šiandieninei Europai	5
3. Rekomendacijos dėl alternatyvių mokymosi erdvių	8
3.1 Žaliosios mokymosi erdvės	8
3.2 Viešosios mokymosi erdvės	10
3.3 Tarpdisciplininės mokymosi erdvės	12
3.4 Kultūrinės mokymosi erdvės	14
4. Sėkmingai įgyvendintų alternatyvių mokymosi erdvių Europoje apžvalga	18
5. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Graikijoje	21
5.1 Duomenys ir dabartinės įgyvendinimo priemonės	21
5.2 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos	22
1 atvejo analizė. Ellinogermaniki Agogi mokyklos ekologinės mokyklos programa	22
2 atvejo analizė. Salonikų atvirų mokyklų iniciatyva	24
3 atvejo tyrimas. Stavroso Niarchoso fondo kultūros centras (SNFCC)	25
4 atvejo analizė. Arsakeio Tositseio mokyklos skaitmeninė mokymosi platforma	27
5.3 Vertinimas ir rekomendacijos	28
6. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Kipre	29
6.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas	30
6.1 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos	31
1 atvejo analizė. NiMAC (Nikosijos savivaldybės menų centras)	31
2 atvejo analizė. Kipro banko kultūros fondas	33
3 atvejo tyrimas. Elefterijos aikštė, Nikosija (Πλατεία Ελευθερίας),	34
4 atvejo analizė. Ateities sodai	35
6.3 Vertinimas ir rekomendacijos	36
7. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių būklė Lietuvoje	37
7.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas	38
7.2 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos	39
1 atvejo tyrimas. Kultūros laivas "Nemuno7"	39
2 atvejo analizė. Prieinamumo gidas	41
3 atvejo analizė. Šiuolaikinės seniūnijos	43
7.3 Vertinimas ir rekomendacijos	47
8. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Italijoje	48
8.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas	49
8.2 tvejų tyrimai ir išmoktos pamokos	50
1 atvejo analizė. Noi Ortadini bendruomenės sodas	50
2 atvejo analizė. Miesto laboratorija Spine Bianche	51

3 atvejo tyrimas. EcoVerticale	52
4 atvejo analizė. Officina Creativa by Materahub	53
8.3 Vertinimas ir rekomendacijos	54
9. Alternatyvi mokymosi erdvė - vertinimo įrankis	54
10. Erdvinės analizės įrankių apžvalga	56
10.1 Erdvinė analizė Graikijoje	56
10.1.1 Caserma of Herbs, Leroso sala	56
10.1.2 Artit, virtuali parodų erdvė	59
10.1.3 Keros Surf Club, Limnos sala	61
10.2 Erdvinė analizė Kipre	61
Frederiko universitetas erdvinės analizės įrankį įvertino trijose unikaliose erdvėse: Limasolio promenadoje (Molos), Leventis galerijoje Nikosijoje ir Limasolio teatro muziejuje, kurių kiekviena buvo pasirinkta dėl to, kad atitiko konkrečią mokymosi veiklą.	61
10.2.1 Limasolio promenada (Molos), Kipras	62
10.2.2 Leventis galerija, Nikosija, Kipras	63
10.2.3 Limasolio teatro muziejus, Kipras	64
10.3 Erdvinė analizė Lietuvoje	66
10.3.1. M. K. Čiurlionis laikinoji dailės galerija	66
10.3.2. Kauno menininkų namai	68
10.3.3. Kultūros laivas Nemuno7	69
10.4 Erdvinė analizė Italijoje	70
10.4.1 Noi Ortadini bendruomenės sodas	71
10.4.2 Miesto laboratorija Spine Bianche	72
10.4.3 Ecoverticale	73
Išvados	74
Nuorodos	76
Priedai	78
1 priedas Erdvinė analizė - Caserma of Herbs	78
2 priedas Erdvinė analizė - Artit virtuali parodų erdvė	79
3 priedas Erdvinė analizė - Keros Surf Club	80
4 priedas Erdvinė analizė - Molos promenada	82
5 priedas Erdvinė analizė - Leventis galerija	83
6 priedas Erdvinė analizė – Limasolio teatro muziejus	84
7 priedas Erdvinė analizė - M. K. Čiurlionis laikinoji dailės galerija	86
8 priedas Erdvinė analizė – Kauno menininkų namai	87
9 priedas Erdvinė analizė - Nemuno7	88
10 priedas Erdvinė analizė - Noi Ortadini bendruomenės sodas	89
11 priedas Erdvinė analizė – Miesto laboratorija Spine Bianche	91
12 priedas Erdvinė analizė - Ecoverticale	92
13 priedas Erdvinės analizės įrankio kriterijai	94

1. Ataskaitos tikslas

Šios konsoliduotos ataskaitos tikslas - tapti išsamiu vadovu kuriant ir įgyvendinant alternatyvias mokymosi erdves meno ir dizaino ugdymo srityje, atitinkančias Naujojo Europinio Bauhauzo (NEB) principus. Šia ataskaita siekiama šių tikslų:

1. **Pateikti išsamias rekomendacijas:** Pateikti rekomendacijas, kaip sukurti alternatyvias mokymosi aplinkas, kurios remia tvarią, įtraukia ir novatorišką švietimo praktiką, atitinkančią NEB principus.
2. **Dabartinės praktikos ir naujovių dokumentavimas:** Ištirti, stebėti ir dokumentuoti įvairias galimas alternatyvių mokymosi erdvių vietas, įskaitant žaliąsias erdves, viešąsias erdves, tarpdisciplinines erdves, kultūrinės erdves ir virtualią aplinką. Šioje dokumentacijoje pateikiama geroji praktika ir sėkmingas įgyvendinimas visoje Europoje, konkrečios įžvalgos iš Graikijos, Lietuvos, Italijos ir Kipro.
3. **Remti profesinį tobulėjimą:** Pabrėžti galimybes, kurias alternatyvios mokymosi erdvės suteikia ne tik dabartiniams studentams, bet ir dirbantiems specialistams, siekiantiems kelti ar persikvalifikuoti. Ataskaitoje pabrėžiamas šių aplinkų lankstumas ir prieinamumas kaip nuolatinio profesinio tobulėjimo sprendimai.
4. **Skatinti bendradarbiavimą ir dalijimąsi žiniomis:** Skatinti pedagogų, institucijų ir politikos formuotojų bendradarbiavimą, pateikiant konsoliduotą šaltinį, kuriame būtų įtrauktas projekto partnerių indėlis.
5. **Palengvinti perėjimą prie virtualaus ryšio:** Virtualių priemonių, pavyzdžiui, e. mokymosi platformų, kūrimas ir naudojimas, siekiant paremti skaitmeninius ir ekologiškus meno ir dizaino švietimo gebėjimus. Ataskaitoje pateikiamos strategijos, kaip integruoti šias priemones į švietimo praktiką, didinant mokymosi patirtį pasitelkiant technologijas.
6. **Pagerinti mokymosi rezultatus:** Parodyti, kaip alternatyvi mokymosi aplinka gali pagerinti mokymosi rezultatus, sukurdamą erdves, kurios padeda keisti elgseną, atitinkančią perėjimo prie ekologijos principus.

2. Įvadas į alternatyvias mokymosi erdves ir ryšys su NEB

2.1 Trumpa istorinė apžvalga Europoje - kaip viskas prasidėjo ir kokia dabartinė padėtis

Mokymosi aplinkos samprata per šimtmečius labai pasikeitė - nuo tradicinių, griežtų klasių pereita prie naujoviškesnių ir lankstesnių erdvių. Šiai transformacijai įtakos turėjo įvairūs švietimo reformų judėjimai ir visuomenės pokyčiai. Ankstyvaisiais formaliojo švietimo etapais Europoje klasės dažnai buvo griežtos ir vienodos, atspindinčios didaktinį požiūrį į mokymą. Ugdymas buvo orientuotas į mokytoją, daug dėmesio buvo skiriama atmintinai ir griežtai disciplinai (Montessori, 1964).

XX amžiuje atsirado progresyvių švietimo judėjimų, kurie ėmė mesti iššūkį tradiciniam modeliui. Tokie įtakingi pedagogai kaip Maria Montessori ir Johnas Dewey propagavo į vaiką orientuotą ugdymą, pabrėždami praktinio mokymosi ir kritinio mąstymo įgūdžių ugdymo svarbą. M. Montessori pristatė parengtos aplinkos, kurioje vaikai galėtų mokytis tyrinėdami ir sąveikaudami su aplinka, koncepciją (Montessori, 1964). Dewey savo darbuose pabrėžė patirtinio mokymosi svarbą ir poreikį kurti edukacines erdves, skatinančias bendradarbiavimą ir kūrybiškumą (Dewey, 1938).

Po Antrojo pasaulinio karo visoje Europoje buvo pradėta vykdyti švietimo reforma. Pokario atstatymo laikotarpiu atsirado nauji architektūriniai mokyklų projektai, kuriuose buvo numatyta daugiau atvirų erdvių ir natūralios šviesos, o tai atspindėjo didėjantį fizinės aplinkos poveikio mokymuisi supratimą (Alexander, 1977). Septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje atviros klasės judėjimas dar labiau pakeitė mokymosi aplinką, skatindamas lanksčias, į mokinį orientuotas erdves, kurias galima pritaikyti įvairiems mokymo metodams ir mokymosi stiliams (Bennett ir kt., 1980).

Pastaraisiais dešimtmečiais integravus technologijas ir daugiau dėmesio skiriant tvarumui, mokymosi aplinka dar labiau pasikeitė. Virtualių mokymosi platformų atsiradimas ir siekis kurti ekologiškai tvarų dizainą paskatino kurti hibridines ir alternatyvias mokymosi erdves. Šios erdvės dažnai apima žaliąsias zonas, viešąsias erdves ir internetines aplinkas, kurios palaiko interaktyvų ir patirtinį mokymąsi (Dudek, 2000). Europos Komisijos pradėta Naujojo Europinio Bauhauzo (NEB) iniciatyva siekiama sujungti meno, kultūros ir technologijų pasaulius, o jos esmė - tvarumas. Ji skatina kurti gražias, tvarias ir įtraukias vietas, produktus ir gyvenimo būdus. Kalbant apie švietimą, NEB pabrėžia, kad reikia sukurti ne tik funkcionalią, bet ir įkvepiančią bei visapusiškam vystymuisi palankią mokymosi aplinką (Europos Komisija, 2021 m.).

2.2. Poveikis meno ir dizaino švietimui ir svarba šiandieninei Europai

Meno ir dizaino ugdymo srityje NEB principai taikomi kuriant erdves, kurios skatina kūrybiškumą ir inovacijas, kartu atsižvelgiant į aplinkos ir socialinį poveikį. Taikydamos šiuos principus, švietimo įstaigos gali kurti lanksčias, įtraukias ir tvarias mokymosi aplinkas, taip pagerindamos bendrą mokinių mokymosi patirtį ir rezultatus (Hofstra, 2021). Šių principų reikšmė ypač ryški dabartiniame Europos

kontekste, kur tvarumo, skaitmeninės transformacijos ir įtraukties konvergencija laikoma svarbia būsima žemyno gerovei ir atsparumui.

Europai vadovaujant pasaulinei kovai su klimato kaita, labai svarbu integruoti tvarią praktiką į visus sektorius, įskaitant švietimą. Alternatyvios mokymosi erdvės, kuriose taikomi žaliojo dizaino principai, ne tik mažina švietimo įstaigų poveikį aplinkai, bet ir yra gyvosios laboratorijos, kuriose mokiniai gali įsitraukti į tvarumą ir mokytis apie jį iš pirmų lūpų (Europos Komisija, 2020). Ši praktinė patirtis yra neįkainojama ugdant naują ekologiškai sąmoningų dizainerių ir menininkų, galinčių prisidėti prie ekologiškesnės ateities, kartą.

Sparti skaitmeninių technologijų pažanga pakeitė švietimo sistemą ir suteikė precedento neturinčių galimybių diegti naujoves mokymo ir mokymosi srityje. NEB dėmesys meno, kultūros ir technologijų integravimui atitinka platesnę Europos skaitmeninę darbotvarkę, kuria siekiama stiprinti skaitmeninius įgūdžius ir infrastruktūrą visame žemyne (Europos Komisija, 2021 m.). Kuriant hibridines ir internetines mokymosi aplinkas, meno ir dizaino mokymas gali tapti prieinamesnis ir lengviau pritaikomas, tenkinant įvairius mokymosi poreikius ir ruošiant mokinius skaitmeniniam pasauliui.

Įtraukumas yra vienas iš svarbiausių NEB elementų, atspindintis Europos įsipareigojimą siekti socialinės sanglaudos ir lygybės. Švietimo srityje tai reiškia, kad reikia kurti erdves, kurios būtų prieinamos visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų kilmės ar gebėjimų. Įtraukioji mokymosi aplinka padeda naikinti kliūtis ir skatina lygybės ir pagarbos kultūrą, kuri labai svarbi kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti (Hofstra, 2021). Užtikrinamos, kad edukacinės erdvės būtų draugiškos ir pritaikytos, institucijos gali padėti įvairiems studentams ir parengti absolventus, kurie galėtų klestėti daugiakultūroje ir įtraukioje visuomenėje. Turtingas Europos kultūros paveldas yra įkvėpimo ir tapatybės šaltinis. Šio paveldo integravimas į šiuolaikines mokymosi erdves gali sustiprinti ugdymo patirtį, nes susieja studentus su jų kultūrinėmis šaknimis ir skatina priklausymo jausmą (Europos Taryba, 2019). Kartu NEB skatina tradicinių ir modernių elementų sintezę, skatinant inovacijas ir kartu išsaugant kultūrinę vertybę. Šis požiūris ypač aktualus dailės ir dizaino ugdymo srityje, kur labai svarbu suprasti istorinį kontekstą ir peržengti kūrybines ribas.

NEB principų pritaikymas meno ir dizaino ugdyme yra ne tik atsakas į šiuolaikinius iššūkius, bet ir galimybė kurti tvarią, skaitmeninę ir įtraukią ateitį. Kurdamos šias vertybes puoselėjančią mokymosi aplinką, Europos švietimo įstaigos gali atlikti pagrindinį vaidmenį skatinant ekologišką perėjimą, inovacijas ir socialinę sanglaudą. Toks holistinis požiūris užtikrina, kad švietimas išliktų aktualus ir paveikus sprendžiant sudėtingus šiandienos pasaulio ir ateities kartų poreikius.

Pripažindama šį pokytį, Kipro Respublikos Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų ministerija, bendradarbiaudama su JT EEK, Šveicarijos valstybiniu švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų sekretoriatu ir JT aplinkos programa, surengė įtakingą forumą apie jaunimo įgalinimą ugdant verslumą. Šio renginio, vykusio birželio 27-28 d. Limasolio viešbutyje "Parklane", tikslas buvo integruoti švietimą darniam vystymuisi (ŠVV) su verslumo ugdymu, kad būtų ugdomi verslininkai, įsipareigoję daryti teigiamą poveikį socialinei ir ekonominei aplinkai. Forume buvo pabrėžta alternatyvių mokymosi erdvių svarba gerinant mokymosi patirtį, ugdant įgūdžius ir tenkinant mokinių smalsumą. Visų pirma buvo pabrėžti šie aspektai:

Naujai apibrėžtos mokymosi erdvės siekiant geresnių ugdymo rezultatų

Forume pabrėžta, kad labai svarbu kurti mokymosi aplinką, kuri neapsiribotų tradicinėmis klasėmis. Technologijų integravimas tiek klasėje, tiek už jos ribų yra labai svarbus siekiant patenkinti įvairius besimokančiųjų poreikius. Skirtingoms žmonių grupėms reikia pritaikytų mokymo metodų ir technologijų, kad būtų galima padėti siekti jų mokymosi tikslų ir vykdyti veiklą. Šioje perspektyvoje pabrėžiama, kad kuriant švietimo intervencines priemones svarbu atsižvelgti į individualius skirtumus, pavyzdžiui, metakognityvinius lygius ir savireguliacijos įgūdžius.

Dialogo ir dalyvaujamojo požiūrio vaidmuo

Mokymosi erdvių sąvoka buvo išplėsta ir apima ne tik fizinę aplinką, bet ir dialogo ir dalyvavimo erdves. Organizacijos RESET¹ atstovai pristatė savo požiūrį į švietimo intervencijas, pagal kurį sudaromos galimybės mokinių, tėvų ir mokytojų dialogui. Šis metodas užtikrina, kad švietimo projektai atitiktų visų suinteresuotųjų šalių poreikius ir įžvalgas, taip didinant įsitraukimą ir mokymosi veiksmingumą. Aptartas pavyzdys, susijęs su mokinių, tėvų ir mokytojų rengimu skaitmeniniam pasirėngimui ir atsparumui virtualioje aplinkoje, parodantis, kaip svarbu įtraukti suinteresuotųjų šalių nuomonę į švietimo projektavimą.

Inovatyvus klasių dizainas ir lanksti mokymosi aplinka

Forume taip pat atkreiptas dėmesys į mobilių klasių, kuriose įrengti kilnojamieji stalai ir įvairios sėdėjimo vietos, dizainą. Šiuo metodu, kuris šiuo metu taikomas Albanijoje ir kituose regionuose, siekiama sukurti patrauklesnę ir lengviau pritaikomą mokymosi aplinką. Buvo pabrėžta, kad reikia avangardinių, nuo tradicinių modelių besiskiriančių mokymosi erdvių, ypač siekiant spręsti mažėjančios mokinių motyvacijos likti mokykloje problemą. Buvo pasiūlytos tokios koncepcijos, kaip lauko klasės su sodais ir gamtos integracija, kartu su pažangiomis technologinėmis priemonėmis, kad mokymosi erdvės taptų patrauklesnės ir labiau atitiktų šiuolaikinius švietimo poreikius.

Mokytojų rengimas ir mišrus mokymasis

Kitas svarbus aspektas, apie kurį buvo kalbama, buvo poreikis atnaujinti mokytojų rengimo metodikas. Forume pasiūlyta taikyti mišriojo mokymosi metodus, kad mokytojų rengimas būtų prieinamesnis ir veiksmingesnis. Taikant šį metodą tradicinis asmeninis mokymas derinamas su mokymusi internetu, taip užtikrinant lankstesnę ir visapusiškesnę mokymą. Suteikus pedagogams įgūdžių naudotis naujomis technologijomis ir naujoviškais mokymo metodais, galima gerokai pagerinti bendrą švietimo kokybę.

---

¹<https://eudaynicosia.com/reset>

3. Rekomendacijos dėl alternatyvių mokymosi erdvių

Švietimo paradigmoms keičiantis link holistinių ir labiau įtraukiančių modelių, alternatyvios mokymosi erdvės tampa vis svarbesnės. Šios erdvės - žaliosios, viešosios, tarpdisciplininės, kultūrinės ir virtualios - siūlo unikalią aplinką, skatinančią kūrybiškumą, bendradarbiavimą ir praktinį įsitraukimą. Integruodamos šias įvairias mokymosi aplinkas į švietimo programas, institucijos gali pagerinti studentų patirtį, skatinti tvarumą ir padėti ugdyti svarbiausius įgūdžius.

3.1 Žaliosios mokymosi erdvės

Sukurkite savo pastogės projektą: Annos Merry Frederick universiteto, Kipras, nuotr.

Žaliosios erdvės, pavyzdžiui, sodai, parkai ir kita natūrali aplinka, suteikia unikalių ir vertingų galimybių taikyti tvaraus mokymosi praktiką ir įgyvendinti ekologiškus projektus. Šių erdvių integravimas į ugdymo programas stiprina mokinių ryšį su gamta, skatina aplinkos tausojimą ir remia mokymąsi per patirtį. Keletas integracijos pavyzdžių ir strategijų:

1. **Mokyklų sodai.** Mokyklų sodų, kuriuose mokiniai gali mokytis tvarios žemdirbystės, augalų biologijos ir kompostavimo, steigimas. Pavyzdžiui, mokiniai gali auginti daržoves, kurios gali būti naudojamos mokyklos valgykloje, taip skatindami "nuo ūkio iki stalo" koncepciją.
2. **Mokymasis parke.** Mokymasis iš vietinių parkų, panaudojant vietinius parkus biologijos, aplinkosaugos ir geografijos dalykų lauko tyrimams. Parkai gali tapti gyvomis laboratorijomis, kuriose mokiniai atlieka eksperimentus, stebi laukinę gamtą ir ekosistemas.
3. **Lauko klasės.** Lauko klasių kūrimas žaliosiose erdvėse, kad būtų galima mokytis įvairių dalykų. Šiose erdvėse gali būti įrengtos sėdimos vietos ir pavėsio konstrukcijos, kad būtų sukurta patogios mokymosi aplinka.

4. **Bendruomenės dalyvavimo projektai.** Bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis prižiūrint viešuosius sodus ar parkus. Šie projektai gali įtraukti moksleivius į visuomeninę veiklą, mokyti juos pilietinio aktyvumo ir atsakomybės už aplinką.

Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> ● Glaudesnis įsitraukimas. Žaliosios erdvės sukuria stimuliuojančią ir dinamišką aplinką, kuri gali padidinti mokinių įsitraukimą ir motyvaciją. ● Praktinis mokymasis. Ši aplinka siūlo praktinę mokymosi patirtį, kuri gali padėti geriau suprasti ir įsiminti mokomąjį dalyką. ● Psichikos ir fizinės sveikatos nauda. Natūralios aplinkos poveikis gali sumažinti stresą, pagerinti nuotaiką ir paskatinti fizinį aktyvumą, o tai naudinga bendrai mokinių savijautai. ● Aplinkosauginis sąmoningumas. Mokymasis žaliosiose erdvėse skatina aplinkosaugos jausmą ir ekologinių problemų suvokimą. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Priklausomybė nuo orų. Mokymosi lauke veikla priklauso nuo oro sąlygų, kurios gali sutrikdyti tvarkaraščius ir apriboti naudojimą ištikus metus. ● Daug išteklių reikalaujanti priemonė. Žaliosioms erdvėms įrengti ir prižiūrėti gali prireikti daug išteklių, įskaitant finansavimą, darbo jėgą ir nuolatinę priežiūrą. ● Prieinamumo klausimai. Ne visi mokiniai gali lengvai pasiekti žaliąsias erdves, ypač miestuose, kur tokių erdvių gali būti nedaug arba jų visai nebūti. ● Saugos problemos. Užtikrinti mokinių saugumą lauko aplinkoje gali būti sudėtinga, todėl reikia papildomos priežiūros ir rizikos valdymo.

Žaliosios erdvės yra naudingos meno ir dizaino ugdymui, nes jose įgyjama įtraukianti, praktinė mokymosi patirtis, skatinanti tvarumą ir aplinkos tausojimą. Nors integruojant žaliąsias erdves į ugdymo programas susiduriama su praktiniais sunkumais, privalumai nusveria trūkumus, ypač jei kruopščiai planuojama ir skiriami ištekliai. Pasinaudodamos šiomis natūraliomis aplinkomis, švietimo įstaigos gali skatinti glaudesnį mokinių ryšį su gamtos pasauliu, rengdamos juos tapti sąmoningais ir įsitraukusiais į aplinkosaugą piliečiais

3.2 Viešosios mokymosi erdvės

Nuotraukos su miesto gorilų, NVO, leidimu. Kelias į burbulą, Fuskopolis, Bank of Cyprus Cultural Foundation, Nikosija, Kipras, 2014 m.

Viešosios erdvės, įskaitant bendruomenių centrus, miestų aikštes ir kitas viešąsias erdves, suteikia vertingų galimybių kurti įtraukią ir prieinamą mokymosi aplinką. Šios erdvės gali skatinti bendruomenės įsitraukimą, remti įvairių mokymosi veiklą ir didinti švietimo iniciatyvų matomumą. Keletas integracijos pavyzdžių ir strategijų:

1. **Bendruomenės centrai.** Bendruomenių centrų panaudojimas seminarams, paskaitoms ir bendradarbiavimo projektams. Šie centrai dažnai turi reikiamą infrastruktūrą įvairiai mokymosi veiklai ir gali būti naudojami ne įprastomis mokyklos valandomis, kad būtų galima prisitaikyti prie įvairių tvarkaraščių.
2. **Miestų aikštės ir skverai.** Viešųjų parodų, performansų ir interaktyvių instaliacijų organizavimas miestų aikštėse ir skveruose. Šie renginiai gali įtraukti platesnę visuomenę ir suteikti studentams realios patirties pristatant savo darbus.
3. **Viešosios bibliotekos.** Viešųjų bibliotekų, kaip mokymosi ir bendradarbiavimo centrų, panaudojimas. Bibliotekos gali rengti skaitymo grupes, mokslinių tyrimų projektus ir daugialypės terpės pristatymus, siūlydamos išteklius, skirtus įvairioms temoms.
4. **Miesto erdvės.** Miesto erdvių, pavyzdžiui, apleistų sklypų ar nenaudojamų teritorijų, pavertimas laikinomis mokymosi vietomis. Pop-up klasės, paskaitos po atviru dangumi ir

bendruomenės meno projektai gali atgaivinti šias erdves ir suteikti dinamiškos mokymosi patirties.

Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> ● Prieinamumas ir įtrauktis. Viešosios erdvės dažnai būna centre ir prieinamos plačiam auditorijai, todėl puikiai tinka įtraukioms švietimo iniciatyvoms. ● Bendruomenės dalyvavimas. Viešųjų erdvių panaudojimas mokymuisi gali sustiprinti švietimo įstaigų ir bendruomenės ryšius, skatinti bendradarbiavimą ir abipusę paramą. ● Patirtis realiame pasaulyje. Viešosiose erdvėse mokiniai gali pritaikyti savo žinias ir įgūdžius realioje aplinkoje, taip sustiprindami praktinio mokymosi patirtį. ● Matomumas ir informuotumas. Šviečiamoji veikla viešosiose erdvėse gali padidinti švietimo programų matomumą ir plačiosios visuomenės informuotumą apie svarbius klausimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Leidimai ir taisyklės. Naudojant viešąsias erdves dažnai reikia gauti leidimus ir laikytis vietinių taisyklių, o tai gali užimti daug laiko ir būti sudėtinga. ● Išteklių apribojimai. Viešosiose erdvėse gali trūkti specifinių išteklių ir infrastruktūros, reikalingų tam tikrai edukacinei veiklai, todėl reikia papildomų investicijų ir planavimo. ● Aplinkos veiksniai. Viešosios erdvės, kaip ir žaliosios erdvės, priklauso nuo oro sąlygų ir kitų aplinkos veiksnių, kurie gali turėti įtakos lauko veiklos galimybėms. ● Sauga ir saugumas. Užtikrinti mokinių ir dalyvių saugumą viešosiose erdvėse gali būti sudėtinga, todėl reikia kruopštaus planavimo ir priežiūros.

Viešosiose erdvėse yra daugybė galimybių pagerinti meno ir dizaino ugdymą įtraukiant bendruomenę, įgyjant realios mokymosi patirties ir didinant prieinamumą. Nors su šių erdvių panaudojimu susiję tam tikri iššūkiai, pavyzdžiui, reglamentavimo reikalavimai ir aplinkos veiksniai, dėl naudos, kurią teikia įtraukimo, įsitraukimo ir praktinio mokymosi skatinimas, viešosios erdvės tampa vertinga alternatyvių švietimo aplinkų dalimi. Veiksmingai integruodamos viešąsias erdves į švietimo programas, institucijos gali sukurti dinamišką, į bendruomenę orientuotą mokymosi patirtį, kuri praturtintų ir mokinius, ir platesnę bendruomenę.

3.3 Tarpdisciplininės mokymosi erdvės

Tarpdisciplininėse erdvėse, pavyzdžiui, inovacijų centruose ir kūrėjų erdvėse, sukuriama aplinka, skatinanti įvairių mokslo sričių bendradarbiavimą. Šios erdvės skirtos tarpdisciplininiam mokymuisi, kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti, suburiant įvairias studentų, pedagogų ir specialistų grupes.

Frederiko universiteto (Kipras) nuotrauka

Keletas integracijos pavyzdžių ir strategijų:

1. **Inovacijų centrai.** Inovacijų centrų, kuriose bendrai veikia įvairių disciplinų studentai, steigimas. Šiuose centruose gali būti rengiami hakatonai, dizaino sprintai ir tarpdisciplininiai projektai, skatinantys kūrybišką problemų sprendimą ir inovacijas.
2. **Kūrėjų erdvės.** Įrengti kūrėjų erdves su įrankiais ir medžiagomis, skirtomis prototipams kurti, gaminti ir eksperimentuoti. Kūrėjų erdvės (angl. „makerspace“) gali būti naudojamos praktiniams projektams, susijusiems su įvairiais dalykais - nuo inžinerijos ir dizaino iki meno ir gamtos mokslų, kad mokiniai galėtų kurti ir išbandyti savo idėjas.
3. **Tarpdisciplininės studijos.** Tarpdisciplininių studijų, kuriose studentai gali dirbti su projektais, jungiančiais meno, technologijų, gamtos ir humanitarinių mokslų elementus, kūrimas. Šios studijos gali būti lanksti erdvė bendriems projektams, seminarams ir parodoms.

4. **Bendradarbystės mokslinių tyrimų centrai.** Bendrų mokslinių tyrimų centrų, kuriuose studentai, dėstytojai ir pramonės specialistai dirba prie bendrų mokslinių tyrimų iniciatyvų, kūrimas. Šiuose centruose daugiausia dėmesio gali būti skiriama realaus pasaulio iššūkiams spręsti, bendradarbiaujant tarpdiscipliniškai.

Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> ● Glaudesnis bendradarbiavimas. Tarpdisciplininės erdvės skatina įvairių sričių bendradarbiavimą, kuris padeda rasti novatoriškus sprendimus ir geriau suprasti sudėtingas problemas. ● Praktinis mokymasis. Šiose erdvėse sudaromos sąlygos praktiniam mokymuisi, leidžiančiam studentams pritaikyti teorines žinias praktiniame kontekste. ● Įgūdžių ugdymas. Studentai gali ugdyti įvairius įgūdžius, įskaitant techninius, kūrybinius ir bendradarbiavimo įgūdžius, kurie yra labai vertinami šiuolaikinėje darbo rinkoje. ● Dalijimasis ištekliais. Tarpdisciplininėse erdvėse dažnai dalijamasi ištekliais ir įranga, todėl studentams lengviau gauti jų projektams reikalingas priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Daug išteklių reikalaujanti priemonė. Tarpdisciplininių erdvių įrengimas ir priežiūra gali pareikalauti daug išteklių, nes tam reikia didelių investicijų į įrangą, medžiagas ir darbuotojus. ● Koordinavimo iššūkiai. Koordinuoti kelių sričių veiklą ir projektus gali būti sudėtinga, todėl gali prireikti kruopštaus planavimo ir valdymo. ● Erdvės apribojimai. Rasti tinkamų patalpų inovacijų centrums ir kūrėjų erdvėms gali būti sudėtinga, ypač įstaigose, turinčiose ribotą fizinę infrastruktūrą. ● Prienamumo lygybė. Užtikrinti, kad visi mokiniai turėtų vienodas galimybes naudotis šiomis erdvėmis ir ištekliais, gali būti sudėtinga, o tai gali lemti mokymosi galimybių skirtumus.

Tarpdisciplininės erdvės yra labai naudingos meno ir dizaino ugdymui, nes skatina bendradarbiavimą, kūrybiškumą ir inovacijas. Ši aplinka suteikia galimybę studentams įsitraukti į praktinį, patirtinį mokymąsi ir ugdyti įvairius vertingus įgūdžius. Nors su šių erdvių kūrimu ir priežiūra susiję tam tikri iššūkiai, pavyzdžiui, išteklių poreikis ir koordinavimo pastangos, dėl tarpdisciplininio bendradarbiavimo ir praktinių įgūdžių ugdymo skatinimo privalumų šios erdvės tampa svarbia šiuolaikinių švietimo strategijų dalimi. Veiksmingai integruodamos tarpdisciplininės erdvės į savo programas, švietimo įstaigos gali parengti studentus spręsti sudėtingas realias problemas ir sėkmingai veikti sparčiai besikeičiančiame pasaulyje.

3.4 Kultūrinės mokymosi erdvės

Kultūros erdvės, pavyzdžiui, bibliotekos, muziejai ir galerijos, yra turtinga ir įtraukianti mokymosi aplinka. Šios erdvės idealiai tinka integruoti kultūrinį kontekstą į ugdymą, skatinti kūrybiškumą ir suteikti mokiniams unikalių galimybių pažinti meną, istoriją ir visuomenę.

Frederiko universiteto (Kipras) nuotrauka

Keletas integracijos pavyzdžių ir strategijų:

1. **Bibliotekos.** Bibliotekos kaip mokslinių tyrimų, studijų ir bendradarbiavimo centrai. Bibliotekose gali būti rengiamos skaitymo grupės, specialios paskaitos ir daugialypės terpės pristatymai. Jose galima naudotis didžiuliais ištekliais, įskaitant knygas, skaitmenines laikmenas ir archyvinę medžiagą, padedančią plėtoti įvairias akademines disciplinas.
2. **Muziejai.** Bendradarbiavimas su muziejais kuriant interaktyvią mokymosi patirtį. Muziejai gali siūlyti ekskursijas, seminarus ir specialias parodas, pritaikytas švietimo programoms. Tokia veikla leidžia mokiniams tiesiogiai susipažinti su istoriniais artefaktais, meno kūriniais ir moksliniais eksponatais.
3. **Galerijos.** Meno galerijų naudojimas kaip įkvėpimo ir kūrybiškumo erdvės. Galerijose gali būti rengiamos mokinių parodos, menininkų pokalbiai ir bendri meno projektai. Šie renginiai suteikia studentams galimybę pristatyti savo darbus ir bendrauti su meno bendruomene.

4. **Kultūros centrai.** Bendradarbiavimas su kultūros centrais, siekiant užtikrinti įvairių programų ir renginių įvairovę. Kultūros centrai gali siūlyti kalbų kursus, kultūros festivalius ir sceninį meną, praturtinti ugdymo patirtį plačiu skirtingų kultūrų ir meninės raiškos supratimu.

Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> ● Patobulinta mokymosi patirtis. Kultūrinės erdvės suteikia įtraukiančios ir įdomios mokymosi patirties, kuri gali padėti mokiniams geriau suprasti ir įvertinti įvairius dalykus. ● Galimybė naudotis ištekliais. Šiose erdvėse galima naudotis unikaliais ištekliais ir žiniomis, kurių nėra tradicinėse klasėse. ● Bendruomenės dalyvavimas. Kultūrinių erdvių naudojimas skatina švietimo įstaigų ir platesnės bendruomenės ryšius, kultūrinį sąmoningumą ir pilietinį aktyvumą. ● Įkvėpimas ir kūrybiškumas. Meno, istorijos ir kultūros pažinimas šiose erdvėse gali paskatinti mokinių kūrybiškumą ir kritinį mąstymą. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Logistiniai iššūkiai. Kelionių organizavimas ir veiklos kultūros erdvėse koordinavimas gali būti logistiškai sudėtingas ir reikalaujantis daug laiko. ● Kaina ir prieinamumas. Prieiga prie kai kurių kultūrinių erdvių gali būti susijusi su išlaidomis ir jos gali būti lengvai prieinamos ne visiems studentams, ypač kaimo. ● Kintamoji kokybė ir aktualumas. Ekspонатų ir programų kokybė ir aktualumas gali būti skirtingi, o tai gali sumažinti jų edukacinę vertę. ● Tvarkaraščių konfliktai. Suderinti kultūros erdvių tvarkaraščius su akademiniais tvarkaraščiais gali būti sudėtinga, todėl reikia kruopštaus planavimo ir lankstumo.

Kultūrinės erdvės yra naudingos meno ir dizaino ugdymui, nes sukuria turtingą, įtraukiančią aplinką, kuri skatina mokymąsi, kūrybiškumą ir kultūrinį sąmoningumą. Nors kyla sunkumų, susijusių su logistika, išlaidomis ir prieinamumu, bibliotekų, muziejų, galerijų ir kultūros centrų, kaip švietimo išteklių, naudojimo privalumai gerokai nusveria šias kliūtis. Integruodamos kultūrinės erdvės į savo mokymo programas, švietimo įstaigos gali pasiūlyti mokiniams unikalią ir įdomią mokymosi patirtį, kuri praplečia jų perspektyvas ir įkvepia naujovėms. Šios erdvės atlieka labai svarbų vaidmenį, nes padeda studentams susipažinti su savo bendruomenių kultūriniu ir meniniu paveldu, skatina gilesnį juos supančio pasaulio supratimą ir vertinimą.

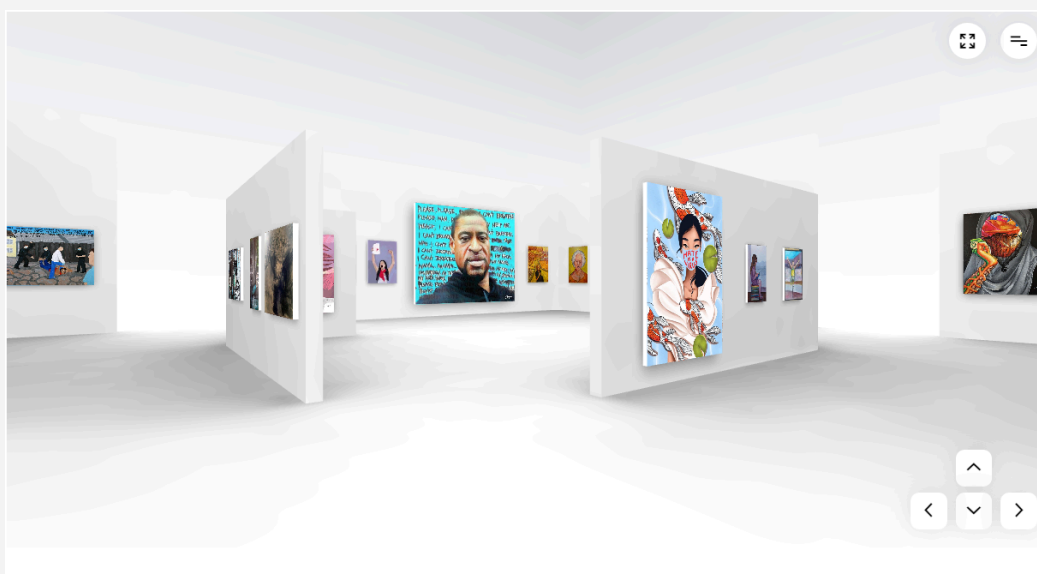
3.5 Virtualios mokymosi erdvės

Internetinė erdvė, įskaitant virtualias platformas ir skaitmenines aplinkas, suteikia lanksčias ir prieinamas nuotolinio mokymosi galimybes. Šiose erdvėse švietimo įstaigos gali asinchroniškai

pateikti turinį, patenkinti įvairius mokymosi poreikius ir pateikti išteklius, kuriuos galima pasiekti iš bet kurios vietos.

Integracijos pavyzdžiai ir strategijos:

1. **Virtualios klasės.** Naudojant tokias platformas kaip "Zoom", "Microsoft Teams" ar "Google Classroom", galima rengti tiesiogines pamokas, diskusijas ir grupinius projektus. Virtualios klasės gali atkartoti daugelį tradicinių klasių aspektų, kartu suteikdamos nuotolinės prieigos lankstumą.
2. **Mokymosi valdymo sistemos (Learning Management Systems - LMS).** LMS platformų, tokių kaip "Moodle", "Canvas" arba "Blackboard" diegimas, kad būtų galima talpinti kurso medžiagą, užduotis ir vertinimus. Šiomis sistemomis galima palaikyti asinchroninį mokymąsi, todėl studentai gali naudotis turiniu ir atlikti užduotis savo tempu.
3. **Virtualios dirbtuvės ir seminarai.** Organizuoti virtualias dirbtuves, seminarus ir kvietines paskaitas, kuriose dalyvauja įvairių sričių ekspertai. Šiuos renginius galima įrašyti ir padaryti juos prieinamus vėlesnėms peržiūroms, taip išplečiant jų pasiekiamumą ir poveikį.
4. **Skaitmeninės bibliotekos ir ištekliai.** Prieiga prie skaitmeninių bibliotekų, duomenų bazių ir kitų internetinių išteklių. Šios priemonės gali padėti atlikti mokslinius tyrimus ir mokytis įvairių dalykų, suteikdamos studentams prieigą prie daugybės informacijos.
5. **Interaktyvios priemonės ir modeliavimas.** Interaktyvių priemonių, simuliacijų ir virtualių laboratorijų naudojimas siekiant sukurti patrauklią mokymosi patirtį. Šios priemonės gali padėti praktiškai išbandyti tokius dalykus kaip gamtos mokslai, inžinerija ir dizainas, nenaudojant fizinių medžiagų.

Artit virtuali paroda [Equal in Dignity & Rights](#)

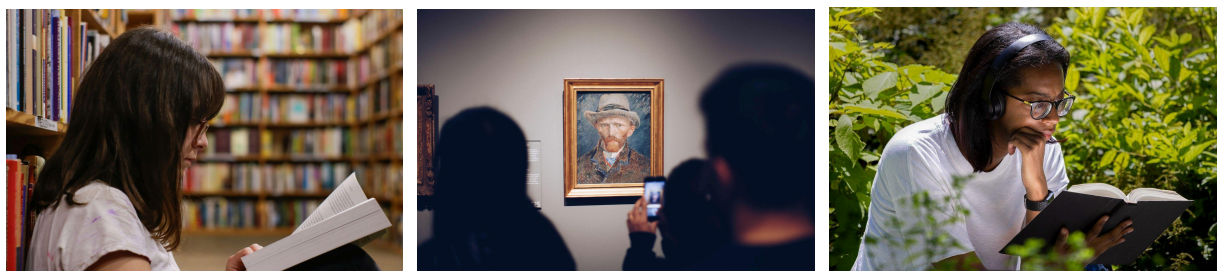
Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> ● Lankstumas ir prieinamumas. Virtualioje erdvėje studentai gali mokytis savo tempu ir gauti medžiagą iš bet kurios vietos, todėl mokymasis tampa lankstesnis ir įtraukesnis. ● Ekonominis efektyvumas. Skaitmeniniai išteklių ir virtualios klasės gali sumažinti išlaidas, susijusias su fizine infrastruktūra ir medžiagomis. ● Mastelio keitimas. Virtualios platformos gali priimti didelį skaičių mokinių, todėl lengviau išplėsti švietimo programas ir pasiekti platesnę auditoriją. ● Aktualus turinys. Skaitmeninė aplinka leidžia greitai atnaujinti ir plėsti mokomąjį turinį, užtikrinant, kad mokiniai galėtų naudotis naujausia informacija ir ištekliais. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Skaitmeninė atskirtis. Galimybę mokytis internetu gali riboti tokie veiksniai kaip interneto ryšys, įrenginių prieinamumas ir skaitmeninis raštingumas, o tai gali padidinti švietimo nelygybę. ● Sumažėjusi socialinė sąveika. Fizinio buvimo trūkumas gali sumažinti socialinio bendravimo ir bendradarbiavimo galimybes, kurios yra svarbūs mokymosi patirties aspektai. ● Techninės problemos. Techniniai sunkumai, pavyzdžiui, programinės įrangos trikdžiai ar platformos sutrikimai, gali sutrikdyti mokymosi procesą ir sukelti mokinių bei mokytojų nusivylimą. ● Įsitraukimo iššūkiai. Norint išlaikyti studentų įsitraukimą virtualioje aplinkoje, gali būti sudėtinga. Reikia naujoviškų mokymo metodų ir interaktyvių priemonių, kad studentai būtų motyvuoti.

Internetinė erdvė suteikia daug galimybių meno ir dizaino ugdymui, nes joje galima lanksti, prieinama ir keičiamo dydžio mokymosi aplinka. Nors yra iššūkių, susijusių su skaitmenine atskirtimi, mažesne socialine sąveika ir techninėmis problemomis, virtualių klasių, mokymosi valdymo sistemų ir skaitmeninių išteklių integravimo į švietimo programas nauda yra didelė. Šios erdvės leidžia institucijoms pasiekti platesnę auditoriją, pateikti naujausią turinį ir patenkinti įvairius mokymosi poreikius. Pasinaudodamos internetinių erdvių galimybėmis, švietimo įstaigos gali išplėsti savo pasiūlą ir užtikrinti, kad studentai galėtų naudotis aukštos kokybės lankščia mokymosi patirtimi, kuri juos parengtų sparčiai besikeičiančiam pasauliui.

Alternatyvių mokymosi erdvių integravimas į ugdymo programas yra pažangus požiūris į švietimą, atitinkantis Naujojo Europinio Bauhauzo principus. Pasinaudodamos unikaliomis žaliųjų, viešųjų, tarpdisciplininių, kultūrinių ir internetinių erdvių savybėmis, švietimo įstaigos gali sukurti turtingą, įvairią ir patrauklią mokymosi aplinką. Šios erdvės ne tik pagerina ugdymo rezultatus, bet ir parengia studentus orientuotis ir prisidėti prie vis sudėtingesnio ir vis labiau tarpusavyje susijusio pasaulio. Spręsdami praktinius iššūkius ir maksimaliai išnaudodami kiekvieno tipo erdvių privalumus, pedagogai gali skatinti įtraukesnę, tvaresnę ir inovatyvesnę švietimo aplinką.

4. Sėkmingai įgyvendintų alternatyvių mokymosi erdvių Europoje apžvalga

Europoje buvo įdiegta daug inovatyvių alternatyvių mokymosi erdvių, kurios padarė didelę įtaką ugdymo rezultatams. Šios erdvės yra geriausios praktikos pavyzdys, kaip į švietimą integruoti tvarumą, įtraukti ir technologijas. Toliau skyriuje pateikiami 5 atvejų tyrimai, kuriuose išryškinama novatoriška praktika ir jos poveikis mokymosi rezultatams.

Nuotraukos gautos iš [Unsplash](https://unsplash.com)

1. **Rijksmuseum edukacinė programa², Nyderlandai:** Amsterdamo Rijksmuseum sukūrė edukacinę programą, kurioje, pasitelkiant gausią meno kolekciją, mokiniai mokomi apie istoriją, kultūrą ir meną. Programa apima ekskursijas, seminarus ir interaktyvius užsiėmimus, skatinančius moksleivius domėtis eksponatais.
  - Poveikis: programa pagerino mokinių supratimą apie kultūros paveldą ir istorinį kontekstą, skatindama giliau vertinti meną. Taip pat pagerėjo kritinis mąstymas ir stebėjimo įgūdžiai, nes mokiniai analizuoja ir interpretuoja meno kūrinius.
  - Išmoktos pamokos: kultūros artefaktų įtraukimas į mokymosi patirtį gali padaryti istoriją ir meną labiau apčiuopiamą ir patrauklią mokiniams. Praktinė sąveika su eksponatais skatina gilesnį ryšį su medžiaga.
2. **Miško mokyklos, Danija³:** Danijos miško mokyklose gamtinė aplinka naudojama kaip klasė, akcentuojant mokymąsi lauke ir patyriminį mokymąsi. Šios mokyklos į mokymo programą įtraukia tokias veiklas kaip pasivaikščiojimai gamtoje, laukinės gamtos stebėjimas ir ekologiniai projektai.
  - Poveikis: įrodyta, kad miško mokyklos pagerina mokinių gerovę, socialinius įgūdžius ir aplinkosauginį sąmoningumą. Mokiniai užmezga tvirtą ryšį su gamta ir įgyja svarbių gyvenimiškų įgūdžių, tokių kaip komandinis darbas ir problemų sprendimas.

---

²Sužinokite daugiau: <https://www.rijksmuseum.nl/en/education> (Žiūrėta: 2024 m. gegužės 19 d.).

³Sužinokite daugiau: (2010). Mokymosi prigimtis: Miško mokyklų ir miško patirties panaudojimas vaikų ir suaugusiųjų mokymuisi gerinti. Routledge (Žiūrėta: 2024 m. gegužės 19 d.).

- Išmoktos pamokos: Mokymasis natūralioje aplinkoje gali žymiai padidinti mokinių įsitraukimą ir gerovę. Taip pat skatinama aplinkosauga ir praktiniai įgūdžiai, kurie naudingi ne tik klasėje.
3. **Fablab Barcelona, Ispanija**⁴: „Fablab Barcelona“ yra Katalonijos pažangiosios architektūros instituto (IAAC) dalis. Joje įrengta skaitmeniniais gamybos įrankiais aprūpinta kūrėjų erdvė, kurioje studentai ir visuomenė gali susipažinti su naujoviškais projektavimo ir gamybos procesais ir į juos įsitraukti.
    - Poveikis: Barcelonos „Fablab Barcelona“ padėjo įgyvendinti daugybę tarpdisciplininių projektų, skatindama architektų, dizainerių, inžinierių ir vietos bendruomenės bendradarbiavimą. Ji pagerino praktinius įgūdžius ir paskatino inovacijas.
    - Išmoktos pamokos: pažangiais įrankiais aprūpintos kūrėjų erdvės gali įkvėpti kūrybiškumą ir inovacijas, suteikdamos praktinio mokymosi galimybes. Šios erdvės veiksmingai skatina tarpdalykinį bendradarbiavimą ir praktinių įgūdžių ugdymą.
  4. **Reggio Emilia metodas, Italija**⁵: Reggio Emilia metodas pabrėžia į vaiką orientuotą ugdymo filosofiją, pagal kurią aplinka yra trečiasis mokytojas. Pagal šį metodą sukurtose mokyklose yra atviros, lanksčios erdvės, skatinančios tyrinėjimą ir bendradarbiavimą.
    - Poveikis: šis metodas lėmė didelį mokinių įsitraukimą ir kūrybiškumą. Vaikai mokosi įgyvendindami projektus, kuriuose integruojamos įvairios disciplinos, taip skatindami holistinį sąvokų supratimą.
    - Išmoktos pamokos: lanksti, atvira mokymosi aplinka, kurioje pirmenybė teikiama mokinių iniciatyvumui ir tyrinėjimui, gali lemti aukštą įsitraukimo ir kūrybiškumo lygį. Fizinės aplinkos integravimas į mokymosi procesą praturtina ugdymo patirtį.
  5. **Žalioji mokykla, Slovėnija**⁶: Slovėnijos žaliosios mokyklos iniciatyva į kiekvieną mokyklos aplinkos aspektą įtraukia tvarumą. Mokyklos pastatuose naudojamos aplinkai nekenksmingos medžiagos, o į mokymo programą įtrauktas platus aplinkosauginis švietimas, mokiniai dalyvauja tokiose veiklose kaip sodininkystė, perdirbimas ir energijos taupymo projektai.
    - Poveikis: Žaliojoje mokykloje mokiniai įgyja tvirtą atsakomybės už aplinką jausmą ir praktinių žinių apie tvarų gyvenimą. Mokykloje taip pat pagerėjo mokinių įsitraukimas ir akademiniai rezultatai, o tai lėmė praktinis, integruotas požiūris į mokymąsi.
    - Išmoktos pamokos: tvarumo integravimas į švietimo įstaigų struktūrą gali turėti didelį poveikį studentų požiūriui ir elgsenai. Praktinė patirtis tvarumo srityje gali pagerinti studentų mokymąsi ir skatinti aplinkosaugos kultūrą.

---

⁴Sužinokite daugiau: <https://fablabbcn.org/about-us> (žr: 2024 m. gegužės 19 d.).

⁵Sužinokite daugiau: Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2011). *Šimtas vaikų kalbų: Reggio Emilia patirtis transformacijoje*. Praeger.

⁶Sužinokite daugiau: Špes, T., & Šimenc, M. (2015). *Švietimas darniam vystymuisi Slovėnijoje: Žaliosios mokyklos kaip besimokančios bendruomenės*. Journal of Teacher Education for Sustainability, 17(2), p. 90-101.

Geriausia alternatyvių mokymosi erdvių praktika visoje Europoje rodo, kad naujoviška aplinka gali turėti didelį poveikį ugdymo rezultatams. Į mokymosi procesą įtraukus kultūrinės, gamtines ir technologiškai pažangias erdves, šios iniciatyvos padidino mokinių įsitraukimą, skatino kūrybiškumą ir tarpdisciplininį bendradarbiavimą. Šių pavyzdžių tyrimuose išmoktos pamokos pabrėžia lanksčių, įtraukiančių ir tvarių mokymosi aplinkų, kurios parengia mokinius ateities iššūkiams, svarbą. Šios sėkmingai įgyvendintos priemonės yra vertingi modeliai švietimo įstaigoms, siekiančioms diegti naujoves ir tobulinti savo mokymosi erdves.

5. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis

Graikijoje

Graikija aktyviai nagrinėja alternatyvių mokymosi erdvių integravimo į švietimo sistemą galimybes, kad atitiktų šiuolaikinius švietimo poreikius ir tvarumo tikslus. Šiame skyriuje apžvelgiama dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Graikijoje, įskaitant politiką, duomenis ir atvejų tyrimus. Jame taip pat įvertinamos Graikijos stipriosios pusės ir rekomenduojama, kokių tipų alternatyvias mokymosi erdves šalis turėtų išnaudoti, atsižvelgiant į jos unikalias geopolitines, istorines ir kultūrinės aplinkybes. Graikija įgyvendino keletą politikos krypčių ir iniciatyvų, kuriomis siekiama skatinti alternatyvių mokymosi erdvių integravimą į švietimą. Pagrindinės politikos kryptys yra šios:

- **Nacionalinė švietimo ir mokymosi strategija** (Švietimo ir religinių reikalų ministerija, 2021 m.).
- **Žaliojo augimo strategija** (Aplinkos ir energetikos ministerija, 2020 m.).
- **Skaitmeninių įgūdžių ir darbo vietų koalicija Graikijoje**. Skaitmeniniai įgūdžiai Graikijoje (Europos Komisija, 2021 m.).
- **Kultūrinio švietimo programos**. Šios Kultūros ir sporto ministerijos remiamos programos skatina mokyklų ir kultūros įstaigų bendradarbiavimą (Kultūros ir sporto ministerija, 2021 m.).

5.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas

Iniciatyvų skaičius: remiantis naujausiais duomenimis, visoje Graikijoje yra daugiau nei 70 iniciatyvų, apimančių alternatyvias mokymosi erdves, daugiausia tokių iniciatyvų yra miestuose, pavyzdžiui, Atėnuose ir Salonikuose (Švietimo ir religijos reikalų ministerija, 2021 m.).

Studentų įsitraukimas: Apklausos rodo, kad 85 proc. šiose programose dalyvaujančių studentų nurodo didesnę įsitraukimą ir pasitenkinimą mokymosi patirtimi (Gouscos, Meimaris ir Sofos, 2020).

Investicijos: Per pastaruosius penkerius metus Graikijos vyriausybė kartu su privačiomis ir ES lėšomis investavo apie 50 mln. eurų į alternatyvių mokymosi erdvių kūrimą ir rėmimą (Europos Komisija, 2021 m.).

Alternatyvių mokymosi erdvių integravimas į švietimo sistemą įgauna vis didesnę pagreitį visame pasaulyje, ne išimtis ir Graikija. Šiose erdvėse - nuo žaliųjų ir viešųjų erdvių iki kultūrinės ir skaitmeninės aplinkos - sudaromos įvairios ir novatoriškos sąlygos, skatinančios geresnę mokymosi patirtį. Šiame skyriuje pateikiama išsami tokių iniciatyvų Graikijoje erdvinė analizė, apimanti stebėjimus, žemėlapių sudarymą ir erdvinę apžvalgą. Analizė atlikta remiantis apsilankymų vietose, švietimo programų ataskaitomis ir akademiniais alternatyvių mokymosi aplinkų veiksmingumo tyrimais. Šios analizės stebėjimai grindžiami duomenimis, surinktais iš įvairių mokyklų ir švietimo programų visoje Graikijoje.

Pagrindiniai šaltiniai - Ellinogermaniki Agogi mokyklos, Salonikų atvirų mokyklų iniciatyvos ir Stavroso Niarchoso fondo kultūros centro (SNFCC) ataskaitos.

Žemėlapis sudarymas

Alternatyvaus mokymosi iniciatyvų žemėlapis rodo, kad jos Graikijoje pasiskirsčiusios labai įvairiai. Daugiausia jų yra didžiuosiuose miestuose, pavyzdžiui, Atėnuose, Salonikuose ir Heraklione. Šiose vietovėse yra geresnė infrastruktūra, finansavimas ir galimybė naudotis kultūros įstaigomis, todėl jose lengviau kurti inovatyvias švietimo erdves.

5.2 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos

1 atvejo analizė. Ellinogermaniki Agogi mokyklos Eko-mokyklos programa

Aprašymas: Ellinogermaniki Agogi - privati mokykla Graikijoje, kuri įgyvendina ekologinės mokyklos programą, pagal kurią į mokymo programą įtraukiamas aplinkosauginis švietimas. Programa yra pilnavertė, joje yra įvairių žaliųjų erdvių, pavyzdžiui, mokyklos sodai, lauko klasės ir perdirbimo taškai. Mokiniai aktyviai dalyvauja tvarumo projektuose, kurie apima tiek sodinimą ir sodų priežiūrą, tiek atliekų peržiūrą ir perdirbimo akcijas. Mokykla taip pat bendradarbiauja su vietos aplinkosaugos organizacijomis, kad pagerintų ugdymo patirtį.

Μελετήσαμε
τις ενεργειακές κλάσεις 10 συσκευών
του ίδιου είδους και
συγκρίναμε την κατανάλωση
ενέργειας.

Επιλέγουμε συσκευές με
ενεργειακή απόδοση
ανώτερης κλάσης.

Κάνουμε οικονομία!
Προστατεύουμε τον πλανήτη μας!

Nuotraukos, gautos iš <https://www.ea.gr/ergasies/2021/dimotiko6.asp> (mokyklos interneto svetainės, kurioje pateikiamos mokinių užduotys)

Poveikis: Eko-mokyklos programa Ellinogermaniki Agogi mokykloje padarė didelį poveikį tiek mokiniams, tiek platesnei mokyklos bendruomenei. Mokiniai išsiugdė tvirtą aplinkosaugos jausmą ir praktinius įgūdžius, susijusius su tvarumu. Padidėjo mokinių įsitraukimo lygis, nes mokiniai praktiškai mokosi apie ekologiją ir gamtosaugą. Programa taip pat padėjo pagerinti akademinius rezultatus, ypač gamtos mokslų dalykų, nes mokiniai gali pritaikyti teorines žinias praktinėje aplinkoje.

Išmoktos pamokos:

- Patirtinis mokymasis. Praktiniai projektai žaliosiose erdvėse didina mokinių įsitraukimą ir žinių išsaugojimą.
- Aplinkosaugos valdymas. Mokinių įtraukimas į tvarumo iniciatyvas skatina atsakomybės ir aplinkosauginio sąmoningumo kultūrą.
- Dalyvavimas bendruomenėje. Bendradarbiavimas su vietos aplinkosaugos grupėmis praturtina mokymo programą ir suteikia papildomų išteklių bei patirties.

2 atvejo analizė. Salonikų Atvirų mokyklų iniciatyva

Aprašymas: Atvirų mokyklų iniciatyva Salonikuose siekiama mokyklų pastatus paversti gyvybingais bendruomenės centrais, kurie būtų prieinami visuomenei ne tik įprastomis pamokomis. Šiuose centruose vyksta įvairi edukacinė ir kultūrinė veikla, pavyzdžiui, meno parodos, muzikos pasirodymai ir seminarai. Iniciatyva siekiama, kad mokyklos taptų pagrindine bendruomenės gyvenimo dalimi, skatinančia mokymąsi visą gyvenimą ir socialinį bendravimą.

Poveikis: Iniciatyva sėkmingai sustiprino mokyklų ir aplinkinių bendruomenių ryšius. Ji padidino mokinių dalyvavimą popamokinėje veikloje, suteikdama jiems galimybių tyrinėti interesus, kurie neapsiriboja standartinė mokymo programa. Iniciatyva taip pat sustiprino mokinių socialinius įgūdžius ir bendruomenės dalyvavimą, nes jie šiose viešosiose erdvėse bendrauja su įvairiomis grupėmis. Be to, ji atvėrė naujas galimybes tėvams dalyvauti mokyklos veikloje, skatindama bendradarbiavimu grįstą švietimo aplinką.

Nuotraukos gautos iš <https://www.behance.net/gallery/78963959/Open-Schools-Thessaloniki>

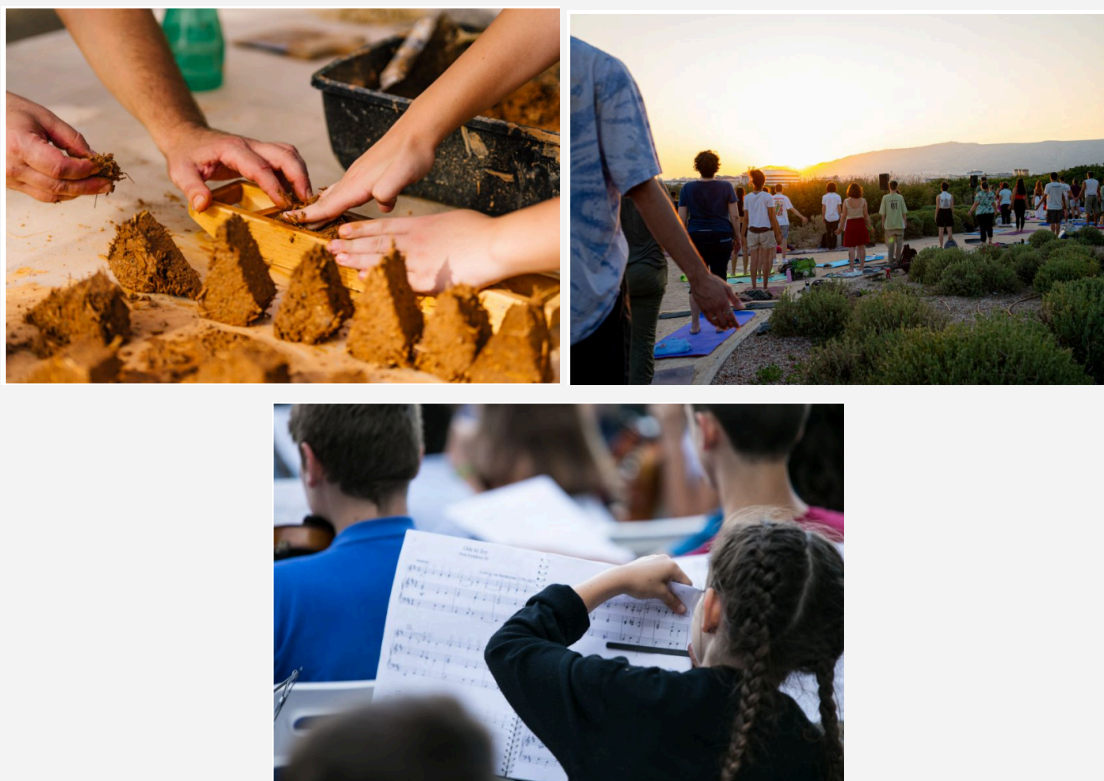

Išmoktos pamokos:

- Bendruomenės dalyvavimas. Mokyklos erdvių panaudojimas bendruomenės veikloms skatina priklausymo jausmą ir gerina ugdymo patirtį.
- Socialinė sanglauda. Programos, skatinančios mokinių ir platesnės bendruomenės sąveiką, gali pagerinti socialinius įgūdžius ir bendruomenės ryšius.
- Išteklių naudojimas. Mokyklos patalpų naudojimas ne įprastomis valandomis gali suteikti papildomų mokymosi galimybių ir paremti bendruomenės vystymąsi.

3 atvejo tyrimas Stavros Niarchos fondo kultūros centras (SNFCC)

Aprašymas: Atėnuose esantis SNFCC yra modernus kultūros kompleksas, kuriame yra Graikijos nacionalinė biblioteka ir Graikijos nacionalinė opera. Jame siūlomos įvairios edukacinės programos ir seminarai moksleiviams, išnaudojant žaliąsias erdves ir modernią įrangą. Centras sukurtas kaip įtrauki mokymosi ir kultūrinių mainų erdvė, teikianti išteklius įvairiems edukaciniams užsiėmimams.

Nuotraukos paimtos iš <https://www.snfcc.org/en/snfcc/our-work> (SNFCC svetainė, veikla)

Poveikis: SNFCC tapo kertiniu meno ir kultūros švietimo Atėnuose akmeniu. Jo programos skatina mokinius labiau vertinti meną, siūlo aukštos kokybės kultūrinę patirtį, kuri yra ir edukacinė, ir įkvepianti. Moksleiviai gali naudotis tokiais ištekliais kaip spektaklių erdvės, plačios bibliotekos ir interaktyvios parodos, kurios skatina jų mokymąsi ir kūrybiškumą. Centro taikomas integracinis požiūris užtikrina, kad šiomis galimybėmis galėtų naudotis įvairių sluoksnių mokiniai.

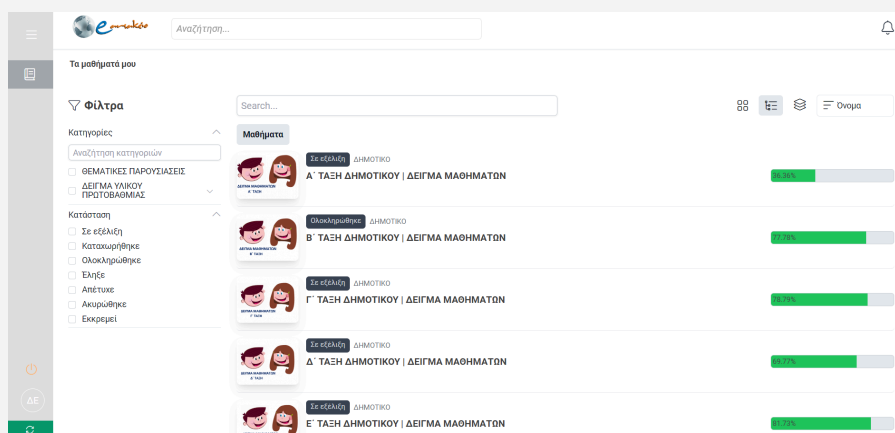
Išmoktos pamokos:

- Kultūrinė integracija. Kultūros institucijų įtraukimas į švietimo sistemą suteikia turtingos, daugialypės mokymosi patirties.
- Išteklių prieinamumas. Kokybiškos patalpos ir ištekliai gerokai pagerina ugdymo rezultatus.
- Įtraukimas. Visiems mokiniams prieinamų programų kūrimas skatina lygybę ir plečia švietimo pasiekiamumą.

4 atvejo analizė. Arsakeio Tositseio mokyklos skaitmeninė mokymosi platforma

Aprašymas: Arsakeio Tositseio mokykla sukūrė išsamią skaitmeninę mokymosi platformą, kuri padeda įgyvendinti švietimo programas. Šioje platformoje siūlomi įvairūs internetiniai kursai, skaitmeniniai ištekliai ir interaktyvios priemonės, atitinkančios įvairius mokymosi poreikius. Platforma sukurta taip, kad būtų patogi ir prieinama, o mokiniams būtų sudarytos lanksčios mokymosi galimybės, kurias galima pritaikyti prie jų individualių tvarkaraščių ir pageidavimų

Poveikis: Skaitmeninė mokymosi platforma gerokai pagerino mokinių skaitmeninį raštingumą ir suteikė jiems būtinų šiuolaikiniame pasaulyje įgūdžių. Ji padidino prieinamumą, nes studentai gali tęsti mokslą nuotoliniu būdu ir lanksčiai, o tai buvo ypač naudinga tokiais sunkiais laikotarpiais, kaip COVID-19 pandemija. Platforma taip pat suteikė galimybę įgyti individualizuotą mokymosi patirtį, kai studentai gali tobulėti savo tempu ir naudotis daugybe išteklių, pritaikytų jų konkrečioms poreikiams.

Paveikslukas paimtas iš

[https://www.e-arsakeio.gr/start?type=courses&sort\[0\]\[field\]=name&sort\[0\]\[dir\]=asc&page=1&size=10&groupBy_Category=false](https://www.e-arsakeio.gr/start?type=courses&sort[0][field]=name&sort[0][dir]=asc&page=1&size=10&groupBy_Category=false) (skaitmeninė mokymosi platforma, vykdomų kursų puslapis)

Išmoktos pamokos:

- Skaitmeninis raštingumas. Įdiegus išsamias skaitmeninio mokymosi platformas galima pagerinti mokinių technologinius įgūdžius ir paruošti juos ateities iššūkiams.
- Lankstumas. Skaitmeninės platformos suteikia lanksčias mokymosi galimybes, todėl švietimas tampa prieinamesnis ir lengviau pritaikomas prie individualių poreikių.
- Personalizavimas. Švietimo išteklių pritaikymas prie individualių mokinių poreikių gerina įsitraukimą ir akademinis rezultatus.

5.3 Vertinimas ir rekomendacijos

Dėl savo unikalių pranašumų Graikija gali sėkmingai integruoti alternatyvias mokymosi erdves į savo švietimo sistemą. Šalies strateginė geopolitinė padėtis, esant tiltui tarp Europos ir Azijos, sudaro idealias sąlygas tarpkultūrinėms švietimo iniciatyvoms. Šis geografinis pranašumas palengvina įvairius švietimo mainus ir bendradarbiavimą, praturtina mokymosi patirtį plačiu kultūrinių perspektyvų ir praktikų spektru (Švietimo ir religijų reikalų ministerija, 2021).

Be to, turtingas Graikijos istorinis ir kultūrinis paveldas suteikia nepakartojamų galimybių integruoti kultūrinį švietimą į mokymosi procesą. Pasinaudodama savo muziejais, istorinėmis vietomis ir kultūros centrais, Graikija gali suteikti moksleiviams įtraukiančią mokymosi patirtį, kuri juos giliai sujungia su jų kultūrinėmis šaknimis. Tokia aplinka ne tik padeda geriau suprasti pasaulio istoriją ir menus, bet ir skatina kūrybiškumą bei kritinį mąstymą. Kultūrinių erdvių integravimas į mokymo programą gali padėti išsaugoti ir populiarinti turtingą Graikijos kultūrinį palikimą, kartu ugdant ateities kartas (Kultūros ir sporto ministerija, 2021 m.).

Įvairūs šalies gamtiniai kraštovaizdžiai taip pat suteikia daug galimybių mokytis per patirtį žaliosiose erdvėse. Sodai, parkai ir lauko klasės gali būti naudojami aplinkosauginiam švietimui ir tvarumui skatinti. Tokia aplinka idealiai tinka praktiniam mokymuisi, todėl mokiniai gali tiesiogiai bendrauti su gamta ir ugdyti praktinius ekologijos ir gamtosaugos įgūdžius. Toks požiūris ne tik didina mokinių įsitraukimą ir gerina mokymosi rezultatus, bet ir skiepija aplinkosaugos jausmą, kuris yra labai svarbus sprendžiant šiuolaikinius ekologinius iššūkius (Aplinkos ir energetikos ministerija, 2020).

Atsižvelgiant į tai, kad vis daugiau dėmesio skiriama skaitmeninei transformacijai, Graikija turėtų toliau investuoti į skaitmenines mokymosi platformas. Šios platformos gali padidinti prieinamumą ir suteikti lanksčias mokymosi galimybes, atitinkančias įvairius mokinių poreikius. Plėsdama tokias iniciatyvas, kaip Salonikų atvira mokykla, kuriose naudojami bendruomenių centrai ir viešosios erdvės, Graikija gali skatinti įtrauktį ir bendruomenės įsitraukimą į švietimą. Tokios iniciatyvos skatina mokymąsi visą gyvenimą ir socialinę sanglaudą, nes švietimo ištekliai tampa prieinamesni platesnei auditorijai.

Akcentuojant skaitmenines erdves kartu su žaliosiomis ir kultūrinėmis erdvėmis, bus sukurta subalansuota ir novatoriška švietimo sistema, kuri išnaudos unikalius Graikijos privalumus ir atitiks šiuolaikinius švietimo tikslus (Gouscos, Meimaris ir Sofos, 2020; Europos Komisija, 2021).

Sutelkusi dėmesį į šias sritis, Graikija gali sukurti tvirtą ir pažangią švietimo sistemą, kuri ne tik puoselėtų istorinį ir kultūrinį paveldą, bet ir orientuotųsi į ateitį. Toks holistinis požiūris užtikrina, kad Graikijos švietimas būtų ne tik akademinis meistriškumas, bet ir visapusiškai išprususių, kultūrą pažįstančių, aplinką tausojančių ir skaitmeninį raštingumą turinčių žmonių ugdymas. Strategiskai investuodama ir apgalvotai integruodama šias alternatyvias mokymosi erdves, Graikija gali tapti novatoriško ir įtraukiojo švietimo etalonu XXI amžiuje.

6. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Kipre

Kipre, šalyje, garsėjančioje turtinga istorija, įvairia kultūra ir besikeičiančiais miestų kraštovaizdžiais, vis labiau plečiasi alternatyvių mokymosi erdvių tinklas, kuris keičia dizaino, architektūros ir menų švietimo aplinką. Šios erdvės - nuo novatoriškų viešųjų aikščių ir kultūros festivalių iki eksperimentinių miesto sodų ir laikinų edukacinių instaliacijų - sudaro palankią terpę patirtiniam ir į bendruomenę orientuotam mokymuisi. Jose kuriama aplinka, kurioje susipina kūrybiškumas, tvarumas ir socialinis dalyvavimas, kuriami gyvybingi kultūrinių mainų ir tarpdisciplininio bendradarbiavimo centrai.

Tokiuose miestų centruose kaip Nikosija ir Limasolis lauko erdvės, pavyzdžiui, **Elefterijos aikštė** ir **Molos promenada**, tapo gyvomis klasėmis, kuriose susilieja urbanistinis dizainas, viešasis menas ir socialinė sąveika. Šios viešosios erdvės yra ne tik architektūriniai paminklai, bet ir aktyvios alternatyvaus švietimo vietos, kuriose vyksta seminarai, vieši pokalbiai, parodos ir bendruomenės renginiai, skatinantys mokytis už tradicinių klasių sienų. Integruodamos šiuolaikinį dizainą su istoriniu ir kultūriniu kontekstu, šios erdvės kviečia gyventojus, studentus ir lankytojus tyrinėti miestų planavimo, tvarumo ir įtraukiojo dizaino galimybes realioje aplinkoje.

Projektas „**Ateities sodai**“ (**Gardens of the Future**) Nikosijoje yra pavyzdys, kaip miesto sodai gali tapti patyriminio mokymosi aplinka, skatinančia tvarią praktiką ir ekologinį sąmoningumą. Šiose erdvėse galima praktiškai išbandyti tvarų dizainą, permakultūrą ir bendruomenės atsparumą, taip užpildant atotrūkį tarp teorijos ir praktikos.

Kipre taip pat taikoma laikinos ir lanksčios mokymosi aplinkos koncepcija, kaip kad **Nikosijoje** vykusio „**Pop Up**“ festivalio aplinkoje įrengta laikina edukacinė erdvė, kurioje vyksta **Frederiko universiteto „Pop-Up Campus“**. Ši iniciatyva suteikė unikalią platformą tarpdisciplininiam mokymuisi ir bendruomenės įtraukimui, pabrėžiant švietimo praktikos pritaikomumą ir mokymosi viešojoje erdvėje svarbą.

Be to, tokios institucijos kaip **Limasolio teatro muziejus** siūlo tikslingai tyrinėti Kipro teatro paveldą, derinant kultūros išsaugojimą su edukacinėmis programomis, kad studentai ir plačioji visuomenė suprastų scenos menų raidą.

Šios įvairios ir novatoriškos Kipro erdvės rodo, kad viešoji, kultūrinė ir miesto aplinka gali tapti dinamiškomis mokymosi platformomis. Jos pabrėžia įtraukties, tvarumo ir bendruomeniškumo svarbą švietime, parodydamos, kaip mokymasis gali būti giliai integruotas į socialinę ir fizinę miestų struktūrą. Kipro alternatyvios mokymosi erdvės yra įtikinamas pavyzdys, kaip dizainas, kultūra ir švietimas gali būti sujungti, kad skatintų kūrybiškas, tvarias ir įsitraukusias bendruomenes.

Žvelgiant formaliau, Kipras vykdo švietimo reformą, kad atitiktų šiuolaikinius švietimo poreikius, taip pat tvarumo tikslus ir skaitmeninės transformacijos poreikį. Pagrindiniai politikos dokumentai, kuriais grindžiamas Kipro įsipareigojimas vykdyti švietimo reformą, yra šie:

- **Kipro visą gyvenimą mokymosi strategija 2021-2027 m.**, kurią parengė Švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų ministerija. 2021-2027 m. Kipro mokymosi visą gyvenimą strategija (CyLLLS) siekiama sukurti ilgalaikę strateginę žinių visuomenės plėtros sistemą, kurioje kiekvienas pilietis turėtų mokymosi galimybių, kad įgytų žinių, įgūdžių ir nuostatų, o tai palengvintų jo asmeninę ir socialinę pažangą, profesinį tobulėjimą, socialinę įtrauktį, atsparumą ir gerovę. 2021-2027 m. CyLLLS patvirtino Ministrų taryba 2022 m. rugsėjo 30 d.
<https://digitalcoalition.gov.cy/wp-content/uploads/2023/06/Cyprus-Lifelong-Learning-Strategy-2021-%E2%80%93-2027-1.pdf>.
- **2020-2025 m. Kipro skaitmeninė strategija** (priimta 2020 m. birželio mėn.) yra pagrindinis politikos dokumentas, kuriuo siekiama paspartinti Kipro skaitmeninę transformaciją. Skaitmeninės strategijos įgyvendinimą koordinuoja Mokslinių tyrimų, inovacijų ir skaitmeninės politikos ministerijos (DMRID) pavadootojas. Kipro 2020-2025 m. skaitmeninė strategija grindžiama aiškia pokyčių vizija. Vizijoje numatyta, kad Kipras taps ateičiai pritaikyta visuomene ir žiniomis grindžiama ekonomika, kurią įgalins skaitmeninės ir naujosios technologijos, skatinančios tvarų ekonomikos augimą, socialinę gerovę ir tarptautinį konkurencingumą.
<https://dsf.dmr.gov.cy/wp-content/uploads/2022/11/Digital-Strategy-2020-2025.pdf>
- **Švietimo ir darnaus vystymosi strategija ir „Green Transition 2030“**. Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų ministerija numato visapusišką ir holistinį požiūrį į darnų vystymąsi, apimantį formalųjį, neformalųjį ir savaiminį švietimą bei mokymąsi visą gyvenimą. Ji taip pat numato kurti darnaus švietimo įstaigas, suderintas su socialiniais, pedagoginiais ir organizaciniais darnaus vystymosi aspektais. Atsižvelgdami į šias strategines kryptis, Kipro pedagoginis institutas ir Švietimo ministerija taip pat ėmėsi keleto veiksmų, skatinančių alternatyvių mokymosi erdvių - žaliųjų erdvių - kūrimą.
https://unece.org/sites/default/files/2022-05/Item.4a_framework_ESD_implementation_2021-2030_A.Zachariou.pdf

6.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas

Kipras yra viena iš nedaugelio šalių, kuri nuo 2008 m., įgyvendindama Nacionalinį švietimo aplinkai ir darniam vystymuisi veiksmų planą (NAPEESD), integravo švietimo darnaus vystymosi temą. Nacionaliniame veiksmų plane įtvirtintas ESD yra skirtas visiems formaliojo, neformaliojo ir savaiminio ugdymo lygmenims, sistemingai ir glaustai.

Mokymasis visą gyvenimą ir skaitmeninė transformacija

2022 m. gegužės mėn. Kipro parlamentas priėmė **Mokymosi visą gyvenimą įstatymo** pataisas, kuriomis siekiama išplėsti suaugusiųjų tęstinio švietimo ir profesinio mokymo prieinamumą. Įstatymu taip pat remiamas skaitmeninių mokymosi platformų kūrimas, suteikiant galimybę įvairaus amžiaus piliečiams įgyti naujų įgūdžių alternatyviais ir lanksčiais švietimo būdais.

2023 m. Švietimo ministerija pradėjo įgyvendinti **iniciatyvą „E. mokymasis visiems“**, kuria skatinamas skaitmeninis ir mišrus mokymasis pradinėse ir vidurinėse mokyklose. Ši iniciatyva apima mokyklų aprūpinimą reikiama technologine infrastruktūra, mokymo programų mokytojams siūlymą ir skatinimą klasėse naudoti internetinius išteklius ir skaitmenines priemones.

Žaliosios ir viešosios erdvės mokymuisi

Kitas svarbus Kipro švietimo reformos aspektas - žaliųjų ir viešųjų erdvių integravimas į mokymosi procesą. Įkvėptos šalies **Darnaus vystymosi tikslų (DVT)** darbotvarkės, mokyklos pradėjo naudoti parkus, botanikos sodus ir viešąsias aikštes kaip alternatyvias mokymosi aplinkas. Šiose erdvėse galima mokytis lauke, vykdyti aplinkosauginį švietimą ir įgyti praktinės patirties, susijusios su tvarumu.

2021 m. Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos ministerija pradėjo įgyvendinti **„Žaliųjų mokyklų iniciatyvą“**, kuria remiamos mokyklos, siekiančios paversti savo lauko teritorijas ekologiškomis erdvėmis, kuriose mokiniai gali mokytis apie biologinę įvairovę, žemės ūkį ir tvarią praktiką. Ši iniciatyva yra platesnių pastangų skatinti mokinių mokymąsi per patirtį ir aplinkosauginį sąmoningumą dalis.

Kultūrinės erdvės ir bendruomenės dalyvavimas

Kipras turi turtingą kultūrinį paveldą, kuris atsispindi jo požiūryje į švietimą. Švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų ministerija aktyviai skatina kultūros įstaigų, tokių kaip muziejai, teatrai ir istorinės vietos, integraciją į švietimo sistemą. Pagal 2022 m. sukurtą **Kultūrinio švietimo programą** skatinama mokyklų ir kultūros įstaigų partnerystė, sudarant sąlygas mokiniams prasmingai bendrauti su menu, istorija ir paveldu.

2020 m. pradėta **įgyvendinti iniciatyva „Mokymasis per paveldą“** orientuota į istorinių paminklų ir archeologinių vietovių panaudojimą kaip edukacinių erdvių. Mokyklos dalyvauja ekskursijose, seminaruose ir interaktyviose veiklose, kurios leidžia mokiniams tyrinėti turtingą Kipro istoriją ir paveldą, susiejant mokymąsi klasėje su realia patirtimi.

6.1 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos

1 atvejo analizė. NiMAC (Nikosijos savivaldybės menų centras)

Aprašymas: NiMAC yra svarbi Nikosijos meno erdvė, bendradarbiaujanti su tarptautiniais ir vietiniais menininkais, dizaineriais ir institucijomis. Centras rengia įvairias edukacines programas, kūrybines dirbtuves ir parodas, į kurias dažnai įtraukiami dizaino, architektūros ir skaitmeninių menų elementai. Jis yra kūrybinio mokymosi ir eksperimentavimo centras, mažinantis atotrūkį tarp formaliojo švietimo ir neformaliojo mokymosi.

Nuotraukos su NiMAC leidimu

Poveikis: NiMAC padarė reikšmingą poveikį vietos ir regiono meno ir dizaino bendruomenei, suteikdamas dinamišką mokymosi ir mainų platformą. Ji padėjo dalyviams ir visuomenei geriau

suprasti šiuolaikinio dizaino tendencijas ir praktiką. NiMAC seminarai ir forumai įkvėpė dizainerių kartą, supažindindami juos su naujomis idėjomis ir tarptautinėmis perspektyvomis.

Išmoktos pamokos: NiMAC parodo bendradarbiavimo su tarptautinėmis institucijomis ir menininkais svarbą, siekiant išplėsti vietos dizaino švietimo apimtį. Taip pat pabrėžiamas dizaino integravimo su kitomis meno formomis ir disciplinomis veiksmingumas, taip sukuriant visapusiškesnę mokymosi patirtį. NiMAC modelis rodo, kokią naudą teikia fizinės erdvės, kurioje susikerta teorija ir praktika, sukūrimas. <https://nimac.org.cy/>

2 atvejo analizė. Kipro banko kultūros fondas

Aprašymas: Bank of Cyprus Cultural Foundation (BoCCF) yra garsi institucija, siekianti išsaugoti ir populiarinti Kipro kultūros paveldą. Nikosijoje įsikūrusiame fonde saugoma turtinga artefaktų, rankraščių ir meno kūrinių kolekcija, apimanti kelis Kipro istorijos šimtmečius. Fondas siūlo įvairias edukacines programas, parodas ir tyrimų galimybes, kuriomis siekiama pagilinti visuomenės supratimą apie Kipro istorinę ir kultūrinę raidą. Įvairiomis iniciatyvomis fondas atlieka svarbų vaidmenį mažinant atotrūkį tarp praeities ir dabarties, siūlydamas susipažinti su tradiciniais amatais, istoriniais įvykiais ir kultūrine praktika.

Bank of Cyprus Cultural Foundation, projektas "Green Urban Lab", 2015 m. balandis,

Nuotraukos darytos su "Urban Gorillas" leidimu **Poveikis:** Kipro banko kultūros fondas yra svarbus švietimo šaltinis, suteikiantis interaktyvios mokymosi patirties per parodas, seminarus ir edukacines programas. Jis suteikia galimybę lankytojams, studentams ir mokslininkams praktiškai susipažinti su Kipro istorija ir kultūra, todėl praeitis tampa prieinama ir aktuali šiuolaikinei auditorijai. Fondo įsipareigojimas vykdyti švietėjišką veiklą padeda geriau vertinti kultūros paveldą ir skatina saugoti tradicines žinias ir praktiką.

2023 m. BoCCF įsteigė programą „Aisthiseis“ („Pojūčiai“), kurioje pabrėžiama, kad muziejaus erdvės turi būti prieinamos ir įtraukios, naudojant nuolatines pritaikymo priemones, pavyzdžiui, gestų kalbą ir kitas specializuotas ekskursijas, audiogidus, taktilines stoteles, eksponatų kopijas ir gidus Brailio raštu. Šie pokyčiai palengvina pažeidžiamų grupių dalyvavimą muziejuose, taip pat suteikia daugialypės juslinės patirties muziejaus renginiuose. Į fondo metinę programą buvo įtraukti specializuoti seminarai įvairioms grupėms, atspindintys BoCCF įsipareigojimą kurti įtraukią ir kultūriškai turtingą aplinką visiems lankytojams. Minėtuose seminaruose, kuriuos veda kvalifikuoti

specialistai, nagrinėjamos įvairios temos, įskaitant meno terapiją, muziejinę edukaciją, molio terapiją, patyriminį pasakojimą, kūrybinį rašymą ir kt.

Išmoktos pamokos: BoCCF pabrėžia, kad svarbu integruoti kultūros išsaugojimą su švietimo programomis. Jis parodo, kaip muziejai ir kultūros institucijos gali tapti aktyvaus mokymosi aplinka, prasmingai įtraukiančia visuomenę. Fondas parodo, kad siūlydamos interaktyvią ir edukacinę patirtį, kultūros įstaigos gali atlikti svarbų vaidmenį ir išsaugant istoriją, ir skatinant gilesnį kultūros paveldo supratimą. Jis taip pat pabrėžia bendradarbiavimo metodų vertę švietime, kai istorinės įžvalgos ir šiuolaikinės mokymosi metodikos susilieja, kad būtų sukurta praturtinanti ir paveiki patirtis. Įrodyta, kad bendradarbiavimas ir partnerystė su nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis per BoCCF programas (Aisthiseis) ir finansuojamus projektus (pavyzdžiui, RelnHerit ir i-School) taip pat yra labai svarbūs.

<https://www.boccf.org/en-gb/>

3 atvejo tyrimas. Elefterijos aikštė (Πλατεία Ελευθερίας), Nikosija

Aprašymas: Elefterijos aikštė - tai pagrindinė viešoji erdvė Nikosijoje, kurią suprojektavo Zaha Hadid Architects. Tai transformuojanti miesto erdvė, kurioje istoriniai Venecijos sienų elementai susilieja su moderniu, atviru dizainu, sukuriant daugiafunkcinę erdvę, skatinančią visuomenės bendravimą ir mokymąsi. Aikštės dizainas apima plačias pėsčiųjų zonas, žaliąsias erdves, vandens telkinius ir naujovišką tiltą, kuris tarnauja ir kaip praktinis kelias, ir kaip simbolinė jungtis tarp senosios ir naujosios miesto dalių.

Frederiko universitetas ir Nikosijos savivaldybė kartu organizavo renginį #BeActive, 2023 m. rugsėjo 25 d.
Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Frederiko universitetas, mados šou, 2023 m. birželis. Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Poveikis: Elefterijos aikštė tapo dinamiška alternatyvaus mokymosi aplinka, kurioje susikerta dizainas, istorija ir miesto planavimas. Ji naudojama kaip atvira klasė architektūros ir dizaino studentams, kurie studijuoja modernizmo principų integraciją su istoriniu kontekstu. Aikštėje dažnai rengiamos kūrybinės dirbtuvės, viešos paskaitos ir parodos, suteikiančios galimybę neformaliai mokytis apie miesto dizainą, viešąjį meną ir socialinę bei kultūrinę miesto erdvių dinamiką.

Išmoktos pamokos: Elefterijos aikštė rodo, kad viešosios erdvės gali tapti interaktyvia mokymosi aplinka, kuri pranoksta tradicinės klasės. Ji rodo, kad gerai suprojektuotos miesto erdvės gali paskatinti bendruomenės įsitraukimą ir tapti visuomenės švietimo apie architektūrą, istoriją ir dizainą platforma. Ši erdvė taip pat pabrėžia prieinamumo ir daugiafunkciškumo svarbą kuriant įtraukią mokymosi aplinką miestuose.

4 atvejo analizė. Ateities sodai

Aprašymas: Ateities sodai (Gardens of the Future) - tai novatoriška, bendruomenės pradėta iniciatyva, įsikūrusi Nikosijoje, Kipre, kurioje derinamas tvarus dizainas, aplinkos menas ir permakultūros principai. Šis projektas, kuris yra ir eksperimentinė mokymosi erdvė, ir gyvoji laboratorija, bendradarbiaujant dizaineriams, menininkams, miestų planuotojams, architektams ir vietos gyventojams iš naujo įsivaizduoja miesto sodininkystę. Ateities sodai", kuriuose daugiausia dėmesio skiriama nulinėms atliekoms, tvarumui ir miesto atsparumui, skatina praktinį, tarpdisciplininį požiūrį į mokymąsi, kartu puoselėjant gilesnį ryšį su gamta ir bendruomenės gerove.

Poveikis: Iniciatyva pakeitė dizaino mokymą, integruodama ekologinį sąmoningumą į praktiką. Ateities sodai ne tik estetiškai, bet ir bendradarbiaudami projektuose sprendžia tokius aktualius klausimus kaip klimato kaita, miestų atsparumas ir darnus vystymasis. Įtraukiant vietos bendruomenę į seminarus, viešas diskusijas ir dalyvaujamojo projektavimo procesus, projektas ne tik stiprina žaliąsias miesto erdves, bet ir ugdo nuosavybės ir valdymo jausmą. Jame pabrėžiamas aplinkos, dizaino ir gerovės tarpusavio ryšys, todėl jis tampa sąmoningo gyvenimo mieste pavyzdžiu.

Išmoktos pamokos: Išmoktos pamokos: ateities sodai įrodo, kad tvarumo integravimas į švietimą lemia reikšmingą socialinį poveikį. Iniciatyva pabrėžia tarpdisciplininio bendradarbiavimo svarbą sprendžiant sudėtingus uždavinius ir įrodo, kad praktiniai, ekologiškai sąmoningi metodai gali suteikti bendruomenėms daugiau galių. Skatindamas protinį, fizinį ir emocinį gydymą, projektas taip

pat pabrėžia alternatyvių mokymosi erdvių potencialą skatinti teigiamus pokyčius, susijusius su tuo, kaip gyvename, dirbame ir kaip bendraujame su aplinka.

Nuotraukos iš Gardens of the Future

Nuotraukos iš Gardens of the Future

6.3 Vertinimas ir rekomendacijos

Kipras žengė didelį žingsnį link alternatyvių formaliojo ir neformaliojo mokymosi erdvių kūrimo. Besiplečiantis alternatyvių mokymosi erdvių kraštovaizdis Kipre yra įtikinamas pavyzdys, kaip švietimas gali prisitaikyti prie XXI a. poreikių.

Kipras, pertvarkydamas viešąsias erdves, kultūros įstaigas ir inovacinius centrus, kuria aplinką, skatinančią praktinį mokymąsi, bendruomenės bendravimą ir kūrybinius ieškojimus. Jos pabrėžia patirtinio mokymosi vertę, tradicijų ir naujovių sinergiją ir bendruomenės vaidmenį formuojant edukacinę patirtį.

Atsižvelgiant į unikalų šalies geopolitinį, istorinį ir kultūrinį kontekstą, taip pat į dabartinius veiksmus ir ES prioritetus, kuriant alternatyvias mokymosi erdves pirmenybė turėtų būti teikiama toliau išvardytoms sritims:

1. **Skaitmeninių mokymosi platformų plėtra.** Kipras turėtų ir toliau plėsti skaitmeninio mokymosi platformas.
2. **Didesnis žaliųjų ir viešųjų erdvių naudojimas.** Mokyklos ir universitetai turėtų bendradarbiauti su vietos savivaldybėmis ir kurti lauko klases, bendruomenės sodus ir ekologinius parkus, kurie galėtų būti mokymosi aplinka ištisus metus.
3. **Glaudesnė partnerystė kultūros srityje.** Kipras turėtų toliau plėtoti mokyklų ir kultūros įstaigų partnerystę. Pasinaudodami šalies archeologinėmis vietomis, muziejais ir istoriniais paminklais, mokiniai gali geriau pažinti savo kultūros paveldą ir tuo pačiu metu mokytis interaktyviai ir per patirtį.

Apibendrinant galima teigti, kad Kipras turi visas galimybes toliau daryti pažangą integruojant alternatyvias mokymosi erdves ir taip skatinti dinamiškesnę ir įtraukesnę mokymosi aplinką, atitinkančią XXI a. besimokančiojo poreikius.

7. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių būklė Lietuvoje

Lietuva, kaip ir dauguma šalių, puikiai suvokia tendencijas ir poreikius bei aktyviai ieško galimybių sudaryti tinkamas sąlygas mokslui, menai ir inovacijoms. Lietuvoje bandymai integruoti alternatyvias mokymosi erdves į švietimo ir kūrybos ekosistemą, siekiant patenkinti šiuolaikinius švietimo poreikius ir tvarumo tikslus, tam tikrais momentais buvo per lėti. Šiame skyriuje apžvelgiama dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Lietuvoje, įskaitant politiką, duomenis ir atvejų tyrimus. Jame taip pat įvertinamos Lietuvos stipriosios pusės ir rekomenduojama, kokias alternatyvias mokymosi erdves šalis turėtų išnaudoti, atsižvelgiant į unikalią geopolitinę, istorinę ir kultūrinę situaciją.

Įgyvendindama alternatyvių mokymosi erdvių integravimą į švietimą skatinančią politiką ir iniciatyvas, Lietuva remiasi šiais strateginiais dokumentais:

- Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengta 2021-2030 m. Nacionalinė švietimo plėtros programa. Strateginio dokumento tikslas - gerinti ugdymo rezultatus ir mažinti pasiekimų skirtumus; didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinant saugią aplinką kiekvienam; pritaikyti švietimo sistemą sklandžiai grįžtančių Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir užsieniečių integracijai ir gerinti besimokančiųjų mobilumo sąlygas; gerinti švietimo sistemoje įgytų kompetencijų atitiktį kompetencijoms, reikalingoms prisitaikyti darbo rinkoje ir kintančioje aplinkoje.

- Lietuvos kultūros politikos strategija "Kultūra 2030". Pagrindinis Lietuvos kultūros politikos strategijos "Kultūra 2030" tikslas - užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europinį tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą.

Šiame kontekste aktyviai dalyvauja Lietuvos kultūros taryba ir Lietuvos mokslo taryba, raginančios taikyti netradicinius metodus, skatinančius inovacijas, kūrybiškumą ir įvairesnių mokymosi erdvių integravimą į švietimo sistemą.

7.1 Duomenys ir dabartinis įgyvendinimas

Atsižvelgdamas į pokyčius ir dabartinį poreikį plėsti mokymosi galimybes, 2023 m. gegužės mėn. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pataisas, kuriomis siekiama plėsti mokymąsi visą gyvenimą šalyje ir įdiegti vieno langelio principu veikiančią individualių mokymosi sąskaitų sistemą. IMP sistema, vienas iš pagrindinių alternatyvaus švietimo projektų, kuriama įgyvendinant ESF finansuojamą projektą „Mokymasis visą gyvenimą!“. Projektą įgyvendina Europos socialinio fondo agentūra, partneriai - Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija.

Siekiant sukurti ir įgyvendinti sistemą, 2023 m. buvo parengti arba atnaujinti teisės aktai ir rekomendaciniai dokumentai:

- Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas;
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. balandžio 27 d. įsakymas Nr. V-599 „Dėl Individualių mokymosi paskyrų sistemos modelio aprašo patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. 819 „Dėl Ministerijų ir jų administruojamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi finansavimo priemonių, įtraukiamų į individualių mokymosi paskyrų sistemą, sąrašo, Prioritetinių individualių mokymosi paskyrų sistemoje teikiamų valstybės finansuojamų programų sričių sąrašo ir Prioritetinių individualių mokymosi paskyrų sistemoje dalyvaujančių asmenų grupių patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 18 d. įsakymas Nr. V-1218 „Dėl Individualių mokymosi paskyrų sistemoje skelbiamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programų kokybės užtikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. V-1515 „Dėl Individualių mokymosi paskyrų sistemos administravimo ir asmenų, siekiančių tobulinti kompetencijas ir (arba) jų įgyti per šią sistemą finansavimo bei konkurso gauti finansavimą, skiriamą dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programose, organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

IMP sistemoje skelbiamos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programos, atitinkančios teisės aktuose nustatytus kokybės užtikrinimo reikalavimus. IMP sistema skatina darbingo amžiaus žmones įgyti aukštos pridėtinės vertės kvalifikacijas ir kompetencijas. Sukurta IMP sistemai skirta interneto svetainė www.kursuok.lt, kuri pradėjo veikti 2023 m. gruodžio mėn. Šiuo metu galima naudotis 852 kursais. Iki 2026 m. balandžio 30 d. programai planuojama skirti iki 12 mln. eurų. EUR. 2024 m. mokymams prioritetinėse srityse finansuoti skirtas biudžetas padidintas nuo 5,4 mln. iki 7,4 mln.

Programoje gali dalyvauti 18-65 metų asmenys, dirbantys pagal darbo sutartį arba savarankiškai, turintys aukštąjį arba profesinį išsilavinimą, Lietuvos Respublikos piliečiai arba užsieniečiai, turintys leidimą gyventi Lietuvoje. Norintys naudotis paslaugomis turi būti nedalyvavę mokymuose arba, jei gavo finansavimą, dar nepanaudoję viso 500 eurų mokymosi krepšelio. Jei naudojosi KURSUOK platforma ir išnaudojo visą 500 eurų krepšelį, valstybės finansavimą savo mokymosi programai vėl gali gauti tik po 5 metų.

7.2 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos

1 atvejo analizė. Kultūros laivas „Nemuno7“

Aprašymas: visuomeninė ne pelno siekianti organizacija „Kaunas 2022“ daugiau nei 10 metų nenaudojamą ir supjaustymui paruoštą užmirštą laivą [žemkasę] pavertė gyvybingu kūrybiniu centru ir plaukiojančiu parku. Projekto kūrimo ir įgyvendinimo procese dalyvavo upeiviai, istorikai, menininkai, kraštovaizdžio dizaino specialistai ir Kauno regiono bendruomenė, kuri gerai prisimena laivą ir turi daug istorijų apie jį, nes šis laivas ilgą laiką dirbo Kauno regione esančiose upėse. Pasakojimai suteikė stiprų nuosavybės jausmą, o naujo, europietiško kultūros objekto atsiradimas kaimo vietovėje skatino pasididžiavimo šia vieta jausmą. Laive „Nemuno7“ galima susipažinti su profesionaliu šiuolaikiniu menu, vietiniais augalais-pionieriais, dalyvauti įvairiose tvarumo dirbtuvėse, laikinose parodose ir nuolat vykstančiuose koncertuose. Projektas vykdomas jau trejus metus ir buvo itin palankiai įvertintas tiek architektų, tiek dizainerių bendruomenės.

Poveikis: „Nemuno7“ žymiai pagerino vietos gyventojų gyvenimo kokybę, palengvindamas prieigą prie šiuolaikinio meno ir alternatyvios muzikos, supažindindamas su vietinių augalų įvairove ir verte bei skatindamas kūrybiškumą ieškant tvarių sprendimų. Projektas taip pat prisidėjo prie biologinės įvairovės ir kultūros paslaugų kokybės gerinimo bei teigiamo ekonominio poveikio kaimui. Be to, vietovė tapo turistų ir vietinių gyventojų traukos centru, skatinančiu socialinį bendravimą ir kultūrinį vartojimą.

Išmoktos pamokos: Šis atvejis rodo, kad kūrybiškumas ir kultūra gali pasitarnauti organizacijoms ieškant tvarių sprendimų naujiems ir perspektyviems projektams. Siekiant užtikrinti ilgalaikę projekto sėkmę ir išsaugoti vietos identitetą, labai svarbu įtraukti gyventojus į istorijų pasakojimą.

Foto: Nemuno7

Foto: Nemuno7

Foto: Nemuno7

Info: www.nemuno7.lt

2 atvejo analizė. Prieinamumo gidas

Aprašymas: „Kaunas 2022“, visuomeninė ne pelno siekianti organizacija, daugiau nei dvejus metus įvairiose alternatyviose Kauno miesto viešosiose vietose ir erdvėse rengė seminarus, susitikimus ir mokymus su [regos, klausos, judėjimo] negalią turinčių ir pagyvenusių žmonių bendruomenėmis. Projekto procese dalyvavo pavieniai asmenys, negalią turinčių asmenų asociacijos, konsultacinės organizacijos iš Lenkijos ir dizaino agentūra. Viso mokymosi ir bendradarbiavimo proceso tikslas buvo supažindinti kultūros sektorių su prieinamumu, universaliuoju dizainu ir visos visuomenės

poreikiais, o kartu parengti kultūros sektoriui (įstaigoms, renginių organizatoriams ir t. t.) skirtą prieinamumo gidą [taisykles, gaires]. Prieinamumo ženklų sistemą sukūrė dizaino agentūra "Critical".

Poveikis: Remiantis visuomenės, suinteresuotų bendruomenių, dizainerių ir aplinkosaugos specialistų rekomendacijomis, projektas pasiekė kritinę masę, kuri visuomenei kuria patogų ir laimingą miestą. Tai dalis proceso, kurio metu mokomasi pritaikyti miestą visiems, siekiant ugdyti šiuolaikinį miesto pilietį ir miesto kūrėją, kuris atsižvelgia į visos visuomenės poreikius.

Išmoktos pamokos: Šis atvejo tyrimas rodo, kad prieinamumas yra sudėtingas procesas, nuolat susiduriantis su skirtingais poreikiais ir techninėmis galimybėmis [ypač paveldo objektuose]. Atvejo analizė parodė, kad į kiekvieną problemą reikia žiūrėti jautriai ir individualiai, kūrybiškai ir nuosekliai, išklausant kiekvieno poziciją ir įtraukiant bendruomenę į sprendimų paiešką.

Foto: Kaunas2022

Foto: Martynas Plepys | Kaunas2022

Foto: Kaunas 2022

Link: https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2021/03/I_Kaunas-for-All.pdf

3 atvejo analizė. Šiuolaikinės seniūnijos

Aprašymas: 2019 m. Kauno rajone pradėta įgyvendinti programa „Šiuolaikinės seniūnijos“. Programos tikslas - padėti bendruomenėms ir įstaigoms atrasti savo tapatybę, sujungti susiskaldžiusias bendruomenes ir bendradarbiauti pritraukiant auditoriją - vietos gyventojus. Projektas parengtas bendradarbiaujant su Kauno rajone veikiančiais oficialiais kultūros ir bendruomenių subjektais. Kauno rajono kultūros įstaigos pareiškė norą dalyvauti projekte, pateikdamos paraišką konkursui. Kiekviena iš dalyvaujančių seniūnijų [iš viso 15] kartu su koordinadoriais [kultūros prodiuseriais, kuratoriais] ėmėsi savo tapatybės paieškų. Šiam tikslui pasiekti buvo atlikti vietos tyrimai, kuriuose dalyvavo vietos gyventojai, projekte dalyvaujančios kultūros įstaigos ir jų partneriai. Tai padėjo geriau suprasti vietovių istoriją ir tradicijas, gyventojų santykį su gyvenamąja aplinka, kultūra, bendruomene ir menu. Apklausų metu taip pat buvo tiriamos problemos, su kuriomis susiduria rajonai ir kurios daro didelę įtaką vietos mikroklimatui. Lauko tyrimai buvo atliekami taikant interviu, apklausos metodus ir šaltinių analizę. Projekte dalyvavo Kauno rajono savivaldybė, kultūros sektorius, Kauno rajono kultūros / bendruomenių centrai, laisvalaikio salės, seniūnijos, partneriai, menininkai, bendruomenės nariai, vietos meno kolektyvai (chorai, šokių kolektyvai ir kt.). Geriau susipažinus su kiekviena seniūnija, supratęs gyventojų santykį su menu ir kultūra, taip pat atsižvelgus į iššūkius, tradicijas ir lūkesčius, buvo išgrynintos veiklos kryptys, leidžiančios seniūnijoms plėtoti kūrybinę bendruomeninę veiklą, įtraukiant vietos gyventojus, kultūros įstaigų ir partnerių atstovus, Lietuvos ir užsienio menininkus. Šios veiklos buvo tematiškai susietos kiekvienoje bendruomenėje ir jomis buvo siekiama galutinio rezultato (kultūros produkto), kuris pristatomas visuomenei šiltuoju metų laiku. Tai įvairūs bendruomenės inicijuoti ir įgyvendinti koncertai, festivaliai, šiuolaikinio cirko pasirodymai ar parodų pristatymai. Vasarą Kauno rajonas tapo

didele renginių scena, kurioje vietos gyventojai kartu su svečiais šventė savo augančią tapatybę ir bendruomeniškumą.

Poveikis: Kiekviena dalyvaujanti seniūnija parengė kultūrinį ir kūrybinį projektą, pabrėžiantį jos identitetą, kurį ir toliau įgyvendinama net nedalyvaujant veiklą prižiūrėjusiems kuratoriams ir projektų koordinatoriams. Atsiradusi veikla ir projektai tapo vietos bendruomenę telkiančia veikla. Projektas decentralizavo kultūrą ir įtraukė gyventojus į kultūrinę veiklą. Įgyvendinti darbai ir idėjos buvo naudingi kuriant modernią Kauno rajono aplinką, paremtą praeities, dabarties ir ateities sinteze.

Išmoktos pamokos: Projekto sėkmę lemia pagrindiniai tikslai, nustatyti nuo pat projekto pradžios - žmonių tarpusavio santykių užmezgimas ir palaikymas, idėjų puoselėjimas „iš apačios į viršų“, veiklos periodiškumas, pusiausvyra tarp meninių ambicijų, įsiklausymas į bendruomenę ir darbo decentralizavimas, bendruomenių įgalinimas pačioms palaikyti kūrybinę veiklą. Taip pat parodoma, kad vietos tradicijomis grindžiamos kultūrinės iniciatyvos gali padėti kurti modernią, tvarią aplinką, kurioje susilieja praeitis, dabartis ir ateitis.

Foto: Martynas Plepys | Kaunas2022

Link: <https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2023/07/Community-programme-methodology.pdf>

Foto: Martynas Plepys | Kaunas2022

Foto: Martynas Plepys | Kaunas2022

4 atvejo analizė. Kylantis Kaunas

Aprašymas: „Kylantis Kaunas“ - „Kaunas - Europos kultūros sostinė 2022“ palikimas, jaunimo organizacija, įkurta jaunų žmonių.

Dalyvių grupė (15-18 metų jaunuoliai) buvo atrenkami nuo 2019 m. ir kasmet didėjo, buvo ugdomi, sprendė kūrybinius iššūkius, o 2022 m. inicijavo ir įgyvendino savo idėjas.

Mokymosi programą sudarė praktinės paskaitos, miesto tyrinėjimas ir darbas komandose. Iššūkiškai, kviestiniai pranešėjai ir kultūrinė veikla padėjo jiems tobulėti individualiai. Jaunimas įgijo laiko

planavimo, asmeninio efektyvumo, lyderystės, projektų valdymo įgūdžių, turėjo galimybę susipažinti su kultūros lyderiais, įsitraukti į kultūros įstaigų veiklą ir prisijungti prie bendraminčių bendruomenės.

Jaunuoliai sukūrė tai, ko Kaune anksčiau nebuvo ir ko nebūtų buvę be jų indėlio. Per 3-4 metus susikūrė jaunų žmonių bendruomenė, eksperimentuojanti, daranti klaidas ir kartu kurianti patį miestą. Jaunimo programa jaunimui išaugino ilgalaikius projektus, tokius kaip žurnalas „Mass“, audiovizualinis projektas „Puota“, mados projektas „Komoda“, fotografijos projektas „Randai“, stalo žaidimų projektas „Žaidžiam Kauną“, platforma „Atspindžiai“, edukacinė platforma „eNDė“, kanalas „Serija-F“, renginių ciklas „MindfaQ vakarai“, „Pusės dainos festivalis“ (PDF), projektas „NFT“ ir didžiausias Baltijos šalyse jaunimo festivalis „Audra“, kurie kasmet praturtina miesto kultūrinį gyvenimą.

Foto: Kaunas2022 | Kylantis Kaunas

Foto: L.Žemgulis

Poveikis: Programa „Kylantis Kaunas“ padarė didelį poveikį Kauno kultūriniam kraštovaizdžiui, skatindama jaunimo įsitraukimą ir įgalinimą. Jaunimo vadovaujama organizacija sukūrė platformą jaunimui aktyviai ir savarankiškai dalyvauti kultūros ir meno iniciatyvose, skatindama naujas perspektyvas ir kūrybiškumą be „geriau išmanančių dėdžių“. Programa sustiprino jaunų gyventojų atsakomybės ir įsitraukimo jausmą, paskatino juos kurti savo miesto ateitį. Ji taip pat leido atsiskleisti vietos talentams, suteikė galimybių tobulinti įgūdžius, bendradarbiauti ir diegti kultūrinės naujoves, padėjo išlaikyti ir pritraukti jaunus specialistus į miestą.

Išmoktos pamokos: Viena svarbiausių „Kylančio Kauno“ pamokų - jaunimo iniciatyvų galia daryti ilgalaikį kultūrinį poveikį. Tiesiogiai įtraukdama jaunimą į sprendimų priėmimą ir projektų įgyvendinimą, programa parodė, kad jaunimas gali būti veiksmingais kultūros plėtros lyderiais. Kita pamoka - svarbu kurti platformas, kuriose jaunimas galėtų išreikšti savo tapatybę, o tai skatina gilesnį ryšį su vietos aplinka ir kultūra. Programa taip pat išryškino poreikį nuolat remti ir įgalinti jaunuosius talentus, kad būtų užtikrintas ilgalaikis tvarumas ir inovacijos kultūros sektoriuje.

Foto: V.Sidabras

<https://www.kylantiskaunas.com/en>

<https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2023/07/Youth-programme-methodology.pdf>

7.3 Vertinimas ir rekomendacijos

Lietuva padarė pažangą integruodama alternatyvias mokymosi erdves į savo švietimo sistemą, tačiau tempas yra lėtas. Šalyje įgyvendinamos kelios strateginės politikos kryptys, pavyzdžiui, 2021-2030 m. nacionalinė švietimo plėtros programa ir Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“, kuriomis siekiama gerinti švietimo rezultatus ir didinti įtrauktį. Siekiant modernizuoti mokymosi aplinką, imtasi tokių pastangų kaip individualių mokymosi sąskaitų (IMP) sistema, neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos ir tokios iniciatyvos kaip mokyklų edukacinių erdvių konkursas. Tačiau vis dar išlieka

iššūkių, įskaitant ribotą laiką, patirtį ir vieningos sistemos, skirtos alternatyvioms erdvėms integruoti į formalųjį švietimą, trūkumą.

Rekomendacijos

Plėsti ir įteisinti integraciją. Lietuva turėtų sukurti labiau struktūruotą požiūrį į natūralių, uždarų ir virtualių mokymosi erdvių integravimą į formalųjį švietimą. Tai galėtų apimti geresnį institucijų veiklos koordinavimą ir nuolatinės investicijas į infrastruktūrą. Reikėtų dėti daugiau pastangų, kad pedagogai ir mokyklų bendruomenės būtų mokomi, kaip efektyviai naudoti lauko ir netradicines erdves siekiant geresnių mokymosi rezultatų.

Stiprinti politinę paramą. Reikėtų stiprinti esamą politiką, kad būtų sistemingiau skatinama naudoti alternatyvias mokymosi aplinkas, derinant jas su kintančiais švietimo poreikiais. Virtualios mokymosi erdvės turėtų būti toliau plečiamos, kad pasiektų daugiau besimokančiųjų ir skatintų kūrybišką ir kritinį mąstymą, ypač atokiaose vietovėse ar bendruomenėse, kuriose nėra pakankamai paslaugų.

8. Dabartinė alternatyvių mokymosi erdvių padėtis Italijoje

Italijoje, kur kultūros paveldas ir meno tradicijos yra giliai įsišaknijusios, klesti alternatyvių mokymosi erdvių (Alternative Spaces of Learning - ASL), kurios yra inovacijų inkubatoriai, skatinantys tarpdisciplininį bendradarbiavimą ir prisidedantys prie vietos bendruomenių atgaivinimo, judėjimas. Italijos ASL dažnai yra:

- **Orientuota į bendruomenę:** grindžiama vietos poreikiais ir interesais.
- **Tarpdisciplininis:** įvairių dalykų ir disciplinų derinys.
- **Dėmesys skiriamas patirtiniam mokymuisi:** akcentuojama praktinė patirtis ir projektais grindžiamas mokymasis.
- **Inovatyvūs ir kūrybingi:** pirmaujantys naujų mokymo metodų ir technologijų srityje.
- **Socialinis poveikis:** indėlis į bendruomenės vystymąsi ir sanglaudą.

Štai keletas garsių Italijos alternatyvių mokymosi erdvių pavyzdžių, kurių kiekviena pasižymi unikaliu pobūdžiu ir paskirtimi:

- **„Makerspaces“** – tai erdvės, kuriose įrengti įrankiai ir technologijos, skirtos praktinei kūrybai ir inovacijoms. Pavyzdžiai: „FabLab Torino“ ir „FabLab Catania“, kuriose rengiami seminarai, kursai ir suteikiama atvira prieiga prie skaitmeninės gamybos įrangos.
- **Bendruomenės sodai:** šiose erdvėse auginami ne tik augalai, bet ir bendruomenės dvasia bei aplinkosauginis sąmoningumas. Ortobene Bario mieste ir plaukiojantys sodai Venecijoje yra puikūs pavyzdžiai.
- **Kultūros centrai:** šiose erdvėse dažnai rengiamos meno parodos, spektakliai ir edukacinės programos. MAXXI muziejus Romoje ir Museo del Novecento Milane yra žymūs kultūros centrai, kuriuose taip pat vykdomos edukacinės iniciatyvos.

- **Socialiniai kooperatyvai:** šios organizacijos teikia mokymo ir užimtumo galimybes socialiai atskirtoms grupėms, kartu teikdamos paslaugas bendruomenei. Pavyzdžiui, kooperatyvai, kurių veikla susijusi su žemės ūkiu, perdirbimu ar socialine priežiūra.
- **Bendradarbybės erdvės:** nors pirmiausia skirtos nuotoliniams darbuotojams, daugelyje Italijos bendradarbybės erdvių taip pat rengiami praktiniai seminarai, seminarai ir kontaktų užmezgimo renginiai, skatinantys keitimąsi žiniomis ir bendradarbiavimą.

8.1 Duomenys ir dabartinės įgyvendinimo priemonės

Nors tikslių duomenų apie Italijoje veikiančių ASL skaičius yra ribotas, spėjama, kad visoje šalyje jų veikia šimtai, o gal net tūkstančiai. Šių vietų ypač daug miesto vietovėse, kuriose yra didesnė alternatyvaus ugdymo galimybių paklausa.

Italijos vyriausybė pripažino ASL potencialą ir įgyvendino keletą politikos krypčių ir iniciatyvų, skirtų jų plėtrai remti:

- **Įstatymas 107/2015:** šiuo įstatymu buvo įvesta „trečiųjų vietų“ (*Terzi Luoghi*) sąvoka, kuri apima ir ASL, kaip socialinių inovacijų ir bendruomenės vystymosi erdves.
- **Jaunimo garantija:** ši programa suteikia mokymo ir įdarbinimo galimybes jaunimui, dažnai bendradarbiaujant su ASL.
- **Regioninės iniciatyvos:** daugelis Italijos regionų turi savo programas ir finansavimo galimybes, pavyzdžiui, Lacijaus regiono projektas „*Spazi Attivi*“.

Nors šios iniciatyvos yra daug žadančios, tačiau norint išnaudoti visą jų potencialą, reikia, kad savivaldybės ir regionai teiktų platesnę paramą ir pripažintų ASL. Dažnai jos kyla iš vietinių iniciatyvų, kurias skatina vietos bendruomenės, norinčios skatinti keitimąsi žiniomis ir įgūdžių ugdymą. Kitų ASL iniciatoriai yra privatūs subjektai, pavyzdžiui, socialinės įmonės ar kultūros įstaigos, diegiančios naujoviškus švietimo metodus.

Bazilikatoje, kur įsikūrusi „Consortio Materahub“, projekto „Ateities dizaino ugdymas“ partnerė, projektai dažnai orientuoti į kaimo plėtrą ir kultūros paveldą, panaudojant unikalius regiono kraštovaizdžius ir tradicijas. Bazilikatos regiono projektas „*Visioni Urbane*“ kartu su darbu, atliktu su Atviros dizaino mokykla įgyvendinant iniciatyvą „*Matera-Basilicata 2019*“, rodo regiono įsipareigojimą atgaivinti apleistas erdves, paverčiant jas kūrybiškumo ir bendruomenės įsitraukimo centrais. Šis pietų Italijos regionas demonstruoja vis didesnę įsipareigojimą puoselėti alternatyvias mokymosi aplinkas. Tokie projektai, kaip „*Heritage Smart Labs*“, iliustruoja šių erdvių bendradarbiavimo pobūdį, derinant viešąsias ir privačias pastangas išsaugoti kultūros paveldą pasitelkiant novatorišką mokymosi patirtį.

Apulija - tai dar vienas pietų Italijos regionas, kuriame dėl gyvybingų pakrantės miestų ir žemdirbystės šerdies vykdoma daugybė iniciatyvų, pavyzdžiui, „*Luoghi Comuni*“, remianti jaunimo socialinių inovacijų projektus nenaudojamose viešosiose erdvėse. Šiuo požiūriu Apulija dažnai laikoma pavyzdiniu Italijos regionu, skatinančiu atvirąsias inovacijas.

8.2 Atvejų tyrimai ir išmoktos pamokos

1 atvejo analizė. Noi Ortadini bendruomenės sodas

Aprašymas: Noi Ortadini - tai gyvybingas bendruomenės sodas, esantis pačioje Materos širdyje. Gimęs iš paprastų žmonių iniciatyvos, jis apleistą miesto erdvę pavertė klestinčia oaze. Sodas puoselėja stiprų bendruomeniškumo jausmą, suburdamas įvairaus amžiaus ir išsilavinimo gyventojus dalytis žiniomis, įgūdžiais ir sodininkavimo džiaugsmu. Čia rengiami seminarai apie ekologinį ūkininkavimą, kompostavimą ir vaistažoles, skatinantys tvaraus gyvenimo praktiką.

Nuotrauka paimta iš: www.materahub.com

Poveikis: Noi Ortadini padarė didelį poveikį vietos bendruomenei. Jis atgaivino apleistą teritoriją, pagerino jos estetinį vaizdą ir sukūrė žalią erdvę poilsiui ir rekreacijai. Sodas paskatino stiprų gyventojų priklausomybės ir bendradarbiavimo jausmą, taip kuriant socialinį kapitalą. Be to, sodas prisidėjo prie apsirūpinimo maistu, nes bendruomenei tiekiami švieži, ekologiški produktai.

Išmoktos pamokos: Noi Ortadini sėkmė rodo bendruomenės iniciatyvų galią keičiant miesto erdves. Ji rodo, kaip svarbu įtraukti gyventojus į tokių projektų planavimą ir valdymą, kad būtų užtikrintas ilgalaikis jų tvarumas. Sodo dėmesys švietimui ir dalijimuisi įgūdžiais pasirodė esąs labai svarbus įgalinant bendruomenės narius ir stiprinant jų gebėjimus.

Naudingos nuorodos: linktr.ee/noiortadini

2 atvejo analizė. Miesto laboratorija Spine Bianche

Aprašymas: Laboratorio Urban Center Spine Bianche yra dinamiškas bendruomenės centras, įsikūręs Materos miesto Spine Bianche rajone. Jis užima renovuotą pramoninį pastatą ir siūlo įvairias erdves kūrybiniam darbui, socialiniams susibūrimams ir edukacinei veiklai. Centras siekia skatinti inovacijas ir verslumą, teikdamas paramos paslaugas, mentorystę ir bendravimo galimybes vietos gyventojams ir įmonėms.

Miesto laboratorija „Spine Bianche“ pavadinimas kilo iš vieno pirmųjų kvartalų, suplanuotų ir pastatytų XX a. šeštajame dešimtmetyje, kuriame gyveno iš Sassi rajonų daugiausia dėl higienos reikalavimų išsikėlę žmonės.

Vis dėlto infrastruktūra, kurioje dabar veikia miesto laboratorija, buvo pastatytas vėliau ir iš pradžių jame veikė vaikų darželis, o vėliau - deviantinio elgesio jaunuolių (pvz., metusių mokyklą) rehabilitacijos centras. Per pastaruosius kelerius metus Materos savivaldybė jį pavertė "Miesto laboratorija", kurio trumpalaikis tikslas - rengti dalyvaujamasias dirbtuves, o ilgalaikis - įkurti *media* biblioteką.

Anksčiau tai buvo #pilotis pastatas, kuriame buvo tik pirmas aukštas. 2019 m., kai Matera tapo Europos kultūros sostine, vietos viešoji administracija paskelbė kvietimą „Periferie“ (periferijos), skirtą šiam ir kitiems miesto pastatams atnaujinti. Jie norėjo šį pastatą paversti vieta, kurioje būtų galima skaityti, studijuoti ir susipažinti su Leonardo Sacco ir Associazione Archivio Storico Olivetti bibliotekos fonduose esančiais dokumentais ir tomiais. Dabar joje taip pat įrengtas prieškambaris-biblioteka.

2022 m. gruodį naujoji administracija (atsakinga nuo 2020 m.) pavadino jį „miesto laboratorija“ ir suteikė galimybę naudotis nemokamai užsisakanti per internetinę platformą. Nuo tada įvyko daugybė seminarų, kuriuos rengė daugybė vietos organizacijų.

Nuotraukos paimtos iš: [Spazio Spine Bianche - Laboratorio Urban Center \(huboutmatera.it\)](https://huboutmatera.it)

Poveikis: Laboratorio Urban Center Spine Bianche atgaivino iki šiol nenaudojamą teritoriją ir sukūrė gyvybingą bendruomenės centrą. Jis padėjo augti vietos verslui ir socialinėms įmonėms, prisidedamas prie darbo vietų kūrimo ir ekonominės plėtros. Centras taip pat atliko svarbų vaidmenį kuriant socialinį kapitalą ir puoselėjant gyventojų bendruomeniškumo jausmą.

Išmoktos pamokos: Laboratorio Urban Center Spine Bianche sėkmė pabrėžia, kaip svarbu pakeisti esamų pastatų paskirtį, kad būtų sukurtos gyvybingos bendruomenės erdvės. Ji pabrėžia, kad reikia visapusiško požiūrio, apimančio paramą verslui, švietimą ir bendruomenės įtraukimą.

Kai kurie iššūkiai:

- kai erdvė priklauso savivaldybei, veiklų terminai tampa ilgesni.
- kai tik baigiasi administraciniai įgaliojimai, viską reikia iš naujo paleisti, todėl viskas vyksta dar lėčiau.

Kiti šaltiniai: www.lecronachelucane.it/2022/06/07/presentato-il-nuovo-luc-di-spine-bianche/

3 atvejo tyrimas. EcoVerticale

Aprašymas: „EcoVerticale“ yra daugialypė vieta Materoje, kurioje svetingumas derinamas su kultūra ir bendruomenės dalyvavimu. Šioje erdvėje galima apsistoti nuo apartamentų iki nakvynės namų tipo kambariuose, taip pat čia vyksta dinamiški renginiai: koncertai, teatro spektakliai, seminarai, konferencijos ir maisto gamintojų pamokos. Unikalus „EcoVerticale“ dizainas ir architektūra vientisai dera su aplinkiniu kraštovaizdžiu, atspindėdami įsipareigojimą siekti tvarumo ir vietos paveldo.

Poveikis: „EcoVerticale“ atgaivino anksčiau nenaudotą Materos miesto erdvę ir pavertė ją klestinčiu kultūriniu ir socialiniu centru. Siūlydama įvairias paslaugas ir patirtį, ši vieta pritraukė turistų ir vietinių gyventojų, prisidedama prie miesto ekonominio augimo ir kultūrinio gyvybingumo. „EcoVerticale“ įsipareigojimas užtikrinti tvarumą ir bendruomenės dalyvavimą padėjo jai tapti atsakingo turizmo ir vietos plėtros pavyzdžiu.

Išmoktos pamokos: „EcoVerticale“ sėkmė rodo, kad svetingumą galima derinti su kultūros ir bendruomenės programomis, siekiant sukurti unikalų ir tvarų verslo modelį. Sėkmę lėmė vietos gebėjimas prisitaikyti prie skirtingų poreikių ir auditorijos. Daugiausia dėmesio skirdama vietos partnerystei ir bendradarbiavimui, „EcoVerticale“ užmezgė tvirtą ryšį su bendruomene ir padidino savo bendrą poveikį.

Šaltiniai:

- EcoVerticale website: <https://www.ecoverticale.it/>
- Festival Duni: Eco Verticale: <https://festivalduni.it/luoghi/eco-verticale/>

4 atvejo analizė. Officina Creativa, Materahub

Aprašymas: „Officina Creativa“ - tai novatoriškas „Materahub“ projektas, kuriuo siekiama skatinti jaunimo kūrybiškumą, skaitmeninį raštingumą ir verslumą. Jis siūlo įvairias dirbtuves, kursus ir mentorystės programas, kuriose daugiausia dėmesio skiriama skaitmeniniam dizainui, vaizdo įrašų gamybai ir žiniatinklio svetainių kūrimui. Projektas taip pat suteikia galimybę naudotis skaitmeninės gamybos įrankiais ir įranga.

Poveikis: „Officina Creativa“ suteikė jauniems žmonėms įgūdžių ir žinių, reikalingų sėkmingai dirbti skaitmeninėje ekonomikoje. Ji skatino inovacijų ir kūrybiškumo kultūrą bendruomenėje ir padėjo mažinti skaitmeninę atskirtį. Projektas taip pat prisidėjo prie vietos kūrybinių industrijų talentų fondo kūrimo.

Išmoktos pamokos: „Officina Creativa“ pabrėžia, kad svarbu investuoti į jaunimą ir suteikti jam galimybių ugdyti skaitmeninius įgūdžius. Galimybė naudotis technologijomis ir įranga yra labai svarbi skatinant kūrybiškumą ir inovacijas. Bendradarbiavimas su mokyklomis ir kitomis švietimo įstaigomis gali padėti pasiekti platesnę auditoriją ir padidinti poveikį.

Materahub svetainė: www.materahub.com

8.3 Vertinimas ir rekomendacijos

Pastaraisiais metais Italijoje vis labiau populiarėja alternatyvios mokymosi erdvės. Šiose erdvėse, dažnai įsitvirtinusiose bendruomenių iniciatyvose ar kultūros įstaigose, siūlomos novatoriškos ir patirtinio mokymosi galimybės. Nuo miesto kūrėjų erdvių iki kaimo bendruomenės sodų - alternatyvios mokymosi erdvės įvairina švietimo kraštovaizdį ir tenkina vietos poreikius. Tačiau, nors alternatyvių mokymosi erdvių potencialas akivaizdus, vis dar išlieka tokių iššūkių kaip finansavimas, pripažinimas ir tvarumas.

Matera, turinti turtingą kultūros paveldą ir neseniai atsinaujinusį miestą, yra puikus pavyzdys, kaip ASL gali prisidėti prie miesto atgaivinimo. Istorinis miesto centras su sudėtingu urvų ir gatvelių tinklu yra unikalus fonas patirtiniam mokymuisi. Tokios iniciatyvos kaip Atviroji dizaino mokykla ir bendruomenės sodai parodė, kad alternatyvios mokymosi erdvės gali skatinti inovacijas, kūrybiškumą ir socialinę sanglaudą. Materos sėkmė integruojant ASL į miesto struktūrą yra vertinga pamoka kitiems Italijos miestams, siekiantiems sukurti įtraukesnę ir dinamiškesnę mokymosi aplinką. Remdamasi savo pasiekimais ir spręsdama esamus iššūkius, Matera gali įtvirtinti savo, kaip pavyzdžio, kaip išnaudoti ASL galią bendruomenės vystymuisi ir geriausiam švietimui, pozicijas.

9. Alternatyvi mokymosi erdvė - vertinimo įrankis

Remiantis dabartiniais Europos Sąjungos duomenimis ir "Futures Designed" partnerių surinktais atvejų tyrimais, buvo pripažinta, kad reikia išsamios erdvinės analizės įrankio.

Erdvinės analizės įrankis⁷ veikia kaip išsamus gidas asmenims, švietimo organizacijoms ir kultūros įstaigoms, norinčioms kurti ir įgyvendinti alternatyvias mokymosi erdves menų ir dizaino švietimo srityje, atitinkančias Naujojo Europinio Bauhauzo (NEB) vertybes. Jame šios erdvės vertinamos pagal penkis pagrindinius kriterijus, siekiant užtikrinti, kad jos būtų veiksmingos, įtraukios ir pažangios.

Vertinant alternatyvią mokymosi erdvę labai svarbu, kad naudotojai aiškiai suprastų, kokią mokymosi veiklą jie planuoja vykdyti. Nors erdvinės analizės įrankyje pateikti kriterijai apima pagrindinius aspektus, ypač tuos, kurie atitinka Naujojo Europinio Bauhauzo (NEB) vertybes, naudotojai turi atsižvelgti į erdvės pobūdį, **susijusį** su jų tikslais. Pavyzdžiui, pasirinkus mišką, skirtą skaitmeninių priemonių mokymui, gali būti neidealu. Erdvė gali būti fizinio, virtualaus ar mišraus formato ir turėtų atitikti mokymosi tikslus, užtikrinant, kad tiek bendra mokymosi aplinka, tiek numatoma veikla būtų suderinama.

Įrankis veikia pagal penkiais kriterijais pagrįstą vertinimo sistemą:

1. Fizinė aplinka
2. Švietimo ištekliai ir veiklos rezultatai
3. Aplinkos tvarumas
4. Pedagoginiai aspektai
5. Bendruomenės ir socialiniai aspektai.

Pagal kiekvieną kriterijų naudotojų prašoma įvertinti konkrečias mokymosi erdvės savybes, pavyzdžiui, prieinamumą, įsitraukimą ir tvarumą. Atsakymai paprastai vertinami pagal skalę, kurioje kiekvienas aspektas vertinamas pagal jo veiksmingumą arba buvimą. Bendras balų skaičius parodo bendrą vertinimą, kaip erdvė atitinka įtraukios, novatoriškos ir tvarios mokymosi aplinkos kūrimo tikslus. Erdvės laikomos tinkamomis, jei jos įvertintos 60 ar daugiau balų.

1 kriterijus - Fizinė aplinka - daugiausia dėmesio skiriama erdvės prieinamumui ir (arba) judėjimo galimybėms, užtikrinant, kad ji būtų pritaikyta įvairiems poreikiams. Nagrinėjami tokie veiksniai kaip saugumas, patogumas ir bendra atmosfera, įskaitant sėdimų vietų išdėstymą ir temperatūros reguliavimą, siekiant užtikrinti, kad aplinka būtų ne tik funkcionali, bet ir skatintų teigiamą ir malonią mokymosi patirtį visiems naudotojams.

2 kriterijus - Švietimo ištekliai ir rezultatai - apima mokymuisi skirtą infrastruktūrą ir priemones, pavyzdžiui, medžiagas, skaitmenines platformas ir mokinių įsitraukimo lygį. Pagal šį kriterijų

---

⁷Visą erdvinės analizės priemonę žr. [13 priede](#).

vertinamas interaktyvaus mokymosi galimybių spektras ir kokybė, užtikrinant, kad besimokantieji galėtų naudotis geriausiais įmanomais išteklių, padedančiais mokytis.

3 kriterijus - Aplinkos tvarumas - susijęs su ekologiniu erdvės pėdsaku, daugiausia dėmesio skiriant energijos vartojimo efektyvumui, atliekų tvarkymui ir kitai aplinkai draugiškai praktikai. Skatindamas tvarumą, šis kriterijus padeda kurti mokymosi aplinką, kuri atspindi aplinkosaugos ir ilgalaikės atsakomybės vertybes.

4 kriterijus - Pedagoginiai aspektai - nagrinėja, kaip erdvė veikia mokymąsi bendradarbiaujant ir įtrauktį. Vertinama, kaip erdvėje skatinamas komandinis darbas ir įvairios perspektyvos, taip pat skatinamas kūrybiškumas ir inovacijos, pasitelkiant išteklius, kurie įkvepia eksperimentuoti ir originaliai mąstyti. Šis kriterijus užtikrina, kad erdvė būtų ne tik mokymosi vieta, bet ir naujų idėjų ir įtraukimo terpė.

5 kriterijus - Bendruomenės ir socialiniai aspektai - vertinami erdvės ryšiai su platesne bendruomene. Vertinama, kaip erdvė bendradarbiauja su vietos organizacijomis ir skatina socialinius ryšius per renginius, tinklaveiką ir bendradarbiavimo projektus. Šiuo kriterijumi pabrėžiamas erdvės vaidmuo kuriant tvirtus bendruomenės ryšius ir skatinant socialinį dalyvavimą, užtikrinant, kad mokymosi erdvė būtų neatsiejama ją supančios aplinkos dalis.

10. Erdvinės analizės įrankių apžvalga

Kiekvienas „Futures Designed“ partneris įvertino šią įrankį pasiremdami 3 alternatyviomis mokymosi erdvėmis savo atstovaujamosiose šalyse. Išsamias analizės išvadas galima rasti prieduose.

10.1 Erdvinė analizė Graikijoje

„Artit“ erdvinės analizės įrankį išbandė su trejomis unikaliomis erdvėmis: „Caserma of Herbs“ Leros, „Artit“ skaitmeninės parodų erdvė ir „Keros Surf Club“ Limnoso mieste, kurios buvo pasirinktos atsižvelgiant į tai, kad kiekviena iš jų atitiko konkrečių mokymosi veiklų. „Caserma“ idealiai tiko seminarams apie tvarumą ir vaistažolių auginimą, Artit platforma - skaitmeninio meno kuratorystės kursams, o „Keros Surf Club“ - gamta paremtam mokymuisi per interaktyvią bendruomenės veiklą. Šie vertinimai leido suprasti, kaip ši priemonė pritaikoma įvairiose inovatyviose mokymosi aplinkose.

10.1.1 Caserma of Herbs⁸, Leros sala

Leroso „Caserma of Herbs“ - tai istorinė vieta, kuri pertvarkyta į unikalią kultūrinę ir edukacinę erdvę. Dėl istorinės reikšmės ir šiuolaikinio pritaikymo ji yra ideali vieta, kurią galima įvertinti naudojant erdvinės analizės įrankį. Vertindami šią erdvę galime iširti, kaip ji atitinka šiuolaikinius prieinamumo, tvarumo ir bendruomenės įtraukimo poreikius, kartu išsaugant kultūrinį paveldą. Šis vertinimas suteikia įžvalgų, kaip alternatyvios mokymosi aplinkos gali klestėti pertvarkytose istorinėse vietose.

---

⁸<https://caserma.gr/en/home-english/>

Lerose „Caserma of Herbs“ gavo aukštus balus daugelyje sričių, ypač tvarumo, pedagogikos ir bendruomenės dalyvavimo srityse - kiekviena iš jų įvertinta 5/5 balais. Jos naudojamos fotovoltinės plokštės, dedamos didelės pastangos perdirbti atliekas ir naudojamas minimalus vienkartinio plastiko kiekis atspindi įsipareigojimą siekti aplinkos tvarumo. Ši erdvė taip pat puikiai tinka įtraukiojo mokymosi veiklai, nes joje sukurta infrastruktūra individualiam ir grupiniam darbui, pritaikyta specialiųjų poreikių turintiems žmonėms. Be to, aktyvus vietos organizacijų dalyvavimas ir integracija į bendruomenės renginius rodo erdvės socialinę svarbą ir gebėjimą skatinti įsitraukimą.

Nuotraukos gautos iš "Caserma" spaudos tarnybos

Tačiau „Caserma“ turi trūkumų keliose konkrečiose srityse. Transporto galimybės buvo įvertintos 3/5 balais dėl viešojo transporto trūkumo, todėl lankytojams, neturintiems automobilio ar dviračio, buvo sunkiau pasiekti vietą. Panašiai 3/5 įvertintos ir edukacinės priemonės, o tai rodo, kad nors erdvės pakanka daugeliui veiklų, gali trūkti tam tikrų specializuotų išteklių sudėtingesniam mokymuisi.

Nuotraukos gautos iš "Caserma" spaudos tarnybos

Nuotraukos gautos iš "Caserma" spaudos tarnybos

Susitikus su „Caserma of Herbs“ valdyba tapo aišku, kad ji nori plėsti savo tinklą ir didinti veiklos spektrą. Jie ypač suinteresuoti užmegzti naujas partnerystes tiek vietos, tiek tarptautiniu mastu, kad sustiprintų savo švietimo ir profesinio mokymo programas. Šia plėtra siekiama dar labiau integruoti bendruomenės dalyvavimą, diegti naujas tvarias praktikas ir ieškoti papildomų tarpdisciplininio bendradarbiavimo galimybių. Šios pastangos leis jiems ir toliau vykdyti savo misiją - derinti aplinkosaugą ir socialinę gerovę, stiprinant savo vaidmenį vietos ir platesnėje bendruomenėje.

Nuotraukos gautos iš "Caserma" spaudos tarnybos

Apibendrinant galima teigti, kad „Caserma of Herbs“ yra labai veiksminga ir daugiavfunkcinė erdvė, kurioje suderintas švietimas, profesinis mokymas, tvarumas ir socialinė integracija. Keletas prastesnių transporto ir mokymosi priemonių įvertinimų rodo sritis, kurias galima tobulinti, tačiau apskritai tai išlieka pavyzdinė erdvė.

Bendras „Caserma“ įvertintas - 93/100 balais, todėl jis laikomas puikia alternatyvia mokymosi erdve.⁹

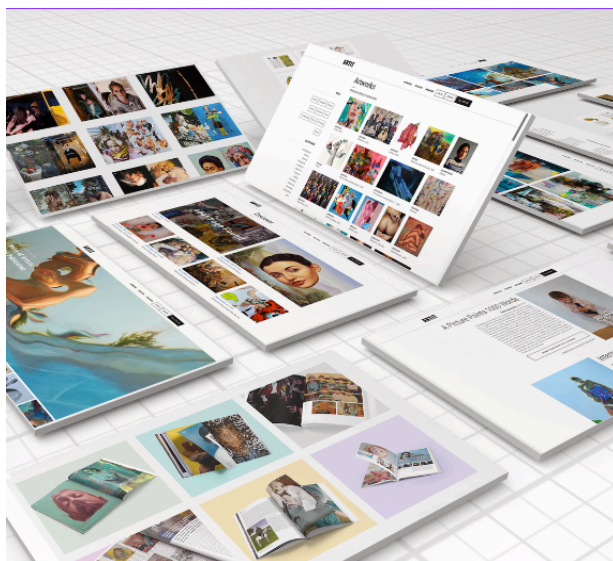
10.1.2 Virtuali parodų erdvė Artit¹⁰

„Artit“ virtuali parodų erdvė - tai naujoviška skaitmeninė platforma, skirta įvairiems meno kūriniais talpinti ir demonstruoti. Ji siūlo menininkams ir kuratoriams lanksčią, prieinamą ir globalią parodų erdvę. Vertinant erdvinės analizės įrankį čia siekiama iširti, kiek virtuali aplinka gali atitikti šiuolaikinio meno ir dizaino mokymo poreikius, ypač prieinamumo, naudotojų įsitraukimo ir bendruomenės kūrimo požiūriu. Šiame vertinime pabrėžiamas skaitmeninių erdvių vaidmuo plečiant meno ir švietimo pasiekiamumą ir poveikį visame pasaulyje.

---

⁹See [Annex 1](#) for the full analysis

¹⁰<https://artit.net/exhibitions>

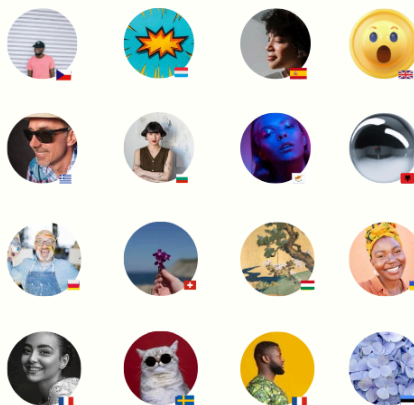
Nuotraukos paimtos iš ["Artit" svetainės](#)

Įvertinus „Artit“ skaitmeninę platformą paaikškėjo, kad ji pasižymi aukštais balais keliuose srityse, ypač prieinamumo ir patogumo vartotojui požiūriu. Platforma pasiekiamą per bet kurį kompiuterį ir turi funkcijų, leidžiančių naudotojams reguliuoti turinio dydį ir ryškumą, todėl yra tinkama vyresnio amžiaus naudotojams. Tačiau ji nėra visiškai prieinama visiškai akliesiems asmenims. Kadangi platforma yra skaitmeninė, transportas jai netaikomas; naudotojai gali ja naudotis iš bet kurios vietos, tiek kavinėje, tiek namuose, jei tik turi interneto ryšį. Toks mokymosi aplinkos lankstumas pagerina naudotojų patirtį.

We bridge the art and business worlds together.

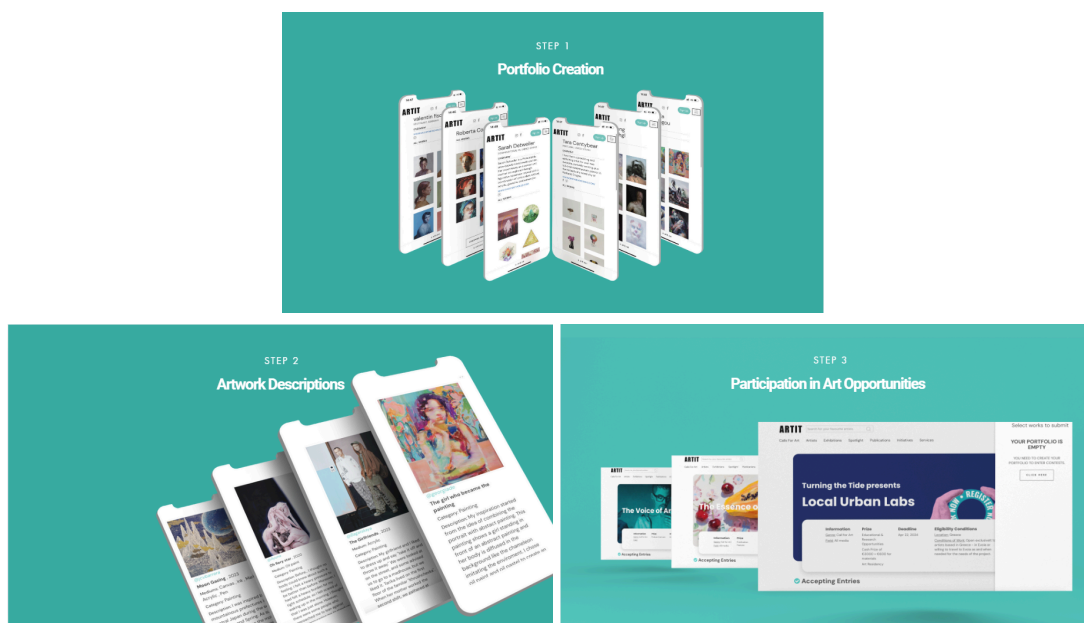
Artists of all levels and backgrounds can participate in these opportunities quickly and at no cost, fostering a dynamic and inclusive exchange between the creative community and industry.

- STEP 1. Portfolio Creation
- STEP 2. Providing Artwork Descriptions
- STEP 3. Participation in Art Opportunities

Nuotraukos paimtos iš ["Artit" svetainės](#)

Kalbant apie mokymosi išteklius ir galimybes, platformos rezultatai yra geri visose srityse: turinys, dalyvavimas ir veiklos įvertinti 5/5 balais. Tačiau ji susiduria su tam tikrais apribojimais bendruomenės dalyvavimo srityje, nes platforma yra labiau pasaulinė nei vietinė, o tai gali sumažinti vietinės bendruomenės dalyvavimo galimybes. Platformos kūrėjai stengiasi pagerinti bendrą naudotojų patirtį, ir nors virtualios parodos jau yra prieinamos, tikimasi tolesnių patobulinimų.

Nuotraukos paimtos iš ["Artit" svetainės](#)

Bendrai "Artit" skaitmeninė platforma įvertinta 86/10 balais, todėl ji laikoma tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹¹

10.1.3 Keros Surf Club¹², Lemno sala

Lemno saloje įsikūręs „Keros Surf Club“ siūlo ne tik vandens sportą, bet ir įvairių kitą veiklą, akcentuodamas bendruomenės dalyvavimą ir mokymąsi gamtoje. Be jėgos aitvarų ir burlenčių sporto, klubas aktyviai dalyvauja moterų įgalinimo programose ir ištisus metus organizuoja stovyklas vaikams ir jaunimui. Šiose stovyklose siūloma įvairi veikla, orientuota į bendruomenės kūrimą, aplinkos tvarkymą ir asmeninį tobulėjimą. Klubas taip pat dalyvauja „Erasmus+“ programose ir vadovaujasi šūkiu „mokymasis veikiant“, suteikdamas svaiginančią praktinę patirtį, kuri skatina įgūdžių tobulinimą ir aplinkosauginį sąmoningumą. Šis vertinimas suteikia vertingų įžvalgų apie tai, kaip ugdymo principai gali būti taikomi neformalioje, lauko mokymosi aplinkoje.

Vertinant „Keros Surf Club“, nustatyta, kad jis puikiai atitinka daugelį kriterijų, ypač kalbant apie prieinamumą įvairių gebėjimų asmenims. Erdvė labai gerai pritaikyta žmonėms su fizine negalia. Tačiau ji susiduria su tam tikrais sunkumais, susijusiais su viešuoju transportu, nes nėra tiesioginio privažiavimo, o vieta yra šiek tiek izoliuota. Nepaisant to, klubas išlieka pasiekiamas privačiu transportu ar kitomis priemonėmis.

„Keros Surf Club“ išsiskiria savo infrastruktūra, mokymosi galimybėmis ir tvarumu. Čia sudarytos palankios sąlygos tiek individualiai, tiek grupinei veiklai, yra daug praktinio mokymosi galimybių, susijusių su vandens sportu ir ekologiška praktika. Be to, verta atkreipti dėmesį į tai, kad ši vieta rūpinasi tvarumu ir stengiasi skatinti dalyvių aplinkosauginį sąmoningumą. Prie klubo sėkmės

¹¹See [Annex 2](#) for the full analysis

¹²<https://www.surfclubkeros.com/>

prisideda ir aktyvus bendruomenės dalyvavimas bei dėmesys įtraukčiai, todėl jis yra pavyzdinė erdvė tiek edukaciniais, tiek rekreaciniais tikslais.

Bendrai „Keros Surf Club“ įvertintas 79/100 balų, todėl jis laikomas tinkama alternatyvia mokymosi erdve¹³.

10.2 Erdvinė analizė Kipre

Frederiko universitetas erdvinės analizės įrankį panaudojo vertindamas tris unikalias erdves: Limasolio promenadoje (Molos), „Leventis“ galerijoje Nikosijoje ir Limasolio teatro muziejuje, kurių kiekviena buvo pasirinkta dėl to, kad atitinka konkrečią mokymosi veiklą.

Limasolio promenada (Molos) - interaktyvaus mokymosi erdvė po atviru dangumi, kurioje gera savijauta skatinama pasitelkiant meno instaliacijas ir bendruomenės renginius. Galerija „Leventis“ suteikia turtingą edukacinę meno pažinimo platformą, kurioje rengiamos parodos ir seminarai, jungiantys vietines ir tarptautines meno tradicijas. Limasolio teatro muziejuje galima praktiškai susipažinti su teatro istorija ir kūryba, pasinerti į turtingą salos teatro paveldą. Šiose erdvėse išryškėja įvairūs ir novatoriški būdai, kaip švietimą galima integruoti į viešąsias ir kultūros institucijas.

10.2.1 Limasolio promenada (Molos), Kipras

„Molos Promenade“ yra populiarus Limasolio pakrantės parkas, besidriekiantis miesto pakrantėje. Jame įrengti platūs pasivaikščiojimo takai, žaliosios zonos, žaidimų aikštelės, skulptūros ir lauko treniruokliai. Suprojektuota kaip lengvai prieinama ir įvairios paskirties erdvė, Molos Promenada dažnai naudojama laisvalaikio pramogoms, pavyzdžiui, bėgijimui, pasivaikščiojimui, važinėjimui dviračiu ir iškylops, taip pat joje vyksta įvairūs vieši renginiai - nuo festivalių iki meno instaliacijų.

Limasolio promenada „Molos“ daugelyje sričių, ypač fizinės aplinkos, aplinkos tvarumo ir bendruomenės dalyvavimo, surinko aukštus balus (kiekvienas balas - 4 ir daugiau). Molos promenada padarė didelę įtaką Limasoliui, sukurdama gyvybingą, įtraukią ir prieinamą lauko erdvę, skirtą įvairaus amžiaus žmonėms. Ji atgaivino miesto krantinę, paversdama ją centrine bendruomenės veiklos ir mokymosi lauke vieta. Promenada taip pat veikia kaip galerija po atviru dangumi, kurioje eksponuojamos skulptūros ir meno instaliacijos, įtraukiančios visuomenę ir propaguojančios vietos menininkus.

---

¹³See [Annex 3](#) for the full analysis

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Tačiau „Molos“ erdvė atsiliko keliose konkrečiose srityse. Kaip lauko viešoji erdvė, kur edukaciniai ištekliai yra menki, ji tinkama trumpalaikiams seminarams, bet ne ilgalaikiai veiklai. Tam papildomai įtakos turi ir lauko aspektas - įvairios oro sąlygos Kipre. Nepaisant šių trūkumų, erdvė surinko bendrą 80/100 balų įvertinimą, pabrėžiantį, kad ši erdvė yra tinkama ir kūrybinga aplinka ateities mokymosi erdvei.

Apibendrinant galima teigti, kad promenada „Molos“ sukuria svarbias daugiafunkcines lauko erdves, skatinančias gerą savijautą, poilsį ir kultūrinį dalyvavimą. Ji parodo, kaip meno, gamtos ir fizinio aktyvumo integravimas gali skatinti bendruomeniškumą ir priklausymo jausmą.

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Bendrai „Molos“ įvertintas 80/100 balų, todėl laikoma tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹⁴

10.2.2 „Leventis“ galerija, Nikosija, Kipras

„Leventis“ galerija pabrėžia kultūros paveldo išsaugojimo ir demonstravimo per meną svarbą. Joje pabrėžiamas galerijų kaip edukacinių erdvių, skatinančių meno vertinimą ir kultūrinį sąmoningumą, vaidmuo. Kuruodama vietinius ir tarptautinius meno kūrinius, galerija skatina dialogą tarp įvairių meno tradicijų ir kartu siūlo platformą kūrybiškam mokymuisi, bendruomenės įsitraukimui ir meno istorijos tyrinėjimui.

¹⁴See [Annex 4](#) for the full analysis

Nikosijoje esanti „Leventis“ galerija daugumoje sričių gavo aukštus balus: kiekviena sritis įvertinta 4/5 ir daugiau balų, išskyrus paskutinį bendruomenės ir socialinių aspektų skyrių, kuris įvertintas 3,25/5 balo. „Leventis“ galerija atlieka svarbų vaidmenį Kipro meninio ugdymo srityje, siūlydama įtraukiančias mokymosi galimybes mokiniams, menininkams ir visuomenei. Per parodas, meno pamokas ir specializuotus seminarus galerija sukuria erdvę giliam įsitraukimui į vizualųjį meną, skatindama lankytojus tyrinėti meno istoriją, techniką ir kultūrinį kontekstą. Galerijos edukacinės programos, dažnai rengiamos bendradarbiaujant su mokyklomis ir universitetais, siekia įkvėpti naująją menininkų ir meno entuziastų kartą. Galerija taip pat remia vietos meno talentus, suteikdama galimybę šiuolaikiniams Kipro menininkams eksponuoti savo darbus ir taip skatindama labiau vertinti salos kultūrinį identitetą.

Nors vyksta specialūs renginiai, kuriuose dalyvauja bendruomenė, o galerija yra atvira visuomenei, buvo pažymėta, kad dalyvavimas vyksta kvietiniu lygmeniu, o ne per bendruomenės iniciatyvas. Nepaisant visų trūkumų, erdvė buvo įvertinta bendru 82/100 balų, pabrėžiant, kad ji yra tinkama ir kūrybinga aplinka ateities mokymosi erdvei.

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Apibendrinant galima teigti, kad „Leventis“ galerija pabrėžia kultūros institucijų svarbą formuojant meninį ugdymą ir bendruomenės dalyvavimą. Ji įrodo, kad galerijos gali tapti galingomis mokymosi erdvėmis ne tik eksponuojant meno kūrinius, bet ir vykdant interaktyvias ir dalyvaujamas programas. Galerija parodo, kad vietos ir tarptautinio meno dialogo puoselėjimas praturtina kultūrinį supratimą ir skatina kritinį mąstymą.

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Bendrai "Leventis" galerija įvertinta 82/100 balais, todėl ji laikoma tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹⁵

10.2.3 Limasolio teatro muziejus, Kipras

Limasolio teatro muziejus yra unikali institucija, skirta salos teatro paveldui išsaugoti ir populiarinti. Muziejuje eksponuojami įvairių spektaklių kostiumai, scenarijai, scenografija, rekvizitai ir garso bei vaizdo medžiaga, leidžianti išsamiai susipažinti su Kipro teatro ir scenos meno istorija. Tai ne tik kultūros archyvas, bet ir edukacinė erdvė, kurioje lankytojai gali tyrinėti Kipro teatro raidą nuo senovinių spektaklių iki šiuolaikinių pastatymų. Parodose ir renginiuose muziejus skatina teatro meno ir jo reikšmės Kipro kultūrai supratimą.

Limasolio teatro muziejui skirti aukšti balai už edukacinius išteklius ir veiklos rezultatus bei pedagoginius aspektus - po 4,5/5 balo. Tai rodo, kad ši erdvė yra gerai įrengta mokymosi aplinka. Apskritai Limasolio teatro muziejus atlieka svarbų vaidmenį meninio ugdymo srityje, nes suteikia įtraukiančią erdvę, kurioje galima mokytis apie teatro istoriją ir kūrybą. Jis suteikia unikalią galimybę studentams, aktoriams ir teatro entuziastams susipažinti su scenos meistriškumu. Per seminarus, ekskursijas su gidu ir edukacines programas muziejus užpildo atotrūkį tarp akademinų studijų ir praktinės patirties.

---

¹⁵See [Annex 5](#) for the full analysis

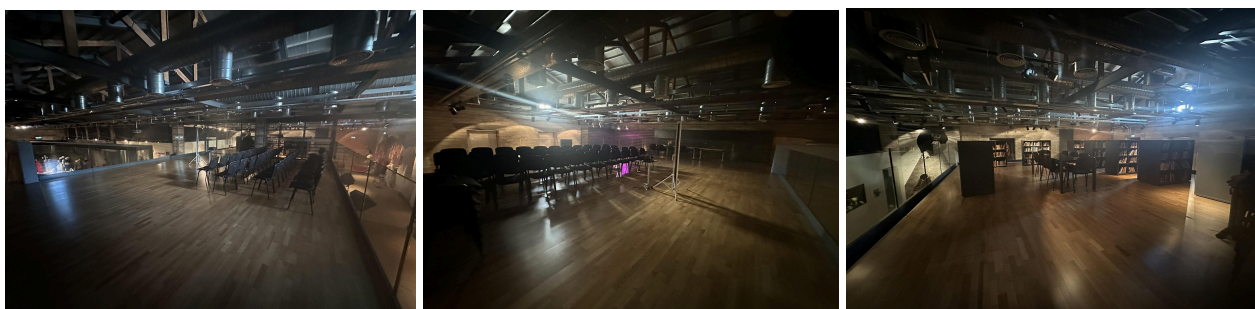

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Aplinkos tvarumo kategoriją buvo sunku įvertinti, nes erdvė neapima didelių energijos išteklių, todėl alternatyvių energijos šaltinių duomenys nėra aiškūs. Nepaisant visų trūkumų, erdvė buvo įvertinta bendru 78/100 balų skaičiumi, pabrėžiant, kad erdvė yra tinkama ir kūrybiška.

Apibendrinant galima teigti, kad Limasolio teatro muziejus įrodo specializuotų kultūros įstaigų vertę išsaugant nišines meno formas ir kartu skatinant švietimą bei įsitraukimą. Jis rodo, kad muziejai gali būti aktyvaus mokymosi aplinka, nes juose demonstruojami interaktyvūs eksponatai ir veikia kūrybinės dirbtuvės, kurių metu lankytojai įtraukiami į kūrybinį procesą. Muziejaus sėkmė populiarinant teatro paveldą parodo, kaip svarbu išsaugoti kultūros istoriją, kartu skatinant šiuolaikines interpretacijas ir praktiką. Taip pat išryškėja muziejų potencialas prisidėti prie platesnio kultūrinio pasakojimo, sujungiant praeitį ir dabartį, siūlant informatyvią ir įkvepiančią edukacinę patirtį.

Nuotraukos su Frederiko universiteto leidimu

Bendrai Limasolio teatras įvertintas 78/100 balais, todėl jis laikomas tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹⁶

¹⁶See [Annex 6](#) for the full analysis

10.3 Erdvinė analizė Lietuvoje

Kauno Kolegija panaudojo erdvinės analizės įrankį ties šiomis institucijomis:

1. M. K. Čiurlionio laikinoji dailės galerija
2. Kauno menininkų namai
3. Kultūros laivas Nemuno7

Kiekviena iš šių 3 erdvių buvo pasirinkta dėl savo įvairovės:

- Partnerystės ir nuolatinė netradicinė veikla
- Erdvės nuosavybė ir valdymas

10.3.1. M. K. Čiurlionio laikinoji dailės galerija

Lietuvoje mažai kam reikia pristatyti Nacionalinį M. K. Čiurlionio dailės muziejų, skirtą žymiausiajam Lietuvos dailininkui. Laikinosios M. K. Čiurlionio dailės galerija yra mažiau žinomas šios galerijos ištakų pradininkas, įsikūręs ne miesto centre, o ant Pelėdų kalno Žaliakalnyje. Ilgą laiką apleistas pastatas, kuriame veikė jaunųjų menininkų studijos, po rekonstrukcijos 2025 m. vėl bus atidarytas kaip tyrimų, parodų ir kūrybinės veiklos erdvė.

Judėjimo ir regos sutrikimų turintiems žmonėms šiuo metu nėra tinkamos prieigos. Nors į pastatą galima lengvai patekti (šalia yra automobilių stovėjimo aikštelė su negalią turinčių asmenų vežimėliams skirtomis vietomis), tačiau dėl paveldosaugos reikalavimų bendras prieinamumas pastato viduje yra prastas. Be to, informaciniai ženklai neprieinami akliems.

Susisiekimas viešuoju transportu yra sudėtingas, nes artimiausia stotelė yra už 300 metrų nuo kalvos. Tačiau į galeriją patogų patekti pėsčiomis arba dviračiu per ramų gyvenamąjį rajoną. Kalbant apie saugumą, vieta yra rami ir gerai prižiūrima gyventojų, vakarais veikia joje tinkamai įrengtas apšvietimas.

@ Martynas Plepys | Kaunas2022

Galerija yra ramioje ir švarioje aplinkoje, įsikūrusi parke, nuo kurio atsiveria puikus miesto vaizdas. Pačios patalpos yra tinkamos mokymosi veiklai, nors dėl gausios natūralios šviesos jos daugiausia naudojamos kaip parodų erdvė arba jaunųjų menininkų studija.

Šiuo metu praktinio mokymosi galimybės ribotos, nes pastatas renovuojamas. Nors pastatas priklauso švietimo įstaigai ir visų pirma yra skirtas ekspozicijoms, praktinio mokymosi sąlygos bus sudarytos baigus remontą.

Energijos vartojimo efektyvumo srityje yra daug galimybių tobulėti, o atsinaujinančiųjų energijos šaltinių šiuo metu nėra. Nuolat dedamos pastangos perdirbti atliekas, mokiniai rūšiuoja įvairias medžiagas ir naudoja jas kūrybiniais projektams.

Grupinio darbo infrastruktūra yra sukurta, tačiau ji tobulinama. Šiuo metu kūrybinei veiklai skirti išteklių yra kuklūs, tačiau tikimasi, kad po renovacijos patalpos bus atnaujintos ir atitiks šiuos poreikius.

Bendrai M. K. Čiurlionio laikinoji dailės galerija įvertinta 75/10 balais, todėl ji laikoma tinkama alternatyvia mokymosi erdve..¹⁷

10.3.2. Kauno menininkų namai

Aukšto meninio lygio programas rengiantys Kauno menininkų namai stengiasi neatsilikti nuo šiuolaikinių kultūros ir meno tendencijų. Įstaiga savo veiklą organizuoja taip, kad kauniečiai ir miesto svečiai galėtų pamatyti geriausias profesionalių Lietuvos ir užsienio menininkų programas, nepamirštant ir jaunųjų kūrėjų ieškojimų.

¹⁷See [Annex 7](#) for the full analysis

Martynas Plepys | Kaunas2022

Šioje vietoje veikianti organizacija daug dirba su įvairiomis socialinėmis grupėmis ir su negalia turinčiais asmenimis. Patogiai įsikūrusi miesto centre, ji yra visiems prieinama ir nuolat tobulinama, kad būtų geriau pritaikyta žmonėms su negalia. Prieinamumo prasme pastatas yra visiškai pritaikytas, todėl jame gali lankytis įvairūs lankytojai.

Nors susisiekimas viešuoju transportu nėra tobulas, tačiau jį galima nesunkiai pasiekti pėsčiomis, nes iki artimiausių autobusų stotelių - 300-400 metrų. Vieta lengvai pasiekama per miesto aikštę ir gerai prižiūrimas šaligatvius, todėl ją nesunkiai galima pasiekti pėsčiomis ir dviračiais.

Saugumo požiūriu vieta yra rami ir saugi, o vaizdo kameros stebi ir įstaigą, ir gretimuosius pastatus. Be to, vakarais vieta yra gerai apšviesta, o tai dar labiau padidina bendrą saugumo jausmą.

Vieta, kurioje yra galerija, yra aktyvi, tačiau joje vyrauja rami atmosfera, o KMN kiemas yra nukreiptas į medžiais apaugusį šlaitą, iš kurio atsiveria švarus oras ir puikūs miesto bei apylinkių vaizdai. Patalpos yra daugiau nei tinkamos mokymosi veiklai ir siūlo daugybę galimybių įvairiems ugdymo tikslams. Čia yra daug praktinio mokymosi galimybių: reguliariai vyksta neformaliojo ugdymo paskaitos, seminarai, įvairi kūrybinė ir socialinė veikla.

Dėl neseniai atliktos renovacijos šiek tiek pagerėjo energijos vartojimo efektyvumas, tačiau jį dar galima tobulinti. Atsinaujinantys energijos šaltiniai šiuo metu nenaudojami, tačiau dedamos didelės pastangos perdirbti atliekas, o išrūšiuotos medžiagos panaudojamos kūrybiniams projektams ir perdirbimui.

Grupinio darbo infrastruktūra yra prieinama ir funkcionali, o kūrybinei veiklai skirtų išteklių pakanka, prireikus galima lengvai gauti papildomų išteklių.

Bendrai Kauno menininkų namai įvertinti 84/100 balais, todėl jie laikomi tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹⁸

10.3.3. Kultūros laivas „Nemuno7“

2022 m. pavasarį visuomenei atverta žemkasė „Nemuno7“ iki šiol praturtina Nemuno pakrantes kultūrinėmis iniciatyvomis. Šiltuoju metų laiku unikaliame upės technologijų ir kraštovaizdžio dizaino objekte vyksta renginiai, menininkų rezidencijos ir parodos. Galbūt tai yra dar viena priežastimi, dėl kurios į Zapyškį atvyksta kultūros mylėtojai ir meno entuziastai.

Susisiekimas ir pasiekiamumas su Zapyškio kaime esančia kultūrine erdve yra gana patogus. Ją galima pasiekti viešuoju transportu, kurio grafikas gana patogus. Be to, teritoriją galima pasiekti dviračių taku, jungiančiu Kauną su Zapyškiu, todėl ją galima pasiekti ir dviračiu.

Monika Kiaušaitė | Nemuno7

Vertinant saugumą, „Nemuno7“ yra ramioje kaimo vietovėje, o laive įrengtos saugumo kameros, užtikrinančios saugumą. Vakare ji gerai apšviesta, o tai dar labiau prisideda prie saugios aplinkos užtikrinimo.

Objektas yra netoli judrios gatvės, tačiau dėl atokumo nuo pagrindinio kelio vieta išlieka rami. Tai raminanti aplinka gamtoje, netoli upės, kupinas švaraus oro ir su puikiu vaizdu į didžiausią Lietuvos upę, todėl tai ideali vieta pailsėti ar susikaupti.

---

¹⁸See [Annex 8](#) for the full analysis

Patalpos yra tinkamos mokymosi veiklai, nors jos yra šiek tiek mažos. Laive yra trys patalpos, o ant kranto įrengtas amfiteatras, kuriame yra papildoma erdvė didesniems susibūrimams ar renginiams.

Galimybės mokytis praktiškai yra geros - reguliariai vyksta neformaliojo ugdymo dirbtuvės, seminarai, įvairūs kūrybiniai ir socialiniai užsiėmimai. Vienintelis apribojimas - laivas veikia tik šiltuoju metų laiku (balandžio-spalio mėn.). Kitu laikotarpiu laivas laikomas žiemos uoste Kaune.

Energijos vartojimo efektyvumas yra gana ribotas, nes laivas buvo pastatytas 1965 m. ir nebuvo suprojektuotas atsižvelgiant į aukštą energijos vartojimo efektyvumą. Laive nenaudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai, tačiau nuolat dedamos pastangos perdirbti atliekas, o išrūšiuotos medžiagos panaudojamos kūrybiniam projektams ir perdirbimui.

Grupinio darbo priemonės yra prieinamos ir funkcionalios. Kūrybinei veiklai skirtų priemonių pakanka, o prireikus galima gauti papildomos medžiagos.

Apskritai kultūros laivas "Nemuno7" įvertintas 69/100 balais, todėl jis laikomas tinkama alternatyvia mokymosi erdve.¹⁹

10.4 Erdvinė analizė Italijoje

„Materahub“ įvertino erdvinės analizės įrankį trijose institucijose:

1. „Noi Ortadini“ bendruomenės sodas
2. Miesto laboratorija „Spine Bianche“
3. „Ecoverticale“

Kiekviena iš šių 3 erdvių buvo pasirinkta dėl savo įvairovės:

- Vykdomos mokymosi veiklos rūšys
- Erdvės nuosavybė ir valdymas

10.4.1 „Noi Ortadini“ bendruomenės sodas

2020 m. asociacijos „Noi Ortadini“ įkurtas miesto bendruomenės sodas - tai maždaug 4 000 kvadratinį metrų ploto žalioji erdvė, esanti už 20 minučių kelio pėsčiomis nuo Materos miesto centro, taigi, ne miesto pakraštyje, o ribinėje miesto vietoje, iš kurios atsiveria nuostabus vaizdas į apylinkes.

---

¹⁹See [Annex 9](#) for the full analysis

Dronu daryta bendruomenės sodo nuotrauka iš viršaus (autorius - Ivan Losacco).

Vietos prieinamumas neįgaliųjų vežimėliais judantiems asmenims yra gana geras, nors dar yra kur tobulėti. Be to, šiuo metu informaciniai skydai yra prototipo stadijoje ir dar neprieinami akliesiems, todėl šioje srityje reikia toliau tobulėti.

Susisiekimo galimybes suteikia miesto autobusai, tačiau jie važiuoja retai. Be to, informacija apie vietinį transportą dar neintegruota į „Google Maps“, kuri yra plačiausiai naudojama navigacijos programėlė. Tačiau šią informaciją galima rasti „Moovit“ programėlėje, kuri yra alternatyva lankytojams.

Saugumo požiūriu vietovė yra socialiai saugi, tačiau vietovės reljefas kelia tam tikrų sunkumų - šlaitai ir nelygus paviršius gali turėti įtakos fiziniam saugumui, ypač tiems, kurie turi judėjimo problemų. Patogumas iš esmės yra geras, vietovėje gana tylu, išskyrus vietinių gyventojų, naudojančių žolės pjovimo mašinas, kartais keliamą triukšmą. Sėdimos vietos yra patogios, tačiau medinės, be pagalvėlių, o temperatūra labai priklauso nuo sezono, nes erdvė yra po atviru dangumi.

Patalpos yra tinkamos „Noi Ortadini“ vykdomai mokymosi veiklai, nors prieiga prie vandens priklauso nuo privataus šaltinio ir ne visi nariai šiuo metu gali naudotis įranga. Planuojama įrengti stoginę su slaptažodžiu valdoma prieiga, kad būtų užtikrinta geresnė prieiga visiems nariams ir erdvė taptų labiau įtraukianti.

Kalbant apie praktinio mokymosi galimybes, vieta yra puiki, nes siūlo daugybę galimybių, kurios, jei būtų įmanoma, nusipelnytų įvertinimo „6 iš 5“.

Energijos vartojimo efektyvumą dar galima tobulinti, ir nors atsinaujinantys energijos šaltiniai dar nenaudojami, organizacija aktyviai dirba siekdama juos įtraukti į savo veiklą.

Yra perdirbimo įrenginių, rankų darbo šiukšliadėžės, tačiau joms reikia daug priežiūros, o perdirbimo

sėkmė labai priklauso nuo vietos gyventojų bendradarbiavimo.

Grupinio darbo infrastruktūra yra, tačiau šiuo metu ji tobulinama. Planuojama pastatyti „natūralų amfiteatrą“, iškalta kalvoje, kad būtų padidinta grupinės veiklos erdvė.

Kūrybinei veiklai skirtų išteklių yra, tačiau, kaip minėta 2.1 punkte, jie turi būti labiau prieinami visiems nariams. Šiuo metu jie saugomi privačioje erdvėje, tačiau rengiami planai dėl bendros rakinamos prieigos sistemos, kad visiems būtų lengviau jais naudotis.

Apskritai Noi Ortadini bendruomenės sodas įvertintas 87/10 balų, todėl jis laikomas tinkama alternatyvia mokymosi erdve.²⁰

10.4.2 Miesto laboratorija „Spine Bianche“

Šios vietos pavadinimas kilo iš vieno pirmųjų kvartalų, kurie buvo suplanuoti ir pastatyti praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje, siekiant apgyvendinti žmones, kurie dėl higienos problemų iškeliavo iš Materos Sassi rajono.

Vis dėlto dabartinės laboratorijos pastatas buvo pastatytas vėliau ir iš pradžių buvo darželis, vėliau - deviantinio elgesio (pvz., priklausomybės nuo narkotikų) jaunuolių reabilitacijos centras. Per pastaruosius kelerius metus Materos savivaldybė jį pavertė „Urban Center“, kurio trumpalaikis tikslas - rengti dalyvaujamasias dirbtuves, o ilgalaikis - įkurti medijų biblioteką.

Anksčiau tai buvo pilotinis pastatas, kuriame buvo tik pirmasis aukštas. 2019 m., kai Matera buvo Europos kultūros sostinė, vietos viešojo administravimo institucijos, vadovaujamos mero Ruggieri, paskelbė kvietimą „Periferie“ (periferijos) šiam ir kitiems miesto pastatams atnaujinti. Šį pastatą norėta paversti vieta, kurioje būtų galima skaityti, studijuoti ir susipažinti su Leonardo Sacco ir Associazione Archivio Storico Olivetti kolekcijų dokumentais ir tomis. Tam dabar čia pat įrengtas prieškambaris.

2022 m. gruodį naujoji administracija, vadovaujama mero Bennardi (vadovauja nuo 2020 m.), pavadino jį „Urban Center“ ir suteikė galimybę nemokamai rezervuoti per internetinę platformą. Nuo to laiko įvyko gausybė seminarų, kuriuos surengė daugybė vietos organizacijų.

Daugiau informacijos: <https://www.huboutmatera.it/spazio-spine-bianche/>

Pastato prieinamumas fiziniu požiūriu yra geras, tačiau yra sunkumų. Patalpos priklauso savivaldybei, o administracinis neveiksmingumas, ypač pasibaigus įgaliojimams, lėtina užsakymo procesą. Dėl to bendruomenei tampa vis sunkiau patekti į šią erdvę ir veiksmingai ja naudotis.

Saugumo požiūriu erdvė iš esmės yra saugi, tačiau kai kuriais atžvilgiais ji prastai valdoma. Pavyzdžiui, vietos asociacija paliko viduje keraminę krosnį, kuri kelia potencialų pavojų. Nesant aiškių instrukcijų ar gairių, kaip naudotis krosnimi ir elektros įranga, kyla pavojus saugumui.

Patalpų tinkamumas yra ribotas. Asociacijos, besinaudojančios patalpomis, turi iš savo būstinės atsivežti mažesnę įrangą ir priemones, pavyzdžiui, rašiklius, popierių ir kitą medžiagą, nes jos vietoje nesuteikiamos. Praktinio mokymosi galimybės skiriasi priklausomai nuo to, kokios asociacijos

---

²⁰See [Annex 10](#) for the full analysis

naudojasi erdve. Mokymosi veiklos pobūdis ir kokybė nėra nuoseklūs, nes skirtingos organizacijos naudoja savo priemones ir metodus.

Perdirbimo įrenginiai nėra aiškiai struktūrizuoti. Atliekų tvarkymas daugiausia priklauso nuo to, kas tuo metu naudojami patalpomis, iniciatyvos ir atsakomybės. Taip pat ir pastangos sumažinti neperdirbamų medžiagų kiekį priklauso nuo atskirų naudotojų, todėl nėra nuoseklios atliekų tvarkymo ar perdirbimo skatinimo sistemos.

Kūrybinei veiklai skirti išteklių priklauso nuo renginio organizatorių. Veiklą planuojantys asmenys turi atsivežti reikiamų medžiagų ir išteklių, todėl jų prieinamumas gali labai skirtis priklausomai nuo renginio.

Trūksta bendruomenės įsitraukimo ir dalyvavimo galimybių. Savivaldybė šiuo metu neturi aiškios bendruomenės įtraukimo strategijos, kitaip nei anksčiau, kai jai vadovavo iniciatyvas vertintojas. Dabar erdvės naudojimas daugiausia priklauso nuo privačių kontaktų, o bendruomenė nėra tinkamai informuojama apie tai, ar ir kaip ji gali naudotis erdve.

Apskritai "Laboratorio Urban Center Spine Bianche" įvertintas 84/100 balais, todėl jis laikomas tinkama alternatyvia mokymosi erdve.²¹

10.4.3 Ecoverticale

Tai privati vieta, viešbutis, kuriame vyksta kultūriniai renginiai. Daugiau informacijos čia: www.ecoverticale.it

Viešbučio prieinamumas sudėtingas, nes jis įsikūręs Sassi rajone - vienoje iš sunkiausiai prieinamų miesto dalių, kuriai būdingas status, vertikalus urbanistinis planas su daugybe laiptų. Dėl to viešbutį sunku pasiekti, ypač žmonėms, turintiems judėjimo problemų. Tačiau viešbučio vadovybė deda daug pastangų, kad kompensuotų šį fizinį neprieinamumą. Jie įdiegė prietaisus, padedančius akliems orientuotis erdvėje, ir yra įsipareigoję užtikrinti prieinamumą platesne prasme, ypač renginių metu.

Netoli viešbučio stoja miesto autobusas, kuriuo galima naudotis ir taip sumažinti sunkumus, kylančius dėl to, kad viešbutis yra sunkiai pasiekiamas.

---

²¹See [Annex 11](#) for the full analysis

“EcoVerticale” - kultūros erdvė ir viešbutis Materoje

Bendrai, “Ecoverticale” įvertinta 87/100 balais, todėl ji laikoma tinkama alternatyvia mokymosi erdve.²²

Išvada

Apibendrinant galima teigti, kad ši konsoliduota ataskaita yra išsamus alternatyvių mokymosi erdvių kūrimo ir įgyvendinimo meno ir dizaino ugdymo srityje vadovas, tvirtai atitinkantis Naujojo Europinio Bauhauzo (NEB) principus. Ataskaitoje pateikiamos išsamios rekomendacijos ir dabartinės praktikos dokumentacija, kurioje, remiantis Graikijos, Lietuvos, Italijos ir Kipro įžvalgomis, apibūdinamos tvarios, įtraukios ir novatoriškos edukacinės aplinkos. Išvadose pabrėžiama žaliųjų erdvių, viešųjų erdvių, kultūrinių centrų ir, svarbiausia, virtualių erdvių įtraukimo į platesnį švietimo kraštovaizdį svarba. Perėjimas prie skaitmeninių platformų yra tvarus, įtraukus ir pritaikomas švietimo sprendimas. Jis leidžia besimokantiesiems įsitraukti į lanksčią ir prieinamą aplinką tiek iš namų, tiek bendroje bendruomenės erdvėse, pabrėžiant poreikį toliau tyrinėti skaitmenines platformas ateities mokymosi srityje.

Viena iš svarbiausių išvadų - didėjantis alternatyvių mokymosi aplinkų vaidmuo remiant studentus ir specialistus, ieškančius galimybių augti ir persikvalifikuoti. Šios erdvės yra lanksčios ir prieinamos, todėl idealiai tinka nuolatiniam profesiniam tobulėjimui. Be to, ataskaitoje pabrėžiama, kaip svarbu skatinti pedagogų, institucijų ir politikos formuotojų bendradarbiavimą siekiant užtikrinti, kad žiniomis būtų veiksmingai dalijamasi ir jos būtų pritaikomos.

Svarbus šios ataskaitos aspektas yra alternatyvios mokymosi erdvės - vertinimo įrankio - įdiegimas. Ši priemonė, pagrįsta duomenimis iš visos Europos Sąjungos ir „Futures Designed“ partnerių surinktais pavyzdžiais, siūlo išsamų alternatyvių mokymosi erdvių vertinimo metodą. Pagal šią priemonę erdvės vertinamos pagal penkis kriterijus: fizinė aplinka, švietimo ištekliai ir veiksmingumas, aplinkos tvarumas, pedagoginiai aspektai ir bendruomenės bei socialiniai aspektai. Naudotojams suteikiamas struktūrizuotas būdas įvertinti kiekvieną erdvę ir užtikrinti, kad ji atitiktų įtraukius, novatoriškus ir tvarius NEB tikslus.

²²See [Annex 12](#) for the full analysis

Apibendrinant galima teigti, kad alternatyvios mokymosi erdvės, tiek fizinės, tiek skaitmeninės, yra gyvybiškai svarbios siekiant patenkinti besikeičiančius meno ir dizaino mokymo poreikius. Įgyvendindami tiek ekologines, tiek skaitmenines permainas, galime sukurti tvaresnes, įtraukesnes ir veiksmingesnes mokymosi erdves, kurios prisidės prie geresnės švietimo ir visuomenės ateities.

Nuorodos

- Alexander, C., Ishikawa, S. and Silverstein, M., 1977. *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*. Oxford University Press.
- Bennett, N., Andreae, J., Hegarty, P. and Wade, B., 1980. *Open Plan Schools*. NFER Publishing Company.
- Council of Europe, 2019. *Cultural Heritage and Education: Guidelines for Learning and Teaching*. Available at: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/education-and-heritage>.
- Dewey, J., 1938. *Experience and Education*. Macmillan.
- Dudek, M., 2000. *Architecture of Schools: The New Learning Environments*. Architectural Press.
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2011). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. Praeger.
- Ellinogermaniki Agogi. (n.d.). *Eco-School Program*. Available at: Ellinogermaniki Agogi (Accessed: 19 May 2024).
- Ellinogermaniki Agogi. (n.d.). *Eco-School Program*. Available at: <https://www.ea.gr/ea/main.asp?id=120&lid=2> (Accessed: 19 May 2024).
- European Commission. (2021). *Digital Skills and Jobs Coalition Greece*. Available at: https://ec.europa.eu/digital-strategy/our-policies/digital-skills-and-jobs-coalition_en (Accessed: 19 May 2024).
- European Commission, 2020. *European Green Deal*. Available at: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
- European Commission, 2021. *New European Bauhaus: About*. Available at: https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.
- Fablab Barcelona. (n.d.). *About Us*. Available at: <https://fablabbcn.org/about-us> (Accessed: 19 May 2024).
- Gouscos, D., Meimaris, M., & Sofos, A. (2020). *Digital Learning in Greece: Current Trends and Future Directions*. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 36(3), pp. 134-150.
- Gouscos, D., Meimaris, M., & Sofos, A. (2020). *Digital Learning in Greece: Current Trends and Future Directions*. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 36(3), pp. 134-150.
- Hofstra, J., 2021. *Designing for the New European Bauhaus: Sustainability and Aesthetics in Learning Spaces*. *Design Journal*, 24(1), pp.45-56.
- Hofstra, J., 2021. *Designing for the New European Bauhaus: Sustainability and Aesthetics in Learning Spaces*. *Design Journal*, 24(1), pp.45-56.

- Ministry of Culture and Sports. (2021). Cultural Education Programs. Available at: <https://www.culture.gov.gr> (Accessed: 19 May 2024).
- Ministry of Education and Religious Affairs. (2021). National Strategy for Education and Learning. Available at: <https://www.minedu.gov.gr/> (Accessed: 19 May 2024).
- Ministry of Environment and Energy. (2020). Green Growth Strategy. Available at: <https://ypen.gov.gr/> (Accessed: 19 May 2024).
- Montessori, M., 1964. The Montessori Method. Schocken Books.
- Municipality of Thessaloniki. (n.d.). Open Schools Initiative. Available at: Thessaloniki Open Schools (Accessed: 19 May 2024).
- Municipality of Thessaloniki. (n.d.). Open Schools Initiative. Available at: <https://www.thessaloniki.gr/en/open-schools/> (Accessed: 19 May 2024).
- Rijksmuseum. (n.d.). Education. Available at: <https://www.rijksmuseum.nl/en/education> (Accessed: 19 May 2024).
- Špes, T., & Šimenc, M. (2015). Education for Sustainable Development in Slovenia: Green Schools as Learning Communities. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), pp. 90-101.
- Stavros Niarchos Foundation Cultural Center. (n.d.). Educational Programs. Available at: SNFCC Education (Accessed: 19 May 2024).
- Stavros Niarchos Foundation Cultural Center. (n.d.). Educational Programs. Available at: <https://www.snfcc.org/en/education> (Accessed: 19 May 2024).
- Warden, C. (2010). *The Nature of Learning: Using Forest Schools and Woodland Experiences to Enhance Learning in Children and Adults*. Routledge.

Priedai

1 priedas Erdvinė analizė - Caserma of Herbs

Caserma of Herbs	
Aprašymas	Leroso " Caserma of Herbs" - tai istorinė vieta, kuri pertvarkyta į unikalią kultūrinę ir edukacinę erdvę. Dėl istorinės reikšmės ir šiuolaikinio pritaikymo ji yra ideali vieta, kurią galima įvertinti naudojant erdvinės analizės įrankį. Vertindami šią erdvę galime ištirti, kaip ji atitinka šiuolaikinius prieinamumo, tvarumo ir bendruomenės įtraukimo poreikius, kartu išsaugant kultūrinį paveldą. Šis vertinimas suteikia įžvalgų, kaip alternatyvios mokymosi aplinkos gali klestėti pertvarkytose istorinėse vietose.
1 kriterijus. Fizinė aplinka Bendras įvertinimas: 4/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 5/5
2 kriterijus. Edukaciniai išteklių ir veiklos Bendras įvertinimas: 4,5/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 3/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 5/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas Bendras įvertinimas: 5/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 5/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 5/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai Bendras įvertinimas: 5/5	
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5

4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 5/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 5/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 5/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5

2 priedas Erdvinė analizė – „Artit“ virtuali parodų erdvė

„Artit“ virtuali parodų erdvė	
Aprašymas	„Artit“ virtuali parodų erdvė - tai naujoviška skaitmeninė platforma, skirta įvairiems meno kūriniais talpinti ir demonstruoti. Ji siūlo menininkams ir kuratoriams lanksčią, prieinamą ir globalią parodų erdvę. Vertinant erdvinės analizės įrankį čia siekiama iširti, kiek virtuali aplinka gali atitikti šiuolaikinio meno ir dizaino mokymo poreikius, ypač prieinamumo, naudotojų įsitraukimo ir bendruomenės kūrimo požiūriu. Šiame vertinime pabrėžiamas skaitmeninių erdvių vaidmuo plečiant meno ir švietimo pasiekiamumą ir poveikį visame pasaulyje.
1 kriterijus. Fizinė aplinka 4,25/5	Bendras įvertinimas:
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 5/5
2 kriterijus. Edukaciniai išteklių ir veiklos	Bendras įvertinimas: 5/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 5/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5

2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 5/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas Bendras įvertinimas: 3,75/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 3/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai Bendras įvertinimas: 5/5	
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 5/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 5/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai 3,5/5 Bendras įvertinimas:	
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 3/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 3/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5

3 priedas Erdvinė analizė Keros Surf Club

Keros Surf Club	
Aprašymas	<p>Lemnos saloje įsikūręs „Keros Surf Club“ siūlo ne tik vandens sportą, bet ir įvairią kitą veiklą, akcentuodamas bendruomenės dalyvavimą ir mokymąsi gamtoje. Be jėgos aitvarų ir burlenčių sporto, klubas aktyviai dalyvauja moterų įgalinimo programose ir ištisus metus organizuoja stovyklas vaikams ir jaunimui. Šiose stovyklose siūloma įvairi veikla, orientuota į bendruomenės kūrimą, aplinkos tvarkymą ir asmeninį tobulėjimą. Klubas taip pat dalyvauja „Erasmus+“ programose ir vadovaujasi šūkiu „mokymasis veikiant“, suteikdamas svaiginančią praktinę patirtį, kuri skatina įgūdžių tobulinimą ir aplinkosauginį sąmoningumą. Šis vertinimas suteikia vertingų įžvalgų apie tai, kaip</p>

	ugdymo principai gali būti taikomi neformalioje, lauko mokymosi aplinkoje.
1 kriterijus. Fizinė aplinka Bendras įvertinimas: 4,75/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 5/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 4/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 5/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos Bendras įvertinimas: 5/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 5/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 5/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas Bendras įvertinimas: 5/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 5/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 5/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 5/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai Bendras įvertinimas: 5/5	
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 5/5
4.3 kriterijus. Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos ištekliai	Vertinimas: 5/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai Bendras įvertinimas: 5/5	
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 5/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5

5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5
---	-----------------

4 priedas Erdvinė analizė – “Molos” promenada

Molos, Limasolis	
Aprašymas	„Molos“ promenada yra populiarus Limasolio pakrantės parkas, besidriekiantis palei miesto pakrantę. Jame įrengti platūs pasivaikščiavimo takai, žaliosios zonos, žaidimų aikštelės, skulptūros ir lauko treniruokliai. Suprojektuota kaip lengvai prieinama ir įvairios paskirties erdvė, „Molos Promenada“ dažnai naudojama laisvalaikio pramogoms, pavyzdžiui, bėgimui, pasivaikščiavimui, važinėjimui dviračiu ir iškydoms, taip pat joje vyksta įvairūs vieši renginiai - nuo festivalių iki meno instaliacijų.
1 kriterijus. Fizinė aplinka Bendras įvertinimas: 4/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 5/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 4/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 3/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos Bendras įvertinimas: 3,5/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 3/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 3/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 3/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas Bendras įvertinimas: 4,25/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 5/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 4/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 4/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 4/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai Bendras įvertinimas: 3,75/5	

4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 4/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 4/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 2/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 4,5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 4/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 4/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5

5 priedas Erdvinė analizė – „Leventis“ galerija

„Leventis“ galerija, Nikosija	
Aprašymas	„Leventis“ galerija pabrėžia kultūros paveldo išsaugojimo ir demonstravimo per meną svarbą. Joje pabrėžiamas galerijų kaip edukacinių erdvių, skatinančių meno vertinimą ir kultūrinį sąmoningumą, vaidmuo. Kuruodama vietinius ir tarptautinius meno kūrinius, galerija skatina dialogą tarp įvairių meno tradicijų ir kartu siūlo platformą kūrybiškam mokymuisi, bendruomenės įsitraukimui ir meno istorijos tyrinėjimui.
1 kriterijus. Fizinė aplinka	Bendras įvertinimas: 4/5
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 5/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 3/5
2 kriterijus. Edukaciniai išteklių ir veiklos	Bendras įvertinimas: 4,5/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 4/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5

2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 4/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas	Bendras įvertinimas: 4,25/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 3/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 4/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 4/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai 4,75/5	Bendras įvertinimas:
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 4/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 5/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 3,25/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 3/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 4/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 3/5

6 priedas Erdvinė analizė - Limasolio teatro muziejus

Limasolio teatro muziejus	
Aprašymas	<p>Limasolio teatro muziejus (Kipras) yra unikali institucija, skirta salos teatro paveldui išsaugoti ir populiarinti. Muziejuje eksponuojami įvairių spektaklių kostiumai, scenarijai, scenografija, rekvizitai ir garso bei vaizdo medžiaga, leidžianti išsamiai susipažinti su Kipro teatro ir scenos meno istorija. Tai ne tik kultūros archyvas, bet ir edukacinė erdvė, kurioje lankytojai gali tyrinėti Kipro teatro raidą nuo senovinių spektaklių iki šiuolaikinių pastatymų. Parodose ir renginiuose muziejus skatina teatro meno ir jo reikšmės Kipro kultūrai supratimą.</p>

1 kriterijus. Fizinė aplinka		Bendras įvertinimas: 3,75/5
1.1 kriterijus. Prieinamumas		Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės		Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas		Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)		Vertinimas: 4/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos		Bendras įvertinimas: 4,5/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas		Vertinimas: 4/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės		Vertinimas: 4/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas		Vertinimas: 5/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės		Vertinimas: 5/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas		Bendras įvertinimas: 3,25/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas		Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai		Vertinimas: 2/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai		Vertinimas: 4/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo		Vertinimas: 3/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai		Bendras įvertinimas: 4,5/5
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės		Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas		Vertinimas: 3/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra		Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos ištekliai		Vertinimas: 5/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai		Bendras įvertinimas: 3,5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas		Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis		Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas		Vertinimas: 3/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės		Vertinimas: 3/5

7 priedas Erdvinė analizė - M. K. Čiurlionio laikinoji meno galerija

M. K. Čiurlionio laikinoji dailės galerija	
Aprašymas	Lietuvoje mažai kam reikia pristatyti Nacionalinį M. K. Čiurlionio dailės muziejų, skirtą žymiausiam Lietuvos dailininkui. Laikinosios M. K. Čiurlionio dailės galerija yra mažiau žinomas šios galerijos ištakų pradininkas, įsikūręs ne miesto centre, o ant Pelėdų kalno Žaliakalnyje. Ilgą laiką apleistas pastatas, kuriame veikė jaunųjų menininkų studija, po rekonstrukcijos 2025 m. vėl bus atidarytas kaip tyrimų, parodų ir kūrybinės veiklos erdvė.
1 kriterijus. Fizinė aplinka Bendras įvertinimas: 3,5/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 3/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 4/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos Bendras įvertinimas: 4,25/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 4/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 4/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 4/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas Bendras įvertinimas: 3, 5/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 3/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 4/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai Bendras įvertinimas: 4/5	
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 3/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 4/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos ištekliai	Vertinimas: 4/5

5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai		Bendras įvertinimas: 3,5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas		Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis		Vertinimas: 4/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas		Vertinimas:3/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės		Vertinimas: 4/5

8 priedas Erdvinė analizė - Kauno menininkų namai

Kauno menininkų namai		
Aprašymas	Aukšto meninio lygio programas rengianti KMN stengiasi neatsilikti nuo šiuolaikinių kultūros ir meno tendencijų. Įstaiga savo veiklą organizuoja taip, kad kauniečiai ir miesto svečiai galėtų pamatyti geriausias profesionalių Lietuvos ir užsienio menininkų programas, nepamirštant ir jaunųjų kūrėjų.	
1 kriterijus. Fizinė aplinka		Bendras įvertinimas: 4,25/5
1.1 kriterijus. Prieinamumas		Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės		Vertinimas: 4/5
1.3 kriterijus. Saugumas		Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)		Vertinimas: 4/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos		Bendras įvertinimas: 4,25/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas		Vertinimas: 4/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės		Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas		Vertinimas: 4/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės		Vertinimas: 4/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas		Bendras įvertinimas: 3,75/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas		Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai		Vertinimas: 3/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai		Vertinimas: 4/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki		Vertinimas: 4/5

minimumo	
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai	
Bendras įvertinimas: 4,5/5	
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 4/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 4/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	
Bendras įvertinimas: 4,25/5	
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 4/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 4/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 4/5

9 priedas Erdvinė analizė – Nemuno7

Kultūros laivas „Nemuno7“	
Aprašymas	2022 m. pavasarį visuomenei atverta žemkasė „Nemuno7“ ir toliau praturtina Nemuno pakrantės kultūrinėmis iniciatyvomis. Šiltuoju metų laiku unikaliame upių technologijų ir kraštovaizdžio dizaino objekte vyksta renginiai, menininkų rezidencijos ir parodos. Galbūt tai ir yra dar viena priežastimi, dėl kurios į Zapyškį atvyksta kultūros mylėtojai ir meno entuziastai.
1 kriterijus. Fizinė aplinka	
Bendras įvertinimas: 3,75/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 3/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 4/5
2 kriterijus. Edukaciniai išteklių ir veiklos	
Bendras įvertinimas: 3,5/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 4/5

2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 4/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 3/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 3/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas	Bendras įvertinimas: 3/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 3/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 2/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 4/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai	Bendras įvertinimas: 3,5/5
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 4/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 3/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 3/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 4/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 3,5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 3/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 4/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 4/5

10 priedas Erdvinė analizė – „Noi Ortadini“ bendruomenės sodas

„Noi Ortadini“ bendruomenės sodas	
Aprašymas	2020 m. asociacijos „Noi Ortadin“ įkurtas miesto bendruomenės sodas - tai maždaug 4 000 kvadratinį metrų ploto žalioji erdvė, esanti už 20 minučių kelio pėsčiomis nuo Materos miesto centro, taigi, ne miesto pakraštyje, o ribinėje miesto vietoje, iš kurios atsiveria nuostabus vaizdas į apylinkes.
1 kriterijus. Fizinė aplinka	Bendras įvertinimas: 3,75/5

1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 4/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos	Bendras įvertinimas: 4,75/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 4/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 5/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas	Bendras įvertinimas: 3,75/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 3/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai	Bendras įvertinimas: 4,5/5
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 5/5
4.3 kriterijus. Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 4/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos ištekliai	Vertinimas: 4/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 5/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 5/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5

11 priedas Erdvinė analizė – miesto laboratorija „Spine Bianche“

Miesto laboratorija „Spine Bianche“	
Aprašymas	<p>Šios vietos pavadinimas kilo iš vieno pirmųjų kvartalų, kurie buvo suplanuoti ir pastatyti XX a. šeštajame dešimtmetyje, siekiant apgyvendinti žmones, išsikėlusius iš Materos Sassi rajonų.</p> <p>Vis dėlto pastatas buvo pastatytas vėliau ir iš pradžių buvo darželis, vėliau - deviantinio elgesio (pvz., priklausomybės nuo narkotikų) jaunuolių reabilitacijos centras. Per pastaruosius kelerius metus Materos savivaldybė jį pavertė „Urban Center“, kurio trumpalaikis tikslas - rengti dalyvaujamasias dirbtuves, o ilgalaikis - įkurti medijų biblioteką.</p> <p>Anksčiau tai buvo pilotinis pastatas, kuriame buvo tik pirmasis aukštas. 2019 m., kai Matera buvo Europos kultūros sostinė, vietos viešojo administravimo institucijos, vadovaujamos mero Ruggieri, paskelbė kvietimą „Periferie“ šiam ir kitiems miesto pastatams atnaujinti. Šį pastatą norėta paversti vieta, kurioje būtų galima skaityti, studijuoti ir susipažinti su Leonardo Sacco ir Associazione Archivio Storico Olivetti kolekcijų dokumentais ir tomiais. 2022 m. gruodį naujoji administracija, vadovaujama mero Bennardi (vadovauja nuo 2020 m.), pavadino jį „Urban Center“ ir suteikė galimybę nemokamai rezervuoti patalpas per internetinę platformą. Nuo to laiko įvyko gausybė seminarų, kuriuos surengė daugybė vietos organizacijų.</p>
1 kriterijus. Fizinė aplinka	
Bendras įvertinimas: 4,75/5	
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 5/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 5/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 5/5
2 kriterijus. Edukaciniai ištekliai ir veiklos	
Bendras įvertinimas: 4,25/5	
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 3/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5
2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 5/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 4/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas	
Bendras įvertinimas: 3,25/5	
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 4/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 3/5

3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 3/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 3/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai 4,75/5	Bendras įvertinimas:
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 5/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 4/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 4/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 3/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 3/5

12 priedas Erdvinė analizė - Ecoverticale

Ecoverticale	
Aprašymas	Tai privati erdvė, viešbutis, kuriame vyksta kultūriniai renginiai. Daugiau informacijos čia: www.ecoverticale.it
1 kriterijus. Fizinė aplinka	Bendras įvertinimas: 4/5
1.1 kriterijus. Prieinamumas	Vertinimas: 4/5
1.2 kriterijus. Transporto galimybės	Vertinimas: 3/5
1.3 kriterijus. Saugumas	Vertinimas: 4/5
1.4 kriterijus. Komfortas (sėdimoji vieta, apšvietimas, temperatūra, triukšmas)	Vertinimas: 5/5
2 kriterijus. Edukaciniai išteklių ir veiklos	Bendras įvertinimas: 4/5
2.1 kriterijus. Patalpų tinkamumas	Vertinimas: 3/5
2.2 kriterijus. Grupinio ir (arba) individualaus mokymosi erdvės	Vertinimas: 5/5

2.3 kriterijus. Besimokančiųjų įsitraukimas	Vertinimas: 4/5
2.4 kriterijus. Praktinio mokymosi galimybės	Vertinimas: 4/5
3 kriterijus. Aplinkos tvarumas	Bendras įvertinimas: 4,5/5
3.1 kriterijus. Energijos vartojimo efektyvumas	Vertinimas: 5/5
3.2 kriterijus. Atsinaujinantys energijos šaltiniai	Vertinimas: 4/5
3.3 kriterijus. Perdirbimo įrenginiai	Vertinimas: 4/5
3.4 kriterijus. Neperdirbamų medžiagų mažinimas iki minimumo	Vertinimas: 5/5
4 kriterijus. Pedagoginiai aspektai	Bendras įvertinimas: 4,5/5
4.1 kriterijus. Komandinio darbo galimybės	Vertinimas: 5/5
4.2 kriterijus. Įtraukimas ir specialiųjų poreikių tenkinimas	Vertinimas: 4/5
4.3 kriterijus Grupinio darbo infrastruktūra	Vertinimas: 5/5
4.4 kriterijus. Kūrybinės veiklos išteklių	Vertinimas: 4/5
5 kriterijus. Bendruomenės ir socialiniai aspektai	Bendras įvertinimas: 4,75/5
5.1 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimas	Vertinimas: 4/5
5.2 kriterijus. Partnerystė su vietos organizacijomis	Vertinimas: 5/5
5.3 kriterijus. Bendruomenės renginių organizavimas	Vertinimas: 5/5
5.4 kriterijus. Bendruomenės dalyvavimo galimybės	Vertinimas: 5/5

13 priedas - Erdvinės analizės priemonės kriterijai

1 kriterijus - Fizinė aplinka

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriame prienamumui, t. y. tiriame, kaip lengva judėti ir kaip gerai ji pritaikyta visiems. Patikrinkite saugumo priemones ir įvertinkite patogumą - pagalvokite apie sėdimąją vietą, temperatūrą ir bendrą atmosferą, dėl kurios mokymasis tampa malonus.

- Kaip mokymosi erdvė pritaikyta įvairių gebėjimų asmenims?
- Kiek tinkamos transporto galimybės pasiekti mokymosi vietą?
- Kaip manote, ar saugi mokymosi erdvė visiems naudotojams?
- Kiek patogi yra mokymosi erdvė, atsižvelgiant į sėdėjimo vietas, apšvietimą, temperatūrą ir triukšmo lygį?

2 kriterijus - Švietimo ištekliai ir veiklos

Šiame skyriuje nagrinėjame mokymosi priemones ir įsitraukimo lygius: infrastruktūrą, medžiagą, skaitmenines priemones, dalyvavimą veikloje ir interaktyvaus mokymosi galimybes.

- Kiek patalpos yra tinkamos konkrečiai mokymosi veiklai vykdyti?
- Ar yra tinkamų erdvių individualiai ir grupinei mokymosi veiklai?
- Kaip šioje erdvėje dalyvauja besimokantieji?
- Ar yra interaktyvaus ir praktinio mokymosi galimybių?

3 kriterijus - Aplinkos tvarumas

Šiame skyriuje aptariamas energijos vartojimo efektyvumas, atliekų tvarkymo praktika ir ekologiškos iniciatyvos.

- Kokiu mastu erdvė yra energetiškai efektyvi?
- Ar mokymosi erdvėje naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai?
- Ar yra pakankamai perdirbimo įrenginių?
- Ar stengiamasi kuo labiau sumažinti vienkartinio plastiko ir kitų neperdirbamų medžiagų kiekį?

4 kriterijus - Pedagoginiai aspektai

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriame bendradarbiavimo galimybėms, tirdami, kaip erdvė palengvina komandinį darbą ir grupinius projektus, įtrauktį, nagrinėdami, kaip priimamos ir palaikomos įvairios perspektyvos ir patirtys, ir kūrybiškumui bei naujovėms, tirdami, ar yra galimybių naudotis ištekliais ir aplinka, skatinančia eksperimentuoti ir įgyvendinti naujas idėjas.

- Ar yra galimybių vykdyti tarpdisciplininius projektus ir dirbti komandoje?
- Ar studentams, turintiems specialiųjų poreikių, yra pritaikytos sąlygos?
- Ar yra infrastruktūra, skirta darbui grupėse ir diskusijoms?
- Ar yra išteklių ir erdvių kūrybinei veiklai?

5 kriterijus - Bendruomenės ir socialiniai aspektai

- Kiek vietos bendruomenė yra įsitraukusi į mokymosi erdvę?
- Ar bendradarbiaujama su vietos organizacijomis ir įmonėmis?
- Kaip erdvėje sudaromos sąlygos bendruomenės renginiams ir veiklai?
- Ar yra galimybių bendruomenės nariams prisidėti prie mokymosi erdvės kūrimo?

[Visą erdvinės analizės įrankį](#) galima peržiūrėti būsimoje interneto svetainėje.